
THE LIBRARY OF CONGRESS

THE LIBRARY OF CONGRESS

ISTORIJA

Septyniu Mokintoju.

IŠLEIDIMAS TREČIAS.

Kaina 50 Centų.

BROOKLYN, N. Y.
Spauda ir lėšos „Vienybės Lietuvninkų"
1912.

IŠLEISTOS KNYGOS

„Vienybės Lietuvninkų"

———:o:———

Adomas Mickevičia	15
Ar socijalistas gali būti kataliku?	10
Augis darbininkų judėjimo Lietuvoje	15
Apuoko sâpnai	15
Anatemos knygelė	10
Apie kūno išlavinimą	15
Albumas lietuviškos parodos Paryžiuje 1900 m.	40
Baltrus Turazeris. (Drama trijuose veiksmuose)	20
Dangus ir žvaigždės. Populiariška lękcija iš astronomijos	10
Davatkų gadzinkos	10
Dangaus augštumas ir žmogaus senumas. Anykščių šilelis	20
Eglė žalčių karalienė. (Drama 5-se apsireiškimuose) ..	15
Emigracija. Apysaka iš emigrantų gyvenimo	20
Gyvenimas Genevaitės	50
Gudri našlė. (Juokažaislė dviejuose veiksmuose)	15
Gegutė. (Eilės)	10
Girtuoklių Adynos	10
Graudųs Verksmai	10
Herbertas Spenceris. Trumpa peržvalga jo philozophijos	15
Istorija Septynių Mokytojų	50
Idėja ant mėšlyno. Apysaka mūsų dienų	10
Istorija apie gražią Katriuką	10
Iš po budelio kalavijo ir Kajimas (Dvi apysakos)	30
Išgriovimas Kauno pilies. (Drama 4-se apsireiškimuose)	20
Iš bažnyčios istorijos	10
Iš kur atsiranda nusidėjėliai?	10
Įtekmė socijališkų sanlygų ant visų kultūros šakų	15

Seven sages.

ISTORIJA

Septyniū Mokintojū

IŠLEIDIMAS TREČIAS.

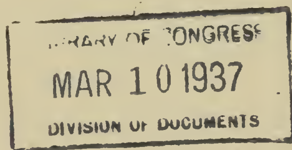

BROOKLYN, N. Y.
Spauda ir lėšos „Vienybės Lietuvninkų"
1912.

PRAKALBA.

Kadągi šita pasaka yra lietuvių noriai skaitoma, išsibaigus antram išleidimui ir vis jos pageidaujant, išleidžiame ją trečiu kartu. Pirmas išleidimas išējo 1880 m., o antras 1892. Tikime, kad lietuviai ją skaitydami labiaus pripras prie skaitymo, atsitikaikys nuo karčiamų, paskiaus imsis ir kitokias, pamokinančias, knygas skaityti, iš ko apturēs dvasišką naudą.

Toks tai yra musų geidimas.

Pradžia istorijos

Septynių Mokintojų.

Poncianus, senybiniame laike galingas Romos viešpatystėje ciesorius, kurs išmintingai ir laimingai viešpatavo, apsivedė su turtingų tėvų dukteria, labai dailia ir žmonėms meilia, kurią neapsakomai mylėjo, o kuri aulink jam pagimdė gražų sunų, vardu Deoklecianą. Tas vaikas, kiek paaugęs, buvo išmintingas, prielankus ir dėl žmonių meilingas. Kada vaikui sukako septyni metai, jo motina apsirgo iš priežasties silpnos sveikatos ir pavojingumo net gyvasties, siuntė kuo veikiausiai pasiuntinius pas ciesorių, idant tas tuojaus pributų namon. Ciesorius pargrįžęs namon, išgirdo šiuos žodžius nuo savo mylimosios draugės: „Mano viešpatie, žinau jog iš savo ligos nebeatsikelsiu, todėl nuo tamstos meldžiu tiktai vienos mylistos, iki aš numirsiu!"

Ciesorius atsakė: „Mano mylimoji, reikalauk nuo manęs ko tiktai nori, o dėl tavęs viską padarysiu."

Ciesorienė meldė: „Man pasimirus, kaip

sau apsirinksi kitą draugę, meldžiu, idant tavo pati nė jokios valdžios ant mano sunaus neturėtų! Tegul bus auginamas nuošalyje. Atiduok jį į mokslą, idant išmoktų išminties, kuri jam tarp kitų išgalių suteiks įrankį išsisaugoti nuo pražuties. O jeigu tavo pati turės valdžią ant mano sunaus, tai jis trumpame laike turės pastipti."

— Mylimoji drauge, viską padarysiu, ko reikalauji.

Jai pasimirus, ciesorius iškilmingai ir priderančiai palaidojo jos kuną su gailesčiu visų luomų. Stoka velionės teip giliai užgavo ciesoriaus širdį, jog net nepamislijo apie ieškojimą kitos pačios. Vieną sykį gulėdamas lovoje, teip pradėjo sanprotauti: „Turiu tiktai vieną sunų, kurs po manęs viešpataus. Todėl yra reikalinga, idant moksle apsišviestų ir įgytų tikrą išmintį, su kurios pagelba po mano pasimirimui galėtų išmintingai ir priderančiai valdyti viešpatystę." Rytą metą sukvietė visus kunigaikščius ir ponus, idant pasiteiriautų, kaip turi daryti su savo sunumi.

Tie jam atsakė: „Meilingiausias ciesoriau, Romoje yra septyni mokintojai, kurie išmintyje ir moksle pergali visus žmones ant šios pasaulės. Pašauk vieną iš jų, pavesk jam

savo sunaus išauginimą ir mokinimą."

Ciesorius, tai išgirdęs, nusidžiaugė, ir parašęs gromatą, nusiuntė pas septynis mokintojus, kad jie tuojaus pributų be jokio atsisakymo. Ciesorius juos pamatęs ir prideraučiai pasveikinęs, tarė: „Branguoliai, ar žinote kodėl aš jus čia pakviečiau pas save?"

— Nežinome.

— Turiu vieną sunų, kurio išauginimą norėčiau jums pavesti, idant pas jus įgytų mokslą ir išminti, kad po mano mirties gerai mokėtų valdyti viešpatystę

Pirmas galvočius, vardu Bancillas, sakė: „Šviesiausias viešpatie, pavesk man savo sunų ant mokinimo, o aš jį išmokinsiu per septyneris metus to viso, ką aš pats žinau ir mano draugai."

Antras galvočius, Sentutus, tare: „Šviesiausias viešpatie, tarnavau tamistai ilgus metus, o niekuomi mane neapdovanojai — ir-gi nieko netrokštu, jeigu man pavesi ant mokinimo savo sunų: aš jį per šešis metus išmokinsiu tiek, kiek aš pats žinau ir mano draugai."

Trečias, vardu Kato, prabylo: „Galingiausias ciesoriau ir valdytojau, tamistai yra gerai žinoma, jog drauge su tamista nesykį buvau gyvasties pavojingume, o nė kokio už-

darbio nuo tamistos neapturėjau; štai šiądien meldžiu, vietoje užmokesčio, pavesk man savo sunų ant išauginimo ir išmokinimo; aš jį per penkis metus išmokinsiu to, ką patsai žinau ir mano draugai, žinoma, jeigu sunus turės ant to gabumą."

Toliaus pasikėlė ketvirtas galvočius, sudžiuvėlis, Malchiorach, tarydamas: „Nepergalimas valdytojau! drauge su savo draugais tarnavau tamistai, o už tai jokio užganėdinimo negavau; tai gi nieko daugiaus nuo tamistos nereikalauju, kaip tik to, idant man pavestum savo sunų ant keturių metų, o jis taps tokiu galvočiumi, kaip aš ir mano draugai."

Penktasis, vardu Juozas, sakė: „Viešpatie, tiek sykių ir teip nuo seno laiko buvau kviečiamas pas tamstą dėl patarmės. Kokios buvo mano patarmės ir koks jų galas, žinai patsai gerai ir visi ponai. Vienok už tai padėkavonės neturiu. Todėl dabar meldžiu, idant teiktumeisi man atiduoti savo sunų ant auginimo ir mokinimo, o sunus už trijų metų tą visą žinos, ką aš žinau ir mano draugai."

Prisiartino šeštas galvočius, Kaleofas, prašnekėdamas: „Viešpatie, pasenau tamistai betarnaudamas, visą gyvenimą ant to pašvęsdamas, vienok už tai jokio užpelno neturiu;

todėl, vietoje užpelnų, meldžiu man pavesti nors ant dviejų metų savo sunų, kurs per tą laiką pasidarys tokiu galvočiumi, kaip aš ir mano draugai."

Ant galų galo atsistojo septintas galvočius, Joachimas, teip prašnekėdamas: „Meilingas viešpatie! kaip tamistai, teip ir visiems yra žinoma, kokiuose pavojinguose atsitikimuose drauge su tamista budavau, vienok padėkavonės už tai neturiu, todėl nieko nenoriu, bet tiktai meldžiu, idant pavestumei man bent ant vienų metų savo sunų, kurį išmokinsiu tiek, kiek aš žinau ir mano draugai."

Kaip ciesorius pavedė vienatinį savo sunų galvočiams.

Ciesorius supratęs linkėjimą, tarė jiems: „Mylimiejie ponuliai! labai jums esu dėkingas, jog kožnas iš jusų parodote savo prisirišimą prie manęs ir kožnas trokštate turėti mano sunų dėl mokinimo. Jeigu vienam iš jusų pavesčiau sunų, kiti rugotumėte, todėl visiems sykiu pavedu savo sunų ant išmokinimo."

Galvočiai, tai išgirdę, su nusižeminimu dėkavojo ciesoriui. Gavę ciesoriaus sunų su visokiomis dovanomis, važiavo Romos link.

Kelionėje galvočius Kato prašneko į savo draugus: „Mieli broliai, meldžiu jusų, idant išklausytumėte mano sekančios patarmės. Štai pastatysime netoli Romos rumus (palocių), kuriuose priderančiai galėsime auginti ir mokinti ciesoriaus sunų, nes jeigu su juo gyventume Romoje, tada atsilankytų kunigaikščiai, senatoriai, bajorai ir daugelis kitų žmonių. Tie visi trukdintų ciesoraitį nuo mokinimosi."

Visi galvočiai ant to pristojo ir greitame laike pastatydino puikius rumus, kurių viduryje parengė dėl ciesoraičio seklyčią, o ant visų sienų tapė užrašyti septyni pamokinimai, idant jaunutėlis kožnoje valandoje tai skaitytų ir į savo galvą įdėtų. Apart to kožnas vienas iš galvočių jį mokino per septynerius metus.

Po septynių metų galvočiai šnekėjosi tarp savęs: „Gerai butų, kad musų mokintinį išbandytume ir persiliudytume, ar nuo musų išsimokino ko."

Galvočius Bancillas tarė: „Kokiu budu męs tai galėsime padaryti?"

Kato atsakė: „Kada jis miegos, padėkime po kožna jo lovos koja aržuolo lapą, stovėkime tenai, iki jis neprabus."

Visi pagyrė patarmę ir teip padarė. Kaip tiktai ciesoraitis pakirdo, tuojaus su atyda pra-

dėjo žvalgytiesi, akis tai augštyn keldamas tai žemyn nuleisdamas. Galvočiai užklausė jo: „Kodėl-gi teip žvalgaisi?"

Ciesoraitis atsakė: „Nežinau, ar grinčios lubos žemyn nusileido, ar žemė augštyn pasi kėlė."

Galvočiai tai išgirdę šnekučiavosi: „Jeigu šits ciesoraitis augs, tai jis išmintyje netu rės sau lygaus šioje pasaulėje." Tai tarę atsitraukė nuo jo.

Vieną sykį pribuvo pas ciesorių kunigaikščiai, senatoriai, bajorai ir tarė jam: „Visogalingiausias ciesoriau, tiktai vieną sunų turi: kas gali tvirtinti, kad jis nenumirs? todėl butų gerai, kad apsivestum su kita pačia. Jug kad ir trisdešimtį sunų turėtumei, ir tai visus gali padaryti didžiausiais ponais."

Ciesorius atsakė: „Jeigu teip man patariate, tai paklausysiu jusų. Todėl dėl manęs pajieškokite dailią ir išmintingą pačią, o aš noriai su ja apsivesiu."

Išvažiavo pasiuntiniai jieškoti mergos per karališkus dvarus. Galiop rado karaliaus Kasteliaus gražią dukterį, kurią tėvas išleido už ciesoriaus drauge su didelėmis turtybėmis ir gėrybėmis. Ciesorius ją teip pamylėjo, jog veik nebesigailėjo ir pirmosios mirusios pačios.

Per ilgą laiką jaunoji ciesorienė gyvendama su savo vyru ir nesulaukdama nė vieno kudikio, labai nusiminė. Dasižinojusi, kad ciesorius turi vienatinį sunų, atiduotą galvočiams ant mokinimo, pasaliai apmislinėjo, kaip tąjį ciesoraitį nugalabyti, idant jos sunus, kurį pasitikėjo dar sulauksianti, butų įpėdiniu ciesoriaus.

Kaip ciesorienė meldė ciesoriaus, idant siųstų pasiuntinius pas savo sunų.

Vieną syk ciesorius, budamas labai linksmas, tarė ciesorienei: „Mano mylimiausioji! turiu tau atidengti mano širdies paslaptį: nėra ant svieto kito sutvėrimo, kurį mylėčiau labiaus už tave."

— Jeigu teip — atsakė ciesorienė — tai nuo tavęs melsiu vieno daikto.

— Ko tiktai pareikalausi, su noru tai padarysiu.

— Štai jau seniai gyvenu su tavim, o jokio kudikėlio neturiva. Todėl dėl mano paguodos meldžiu, idant parkviestumei savo sunų, atiduotą septyniems galvočiams ant mokslo. Jo buvimu aš labai džiaugsiuosi, iki sulauksiu savo.

— Jau septyni metai, kaip nematau savo sunaus, todėl su džiaugsmu tavo norą išpildysiu.

Ciesorius tuojaus parašė gromatą septyniems galvočiams, idant kuoveikiausiai pristatytų ciesoraitį. Jeigu to neišpildys — visi bus nužudyti.

Galvočiai perskaitę gromatą, suprato aiškiai, jog ciesoriaus paliepimas tur but išpildytas. Vienok jie skaitė ant žvaigždžių, ar laimingas ar nelaimingas bus ciesoraičio pagrįžimas namon. Iš žvaigždžių jie apskaitė, jog ciesoraičiui tik ką pargrįžus ir pirmąjį žodelį ištarus, gal atsitikti netikėta mirtis. Tą visą persvarstę labai nuliudo, tuomi labiaus, kad jeigu ciesoraitį ant laiko nepristatytų, gali visus užklupti giltinė. Toje valandoje prabylo galvočius Kaleofas: „Iš dviejų blogų daiktų apsirinkime menkiaus blogesnį. Geriaus prітiktų, kad męs visi išmirtume, negu turėtų ciesoraitis prapulti, todėl geriaus jam gyvastį užlaikyti." Tuomi tarpu ciesoraitis, išėjęs iš savo seklyčios, radęs savo mokintojus nuliudusius užklausė jų apie priežastį to viso, o gavo atsakymą tokį: „O tai pribuvo tavo tėvo pasiuntinys su gromata, kviečiančia tave namon; skaitydami iš žvaigždžių dasižinojome,

jog jeigu tave paskirtam laike pristatytume, tai už vieną menką ištartą žodelį, turėtumei numirti.”

— Turiu — atsakė ciesoraitis — patsai prisižiurėti dangaus žvaigždėms.

Tai padaręs dasižinojo, jog galvočiai turi teisybę, — vienoje mažoje žvaigždelėje patėmyjo, jog, jeigu per septynias dienas nė žodžio neištartų, liktų sveikas ir gyvas, nors kas diena butų vedamas aut mirties, vienok kad ir su dideliu vargu taptų išgelbėtas. Teip dalykui stovint, pašaukė savo mokintojus ir tarė: „Mieli mano mokintojai! nuskaičiau ant vienos mažos žvaigždelės, jog per septynias dienas reiks visai lupų neatverti, pribuvus pas ciesorių, mano tėvą: tokiu budu galėsiu užsilaikyti gyvastyje. Jusų septynių meldžiu, idant kiekvienas savo išminčia ir prideraučiais žodžiais kas diena mane gelbėtumėte nuo mirties; septintą dieną prašnekėsiu ir nuo visų pavojingumų save išgelbėsiu.

Galvočiai pažiurėję į tąją žvaigždelę, aiškiai pripažino, jog jų mokintinis turi teisybę ir vienu balsu dėkavojo Dievui už išmintiės dovanas, duotas jų mokintiniui, kuris savo išminčia pereina net savo mokintojus.

Bancillas tarė ciesoraičiui: „Bloguose tavo

gyvenimo atsitikimuose nuo mirties tave gelbėsiu pirmąją dieną."

— Aš antrąją dieną — pritarė — Kato, ir visi galvočiai prižadėjo paeiliui kas diena ciesoraitį gelbėti nuo mirties.

Kada jau pradėjo rengtiesi kelionėn, ciesoraitis apypiete užmigo ir sapnavo sekantį sapną: sapnavosi jam, jog keturi vynmedžio krumai iš jo lovos išaugo, iš kurių išsprogo keturios šakos; tarp šakų stovėjo baisus žaltys, kuris per anų šakų lapus vėmė nuodus, norėdamas miegantį ciesoraitį nunuodinti. Ciesoraitis persigandęs šoko iš miego, ir pašaukęs savo mokintojus, apsakė visą regėjimą. Galvočiai dėl išguldymo žvelgė į dangaus žvaigždes ir pirmiausiai atrado, jog keturi vynmedžio krumai reiškia keturis budelius, o žaltys — pamotę; šakos — busiančias septynias dienas, kuriose jei bent žodelį ištartų — numirtų.

Paskui galvočiai aprėdę ciesoraitį brangiais rubais važiavo pas ciesorių, jo tėvą. Ciesorius, dasižinojęs jog jo sunus pargrįžta, išėjo pasitikti su visais savo dvariškiais. Galvočiai, tai patėmiję, tarė ciesoraičiui: „Dabar męs tave apleidžiame ir žiurėsime, kaip tave išgėlbėti, jug kožnas iš musų turi tave savo dienoje išvaduoti nuo mirties."

Galvočiai atsisveikinę su ciesoraičiu, nuvažiavo į tulą miestą.

Ciesorius prisiartinęs prie savo sunaus, apkabino jį, pabučiavo ir tarė: „Kaip einasi, mano mylimiausias suneli, teip ilgas laikas praslinko, kaip tavę mačiau!"

Sunus linkterėjo ir nieko neatsakė.

Ciesorius labai nusistebėjo, jog jo sunus tapo nebyliu, bet podraug sau pamislijo, jog turbut is kelionės labai yra nuvargęs, kad nieko negali šnekėti. Pribuvus į ciesoriškus namus, tėvas paėmęs sunų už rankos įsivedė seklyčion ir jam prisižiurėdamas pradėjo klausinėti: „Pasakyk man, mano mylimiausias sunau, kaip tau tenai ėjosi?"

Sunus linkterėjo tėvui ir nieko neatsakė.

— Kas tai yra — vėl užklausė tėvas — mielas sunau, kad su manim nenori šnekėti?

Sunus linkterėjęs, nieko neatsakė.

Ciesorienė dagirdusi apie jo pribuvimą ir tylėjimą, linksminosi dušioje: akyva esu jį pamatyti! Apsirengusi kuodailiausiai su savo dvariškėmis pribuvo seklyčion, kur esti ciesorius su savo sunumi. Ciesorienė, liepus vyrui atsisėsti greta sunaus, tarė: „Ar tai tas tavo sunus?"

— Tas, tiktai nieko nešneka.

— Duok tu man jį, o jis tuojaus prašnekės, jeigu yra kada galėjęs šnekėti.

Tai tarusi paėmė ciesoraitį už rankos, idant su savimi vesti, bet jis neženkliai ištrau kė savo ranką.

Tada tėvas jam tarė:

— Kelkis ir eik!

Ciesoraitis linkterėjo, tarsi tarydamas: „Visados, mielas tėve, pildau tavo norą," ir išėjo su pamote.

Ciesorienė įsivedusi jį į nuošalią seklyčią, liepė visiems išeiti, ir, pasodinusi ciesoraitį ant lovos, tare:

— Balandyti, daug girdėjau apie tavo gražumelį ir meilumą, dabar pati apie tai persiliudijau; netikėsi, kaip esu linksma, jog matau tave savomis akimis, o labiausiai troško mano dušia tave paregėti. Tu mano Deoklecianai, reikia tau žinoti ir apie tai, jog, dasižinojus tave esant atiduotą į mokslą, negalėjau iškentėti ir prašiau, idant tave tėvas kuoveikiausiai namon grąžintų.

Toliaus, negalėdama užsiturėti nuo nereikalingos meilės, prisiglaudė ir apsikabinusi ciesoraitį, bučiavo jį, vadindama jį savo du šia, savo brangiausiu iždu, savo širdžia ir teip toliaus.

Ciesoraitis tą viską suprasdamas, išsitraukė iš jos nagų ir nebežinodams ką veikti, išbėgo į kitą seklyčią. Pamatęs popierą ir plunksną prie lango, sėdosi prie stalelio ir parašė šiuos žodžius: „Ciesoriene! pati įpulsi į žabangus, kuriuos man užstatei ir iš jų neišsisuksi; gerai žinau, jog kaip su manimi, teip ir su mano tėvu pasališkai apsieini; niekados nedasileisiu nuodėmės, kuri užgėdintų mane ir mano tėvo namus!" Tą kortelę padavė ciesorienei, o pats nieko nesakęs, nuėjo kiton seklyčion.

Ciesorienė perskaičiusi kortelę ant savęs rubus sudraskė, savo veidą apdraskė ir ciesoraitį apskundė tėvui, neva už biaurų ant jos užpuolimą.

Ciesorienė perskaičiusi kortelę sudraskė ant savęs rubus, veidą savo su nagais išbraižė, ir plaukus ant galvos sutaršiusi (supurinusi), pradėjo rėkti: „Dėl Dievo! meldžiu jųs, gelbėkite manę, kad neapgalėtų jaunikaitis!"

Ciesorius išgirdęs ciesorienės riksmą, su savo tarnais pribuvo pas ciesorienę ir užklausė jos: „Kas dedasi?"

— Mylistingas viešpatie ir mano vyre!

susimilk ant manęs! tas jaunikaitis, kurį atvežė, nėra tavo sunus, bet pikta dvasia; žinai gerai, jog jį atsivedžiau savo seklyčion, idant jį priversti šnekėti. Kada jį ant to kalbinau, jis vertė mane, kad daryčiau pagal jo noro; kadą-gi to nedariau, tada jis mane varu norėjo priversti, sudraskė mano rubus ir mane ap draskė, kaip matote. Jeigu veik nebutumėte pribuvę, jis butų mane nugėdinęs.

Ciesorius girdėdamas tokius skundus ir matydamas sudraskytus rubus, ir apdraskytą veidą, neišpasakomai užpyko ant savo sunaus, prisakė budeliams jį paimti ir ant kartuvių pakabinti.

Tai matydami dvariškiai, meldė ciesorių: „Šviesiausias viešpatie! tik vieną turi sunų ir tą patį nori nužudyti! Nėra teisingu daiktu, idant dėl tos mažos priežasties teip nežmoniškai su sunumi apsieitum. Priegtam yra likta tiesa dėl prasižengėlių, todėl jeigu vertas mirties, tegul bus sudytas pagal tiesą, idant nebutų sakoma: „Štai ciesorius užpykęs ant savo vie natinio sunaus, be tiesos jį nužudė.”

Ciesorius tai girdėdamas prisakė budeliams, idant jo sunų nugabentų kalinyn ir saugotų per naktį, kad neišbėgtų, bet ant rytojaus butų apsudytas ant mirties.

Ciesorienė dagirdusi ciesoraitį n'esant dar nužudytu, gailingai raudojo, nuo nieko nepri imdama raminimo. Ciesorius pribuvęs pas ją, matydamas ją verkiant, tarė: „Mylimoji pačiute, kodėl teip raudi?"

— Ar gi tu nežinai, kaip tavo prakeiktas sunus su manim apsiėjo? Pasakiai kad turi mirti, bet dabar tebegyvena.

— Ryt bus apsudytas ir mirs, nes teip bus geriaus ir dėl manęs ir dėl tavęs.

— Jeigu tavo sunus ilgiaus gyvęs, tai su tavim bus teip, kaip buvo su tulu geru senu medžiu ir jaunu medeliu.

Kad ciesorius meldė, idant tą pasaką papasakotų, ji teip pradėjo:

Pirma ciesorienės pasaka apie medį, su kurios pagelba privertė ciesorių, idant savo sunų duotų ant mirties.

Gyveno Romos mieste tulas turtingas žmogus, kurs laikė brangų sodą. Sode buvo stebuklingas medis, kurio jeigu kas nors vaisių valgė ligoje budamas, tuojaus sveikas tapdavo; tiktai vienas raupuotas šių pasekmių negalėjo įgyti. Pasitaikė, jog sodo valdytojas, apžiurėdamas aną medį, patėmijo, kad

prie jo kelmo auga dailus medelis, ir pakvietęs daržininką, sako: „Mielas broli, rupestingai augink tą medelį, kadą gi viliuosi, jog ves geresnius vaisius už senąjį.”

— Padarysiu, viešpatie, ką prisakai.

Antrąją dieną valdytojas bevaikščiodamas po sodą ir pažvelgęs ant jauno medelio, prisakė daržininkui: „Mielas broli, man rodosi, jog šis mažas medelis ne auga kaip reikiant.”

— Iš to nesistebėkite! priežastis, dėl kurios šitas medelis neauga kaip reikiant, yra senasis medis, nes jo didžios ir plačios šakos neperleidžia saulės spindulių.

— Apgenėk senąjį medį, idant saulė dasiektų mažąjį.

Pagal valdytojaus prisakymą daržininkas apgenėjo senąjį medį teip, kad ant jo menkai šakelių liko.

Valdytojas už kiek laiko aplankęs sodą ir pamatęs jaunąjį medelį nelabai gerai augant, užklausė daržininko: „Kodėl šis medelis neauga pagal mano norą?”

— Nėra dyvo — atsakė daržininkas — nes senojo medžio augštumas neleidžia lytui ir vėjui lankyti mažąjį.

— Jeigu teip, nukirsk senąjį, nes pasiti-

kiu, jog šis medelis išduos geresnius vaisius už senąjį.

Aulink ir jaunas medelis pradėjo džiuti, nebegaudamas drėgnumo ir pavėsio nuo saulės karščių, nebtekus senojo medžio. Tai girdėdami seni ir ligoti pradėjo keikti tuos visus, per kurių priežastį tapo nukirstas didysis medis, kurio vaisiais gaivindavosi ligoti.

Senas medis — toliaus šnekėjo ciesorienė — yra tai tavo ypata, nuo kurios ligoti, akli ir pavargėliai gauna pašelpą; jaunas medelis po senuoju — yra tai tavo prakeiktas sunus, kuris su savo mokslu jau auga, o kuris kiek išgalint stengesi nugenėti tavo galybės šakas, idant turėtų vėją ir saulę, tai yra pasaulišką guodonę ir garbę; vis tai įgijęs prapuidys tave, idant po tavo mirties galėtų viešpatauti; jeigu teip pasidarys, tada pavargėliai ir ligoti prakeiks tuos, kurie galėjo paimti ir nužudyti tavo sunų, bet to nepadarė. Todėl veliju tau, idant, budamas dar sveiku ir gyvu, prisakytum jį paimti ir nužudyti, ir tokiu budu nekeiks tave ligoti.

— Gerą man davei patarmę — atsakė ciesorius — rytoj mano sunus butinai bus nužudytas.

Pirmas Deokleciano išvedimas ant mirties, ir išgelbėjimas per sekančią Bancillo pasaką.

Rytą metą, dienai gerai praaušus, ciesorius sėdosi ant sosto ir prisakė atvesti savo sunų. Sunus nieko nesakydamas, pasikloniojo tėvui ir veik tapė apsudytas ant mirties. Kada jį vedė per miestą, minia žmonių stebėdamasi šaukė: „Kas tai? vienatinį ciesoriaus sunų veda ant mirties?” Tame laike, kada buvo vedamas per budelius ir kareivius su triubų ir dainų garsais, galvočius Bancillas, pasirodęs raitu, užstojo visiems kelią, o jaunikaitis, pamatęs jį, linkterėjo, tarsi norėdamas sakyti: „Gelbėk mane!” Galvočius tarė visiems, kurie jaunikaitį vedė: „Meldžiu jusų nesiskubinti, nes pasitikiu, jog su Dievo pagelba išgelbėsiu jį nuo mirties.”

Galvočius bematant pragaišo tarp minios ir atsidurė pas ciesorių. Įėjęs stubon, pagal paprotį žemiausiai pasveikinęs ciesorių, norėjo ką tarti užtarime savo mokintinio, bet ciesorius tuojaus užpuolė ant jo, tarydamas: „Gerai jųs jį išmokinote! Kad jus pikta dvasia apsėstų!”

— Galingas valdytojau, — atsakė Boncil-

las — ant kitokio użsitarnavau pasveikinimo.

— Neużsipelnei geresnio, — użpykęs ciesorius kalbėjo, — atidaviau tau ir tavo draugams mano sunų ant mokslo gerai šnekantį, o jųs jį padarėte nebyliu. Apart to, labai dailiai apsiėjo su mano pačia, uż ką aš buvau priverstas išsiųsti jį ant kartuvių.

— Ne musų kaltė, kad ciesoriaus sunus tapė nebyliu, kadągi pas mus visados buvo lavinamas ir geroje iškalboje; jeigu dabar nešneka, tai tiktai vienas Dievas żino, kodėl teip pasidarė. Bet kad jis butų galėjęs teip biauriai pasielgti su tamistos pačia, tai ant to jis visai neišrodo, kadągi per visą laiką, budamas pas mus, niekados nieko pavėdaus nebuvo gabus dasileisti. Todėl, šviesiausias viešpatie, galiu jus użtikrinti, jeigu savo sunų nużudysite dėl piktų żodżių pačios, blogiaus jums bus, negu anam didvyriui, kuris użmušė labai gerą šunį dėl pačios żodżių, o tas šuva buvo išgelbėjęs nuo mirties jo vienatinį sunų.

— Papasakok man šią pasaką, jeigu gali.

— Galingas valdytojau, tai padaryti negaliu, nes iki aš tai papasakočiau, jusų sunus taptų pakartu. Kas butų gero iš tų mano żodżių po laikui? Jeigu teip didei nori išgirsti, tai prisakyk, idant sunų sugrażintų į kalėjimą;

kaip aš pabaigsiu savo pasaką, tada pagal savo norą galėsi apsieiti su savo sunumi.

Ciesorius tai išklausęs, prisakė savo sunų sugražinti į kalėjimą, idant galvočius papasakotų pasaką, kuri teip skamba:

Pasaka pirmo galvočiaus apie žaltį; kaip sakalas, matydamas žaltį prisiartinant pas kudikį, pažadino miegantį šuni, kuris gelbėdamas kudikį suėdė žaltį.

Gyveno tulas didvyris, gana drutas ir narsus, kuris, kaip tamista, galingas valdonai, turejo vienatinį sunų, kurį teip labai mylėjo ir lepino, kad net tris aukles dėl jo laikė. Viena jį penėjo, nes kudikis buvo dar labai mažas, antra apiprausdavo, o trečioji supdavo. Apart mylimo kudikio, turėjo teip gi mylimų gyvulių: ištikimą šunį ir linksmą sakalą. Šuva teip buvo geras, jog pasivijęs ir pagavęs kokį žvėrelį iki toliai laikė, pakol nepribudavo jo ponas. Kada ponas turėdavo ruoštiesi į karę arba kelionę, šuva iš savo prigimties tai turėjo, jog visados keturis kartus apibėgdavo apie poną, pakol tas užsėsdavo ant arklio, tokiu budu pranašaudamas, jog jo ponui gerai pasiseks. Jei poną turėdavo patikti kokia nelai-

mė karėje arba kelionėje, tai tada šuva griebdavo dantimis arkliui už vuodegos ir staugdamas traukdavo atgal. O sąkalą per tai mylėjo, jog kada tiktai su ponu išeidavo mėdžioti, visados prigaudydavo paukštelių, o tokiame darbe ir užsiėmime niekad nenuvargdavo, niekad nepailsdavo.

Tas-gi didvyris labai mylėjo ir bovas. Vieną sykį privažiavo pas jį daug lygių jam vyrų, ir netik vyrai, bet ir moters apleido namus dėl pavėpsojimo girioje, teip, kad ir visi tarnai išėjo, o tiktai vienas kudikėlis liko begulįs lopšyje; nieko nebuvo namieje, apart šunies, gulinčio pasienyje, ir sakalo, tupinčio ant šėpos. O praskilusiame mure buvo žaltys, apie kurį niekas nežinojo. Žaltys negirdėdamas grinčioje vaikščiojimo, iškišo iš skylės savo galvą, o daugiau nieko nematydamas, apart kudikėlio, gulinčio lopšyje, šliaužė pamaži lopšio link, idant kudikį užslopinti. Sakalas tai patėmijęs, žiuri į šunį, ir matydamas jog šis miega, pradėjo su sparnais plasnoti, tarsi sakydamas šuniui: „Kelkis ir apgink lopšyje kudikį nuo žalčio." Šuva ant sakalo suplasnojimo šoko iš miego, o užmatęs žaltį beslenkantį lopšio link, su įnirtimu puolė ant jo ir pradėjo kautis. Kova iš abiejų .pusių buvo

baisi, vienok šuva apgalėjo. Bet žaltys ir-gi narsiai kovodamas šunį apdraskė teip, kad iš žaizdų kraujas tekėjo ir visas grindis ap šlakstė, o labiausiai apie lopšį, kur buvo kovos vietą. Priegtam reikia priminti, jog šuva teip smarkiai puolė ant žalčio, kad lopšys apsivertė apdengdamas kudikį, be jokio įžeidimo. Šuva apgalėjęs ir gerai apėdęs žaltį, atsitraukė nuo lopšio ir laižė savo žaizdas.

Pasibaigus anai kovai, auklės pirmiausiai įėjo stubon, ir pamačiusios apverstą lopšį, o grindis aplink jį sukruvintas, šnekučiavo tarp savęs: „Dievuliau! šuva suėdė kudikį." O nebuvo ant tiek išmintingos, kad pakelti lopšį dėl persiliudyjimo, ar tikrai kudikis suėstas, bet persigandusios nuo kraujo, rėkė: „Bėgkime, kad ir mus tas pats nepagautų!" Ponia pamačiusi aukles bėgant, užklausė jų, kur bėga, o jos atsakė: „Mylistinga ponia! nelaimė mums, o labiausiai tamistai, šuva, kurį ponas myli, suėdė tamistos sunų, mums pavestą; dėl darodymo yra pilnos grindys kraujo, o pats šuva guli prie lovos."

Ponia, tai išgirdusi, su didžiausiu gailesčiu puolė ant žemės, vaitodama: „Ak! mano nelaimė! ką aš dabar veiksiu, pražudžiau vienatinį sunų, vienatinį mano kudikėlį!"

Didvyris teip-gi pargrįžo nuo linksmės, ir pamatęs savo pačią graudingai raudančią, užklausė jos, kas per priežastis tam viskam? Ji verkdama atsakė: „Mylimiausias vyreli, baisi nelaimė atlankė; tavo šuva, kurį teip labai myli, suėdė mudviejų vienatinį sunų ir iki žiaunų priėdęs kudikio kunelio, dabar guli pa lei murą.” Vyras išgirdęs šią baisią žinią, įėjo stubon ir mato šunį besigerinantį prieš jį, teip kaip visados turėjo paprotį po kokiam nors atsiženklinimui. Užsirustinęs didvyris ištraukė kardą ir vienu kirtimu perskėlė šuniui galvą. Aulink įėjęs seklyčion, kur pamatė kraują ir apverstą lopšį, tąjį pakėlęs ra do visai sveiką kudikį, tiktai patėmijo šale lopšio gerai apėstą žaltį. Pamąstęs valandėlę, suprato aiškiai, jog šuva apgindamas kudikį, turėjo sudraskyti žaltį. Iš tos priežasties pra dėjo labai graudintiesi, tarydamas: „Nelaimė mano, nelaimė, kad užmušiau teip gerą ir ištikimą šunį dėl mano pačios žodžių, o aš jam padėkavodamas, suskaldžiau amžinai kardu galvą!” Tada perlaužęs kardą į tris dalis, nusidangino į šventą žemę metavoti už užmušimą savo ištikimo šunies, ir tenai gana dievobaimingai pabaigė savo gyvenimą.

Galop tarė galvočius Bancillas ciesoriui:

„Galingas valdovai, ar supratai, ką tamistai sakiau?"

— Gana gerai — atsakė ciesorius.

— Jei užmuši savo sunų per pačios liežuvavimą, blogiau tamistai bus, negu anam didvyriui.

— Dailią pasakei paveizdą, todėl-gi mano sunus bus gyvas.

— Jeigu teip padarysi galingas valdovai, tai pasielgsi labai išmintingai. Ačiu tamistai už išliuosavimą nuo mirties savo sunaus. Garbė Dievui, jog su savo menka pasaka tai padariau!

Tai taręs galvočius išėjo.

Ciesorienė dasižinojusi apie tą viską, graudžiai raudojo. Ciesorius tai išgirdęs prisiartino prie jos ir tarė: „Mylimoji mano pačiute, kodėl teip labai nuliudai?"

— Ai! vyreli mano, — atsakė ji, — ar nežinai kaip biauriai su manim apsiėjo tavo sunus? Prižadėjai jį nužudyti, o jis dar gyvas. Iš tiesų sakau tau, jog su tavim teip bus, kaip su anuom kerdžium ir šernu.

— Meldžiu tavęs, papasakok man apie tai!

— Kam-gi tau dar pasakoti: vakar papasakojau vieną pasaką, bet nieko gero iš to ne-

buvo, vienok papasakosiu vieną labai akyvą atsitikimą, iš kurio, jeigu norėsi, galėsi didę naudą apturėti.

Antra ciesorienės pasaka apie kerdžių, kuris užmušė šerną.

Tulo galingo karaliaus tyre (pustynėje) gyveno baisus šernas, kuris sudraskydavo praeinančius. Karalius dagirdęs, jog jo tyre yra teip baisus žvėris, apgarsino visoje savo viešpatystėje, jeigu kas tą šerną užmuš, tam atiduos savo dukterį ir po savo mirties visą viešpatystę. Ant tokio apgarsinimo vienok niekas nesirado teip drąsus. Anoje gadynėje gyveno vienas avininkas, žmogus išmanus, kuris apie šį apgarsinimą išgirdęs, tarė: „Jeigu man Dievas padės, šitą šerną aš galiu užmušti, iš ko turėsiu ne vien aš garbę, bet ir visa mano giminė.'' Tai-gi pasiėmęs lazdą ir durtuvą, nužingsniavo į tyrą. Kada ėjo per krumus ir mišką, išpuolė iš tankmės baisus šernas, norėdamas jį sudraskyti, kaip kad su kitais padarydavo. Avininkas persigandęs umo užpuolimo per šerną, įlipo į medį ir prisižiurėjo savam neprieteliui. Šernas pradėjo graužti medį ir rodėsi, jog avininkas turės išpulti. Kadan-gi

ant ano medžio buvo gardus vaisiai, todėl avininkas juos skabė ir svaidė šernui. Šernas priėdęs tų vaisių atsigulė po medžiu. Avininkas tai matydamas, pamaži išlipo iš medžio ir viena ranka glaudė šerną, o su antra laikėsi už medžio, kad jeigu šernas ant jo pultų, galėtų veikiai į medį lipti. Bet kadangi šernas gulėjo nejudėdamas, avininkas jį savo durtuvu perdurė ir gavo karaliaus dukterį už pačią, o po karaliaus mirties ir visą viešpatystę.

Tada ciesorienė sakė: „Pasitikiu, jog mano mielasis viską supratai?"

— Labai gerai — atsakė ciesorius.

— Štai, šernas ženklina tavo galybę, kuriai niekas negali pasipriešinti. Avininkas ženklina tavo prakeiktąjį sunų, kuris su mokslo lazda pradeda tave užpuldinėti, nes kaip avininkas užmigdė anąjį šerną, kad jį užmušti, teip lygiai prakeiktojo sunaus mokintojas monija tave pramanytomis pasakomis, pakol tave sunus užmuš, kad po tavo mirties galėtų viešpatauti.

— Neduok Dieve, idant man sunus teip padarytų, kaip avininkas anam šernui. Todėl, mano mylimoji, sakau tau, jog mano sunus turės numirti.

— Apart to, nieko išmintingesnio nepadarysi.

Ciesorius tuojaus prisakė kareiviams, kad jo sunų vestų ant mirties. Kada jį išvedė, visi susirinkusiejie žmonės vienu balsu rėkė: „Ai, Dievuliau! vienatinį ciesoriaus sunų veda ant mirties."

Antras išvedimas Deokleciano ant mirties ir kaip jį antras galvočius Sentutus išgelbėjo su savo pasaka.

Kada jį vedė ant mirties, tai antras galvočius, vardu Sentutus, užsėdęs ant arklio, užstojo kelią ir tarė: „Mylimi broliai, nesiskubinkite su juomi, nes su Dievo pagelba pasitikiu jį nuo mirties išgelbėti." O jaunikaitis pamatęs jį, linktelėjo, tarsi norėdamas sakyti: „Atmink apie mane pas mano tėvą." Galvočius bematant nulėkė pas ciesorių ir puolė ant kelių. Ciesorius jam pasakė: „Tegul tave budeliai pagauna!"

— Pasitikėjau — drąsiai atsakė galvočius — nuo jusų ciesoriškos mylistos geresnės padėkavonės.

— Jug daviau jums ant mokslo savo sunų gerai kalbantį, o jųs jį padarėte nebyliu;

apart to jis biauriai pasielgė su mano pačia, už ką jį nužudau, o ir jųsų tas pats laukia.

— Galingas valdovai! sakai, jog tamistos sunų padarėm nebyliu—vienas Dievas tiktai žino, kas tame atsitikime slepiasi, bet užtvirtinu, jog savo laike prašnekės. Kas kišasi tamistos pačios, su kuria sunus neva troško prasikalsti, tai negalima tikėti jokiu budu, idant jo amžius ir nekalta jaunystė gali teip toli iš savo rybų išeiti. Ant galo reikia tamistai žinoti, jog jeigu savo sunų nužudytumei dėl pačios liežuvavimų, tai gali tamistai blogiaus išeiti, negu anam didvyriui, kuris dėl neteisingų pačios žodžių tapo pakeltas ant kartuvių.

— Mylimas galvočiau, — prabylo ciesorius — pasakyk kaip tas viskas buvo.

— Nesakysiu, nes iš to nieko nebus gero, kadan-gi tavo sunų jau veda ant mirties. Pakol aš papasakosiu, tavo sunus jau kojomis laimintų svietą. Bet jeigu tikrai nori kad aš papasakočiau, prisakyk sulaikyti nuo nužudymo savo sunų; išklausęs, galė-i padaryti pagal savo supratimą.

Ciesorius tuojaus prisakė sunų sugrąžinti į kalėjimą, budamas labai akyvu išgirsti pasaką galvočiaus, kuris teip pradėjo pasakoti.

Antro galvočiaus pasaka apie tulą moteriškę, kuri neteisingai apskundė savo vyrą, pasodino jį į kalėjimą ir išdavė ant mirties.

Buvo tulame mieste didvyris, kurs buvo apsipačiavęs su jauna ir dailia pačia, teip kaip ir tamista, galingas valdytojau. Teip jis savo pačią mylėjo, jog nakties laike pats savo rankomis uždarinėdavo duris. Tame mieste buvo toks padėjimas, kad vėlai naktyje varpuodavo, o po pervarpavimui, jeigu policija rasdavo ant ulyčių kokią žmogystą, tuojaus apkaldavo ir ant rytojaus statydavo po kartuvių Pasitaikė, jog šis didvyris buvo nemylimas nuo savo jaunos ir dailios pačios. Apart to, ji pradėjo apie kitus vyrus mislyti; todėl gi beveik kasnakt, vyrui užmigus, ji pamaži paimdavo raktus iš pogalvio savo vyro ir išeidavo į miestą, o pasijovijusi iki valiai, grįždavo namon. Vieną naktį pasitaikė teip, kada pati buvo išėjus, vyras pabudęs nerado savo pačios. Jis rado atidarytas duris, kurias uždaręs, atsisėdo prie langelio ir laukė pargrįžtant savo pačios. Vidurnaktyje pargrįžta ji, bet radusi tvirtai uždarytas duris, labai nusiminė ir pradėjo sąprotauti, kaip išsisukti iš nelaimės. Kada ji

pradėjo belsti į duris, jos vyras atsiliepė: „O nedora moteriške, žinau gerai, jog daug sykių apleisdavai mano namus ir atsidurdavai mieste, idant tenai užganėdinti savo piktus norus, todėl dabar turėsi stoveti prie durių iki nepribus sargai ir nepaims tave."

— Mano mylimasis vyre — ji pradėjo melsti — pasakysiu tau teisybę, kaip tai dėjosi. Kada jau pradėjau miegoti, atėjo tarnaitė nuo mano motinos sakydama, kad mano motina labai serga ir manęs reikalauja. Todėl, idant tave nepažadinti, pamaži išėjau aplankyti mirštančią motiną, o kurią dabar palikau labai pavojingame stovyje, pasiskubindama pas tave grįžti; tai-gi dėl Dievo meilės, atidaryk duris, idant naktiniai sargai mane nepagautų.

— Neatidarysiu, tegul tave sargai pagauna.

— Padarysi gėdą man, sau, ir visoms giminėms savo ir mano, todėl pasigailėk ir įleisk!

— Primink sau, kiek tu sykiu užrustinai Dievą, nepaisydama mano namų, o pasiduodama nedoram gyvenimui. Bus geriaus, kad ant šio svieto atmėtavosi už savo nuodemes, negu numirus papultum iki ausų į pragarą.

— Mano vyre, dėl meilės to, kurs kybojo

ant kryžiaus už mus, susimilk ant manęs ir įleisk.

— Veltui meldi, stovėk čia, tegul sargai ateis.

— Mylimiausias vyreli! žinai gerai, jog nuo čia netoli yra šulinys; geriaus pulsiu į šulinį, negu į sargų rankas.

— Gerai butum padariusi, kad anksčiaus butumei pasiskandinusi, negu teip pasielgusi.

Kada jie teip tarp savęs šnekėjosi, mėnulis nusileido ir tamsu pasidarė ant gatvės. Ji prašneko: „Štai, jeigu butinai to nori, tai pati pasiskandysiu. Pirmiausiai darau testamentą: dušią savo pavedu Dievui, Panelei Švenčiausiai ir visiems šventiems, kuną-gi prisakau palaidoti bažnyčioje švento Lauryno, o su kitais daiktais daryk kaip sau nori.”

Tą pasakius prisiartino prie šulinio, prie kurio gulėjo nemažas akmuo, kurį, su abiem rankom paėmusi sviedė į šulinį.

Didvyris girdėdamas garsų balsą šulinyje, tarė: „Štai vargas! jau mano pati pasiskandino.” Ir šokęs bėgo kuogreičiausiai šulinio link. Kadan-gi iš greitumo ir baimės bėgdamas užmiršo duris uždaryti, todėl pati nuošalyje pasislėpusi, puolė prie durių ir įėjusi stubon, atsistojo ant tos pačios vietos, kur buvo

stovėjęs jos vyras. Didvyris prie šulinio atsistojęs, labai graudžiai raudojo: „Netekau pačios, nelaiminga ta valanda buvo, kada jai uždariau duris."

Ji tai girdėdama nusijuokė ir suriko:

— Prakeiktas seni, kodėl teip vėlai čia stovi, ar-gi dar neišsilinksminai jaunu budamas, jog kożną naktį išeini iš namų paleistuvauti, mane vieną palikdamas?!

Didvyris išgirdęs savo pačios balsą grinčioje, iš dżiaugsmo prabylo: „Dievui garbė, jog dar gyva ir sveika." Prieina prie durių, bet randa jas uždarytas: „Mylimiausioji pačiute, kodėl man teip darai? Aš tiktai norėjau tave pabauginti ir todėl duris buvau uždaręs; kada išgirdau balsą šulinyje, dumojau kad prisigirdei ir dėl to skubinausi, idant tave išgelbėti."

— Niekados — ji atsakė — to nedasileidau, kuomi mane apkaltini; dabar išsipildė, ką sako sena pasaka: Kas pečiuje guli, tas kitą nedėguliu siekia, t. y. kas patsai nedoras, tai sąprotauja, kad ir visi toki! Użmėtinėjai man prasiradimą, o dabar ir patsai esi tokiame padėjime. Sakau tau, jog teip ilgai stovėsi ant gatvės, iki neateis sargai ir nepaims tave.

— Użmėtinėji man veltui; pasenau šita-

me mieste, o niekados tame dalyke negirdėjau išmėtinėjimų ir tokiame padėjime neatrastas. Jeigu ryt busiu statomas ant kartuvių, amžinai iš to bus gėda tau; todėl meldžiu tavęs, atydaryk!

— Veltui tavo meldimas, — ji šnekėjo, — geriaus iš savo nuodėmių pasitaisytumei, negu iki ausų turėtumei sėdėti pragare. Atmink, ką galvočiai sako: trijų žmonių neapkenčia mano dušia: išdykusio turčiaus, melagio, senio pasiutusio ir neišmintingo. Tu ne turčius, bet melagis; kam reikėjo daryti tokią gėdą man? — negut pasiutai: turėdamas mane, jauną pačią, dar tau užsinorėjo kitų. Už tuos savo nusikaltimus, geriaus ant šios pasaulės metavokis, negu po mirties amžinai turėtumei kentėti.

— O brangiausioji pačiute! — su ašaromis didvyris prabylo — Viešpats Dievas yra mielaširdingas, jis nenori žmogaus prapulties, bet nori pataisos, todėl įleisk mane, o aš pasitaisysiu.

— Ar seniai tave velnias padarė tokiu pamokslininku? Tiktai Dievo apveizda daleido, idant tu butumei nubaustas. Sakau tau kad neįleisiu.

Kada jie teip šnekėjo, suskambėjo varpe-

lis, o didvyris, tai girdėdamas, meldė: „O brangių brangiausioji širdele įleisk mane, jau suskambėjo varpelis ir tapsiu užgėdintu.

— Tai-gi — ji atsakė — tas skambėjimas ženklina tavo dušios išganimą, todėl buk kantrus.

Bematant prisiartino sargai ir paėmę jį, tarė: „Labai nesmagu bus ponui, jog teip vėlai dar tebestovi ant gatvės.” O pati, išgir dus sargų šneką, sakė: „O brangųs sargai, gelbėkite mane, gerai žinote keno esu duktė, o šis prakeiktas senis nesiganėdina manim, lankydamas paleistuves: nenorėjau jo prasiradimus išreikšti visiems, iki pats save išdavė; nieko jam negelbėjo mano persergėjimai, nes nenorėdamas manęs klausyti, darė kas jam pa tiko, todėl užkeikiu jus ir prašau, idant paim tumėte jį kaipo prasižengėlį ir pagal tiesą su juomi apsieitumėte.

Sargai pirmiausiai pasodino jį į kalėjimą, o ant rytojaus vedė prie kartuvių.

Tai pabaigęs galvočius tarė ciesoriui: „Tamistos ciesoriška mylista, gal supratote, ką papasakojau?

— Labai gerai supratau — atsakė ciesorius.

— Tai-gi galingas valdovai, sakau tamis-

tai, jeigu prisakysi savo sunų nužudyti dėl pačios liežuvavimo, blogiaus tamistai bus negu anam didvyriui.

Prakeikta tai buvo moteriškė, kuri teip biauriai pasielgė su savo vyru. Pripažįstu tau, mylimas galvočiau, jog teip užpykau ant tos prakeiktos moteriškės, ir dėlto mano sunus šiądien nemirs.

— Jeigu teip padarysi, galingas valdovai, — užbaigė galvočius — galiu tamistai užtikrinti, jog tas viskas nepraeis be naudos tamistai. Padėkavoju tamistai, jog per priežastį mano menko papasakojimo, tamistos sunus taps išliuosuotas nuo mirties.

Ciesorienė, išgirdusi sunų esant nenugalabintu, pradėjo graudžiai raudoti, o nusišalinus į savo kambarį, pradėjo savo plaukus draskyti ant galvos iš piktumo, tarydama: „Kad bučiau ant svieto neužgimus, neg šiądien bučiau teip biauriai užgėdinta."

Dvariškės apie tai išgirdusios, pranešė ciesoriui, kurs ją aplankęs, klausė: „Mano brangi pačiute, kodėl teip verki ir nusimeni; nedaryk to, jeigu mane myli!"

— Ai mano vyreli! jeigu tave menkai mylėčiau, menkai jausčiau ir apie tavo garbę, kurią tavo sunus niekina teip biauriai su ma-

nim pasielgdamas, nebučiau teip labai nusiminusi. Myliu tave ir veliju tau, idant sveikatoje pragyventumei visą amžių, bet bijausi, idant su tavim nepasidarytų teip, kaip anam didvyriui su sunumi, kurį didvyris teip labai mylėjo, jog linkėjo išsižadėti savo gyvasties, negu matyti apjuokime savo sunų. Vienok tasai jo sunus, nenorėjo savo tėvo lavoną palaidoti ant kapinių, kuris kybojo ant kartuvių.

— Kodėl gi tas sunus — užklause ciesorius — buvo teip nedoras ir nedėkingas savo tėvui?

— Viską tą, mylima galvele, tikrai nuo pradžios iki galui papasakosiu.

Trečia ciesorienės pasaka.

Viešpataujant ciesoriui Oktavianui, buvo Romoje tulas narsus didvyris, kuris turėjo vienatinį sunų ir dvi dukteri. Tas tatai didvyris, teip gėrėjosi lenktyne ant arklių ir kitų daiktų, kas prigulėjo didvyriškai luomai, jog visus savo turtus praleisdavo ant puotų ir jodinėjimų. Tame laike, Oktavianus turtais pervišindavo visus ciesorius ano meto, ir buvo surinkęs teip daug aukso ir sidabro, jog tam tikrą bokštą pastatydinęs, jais vienais prikrovė, ir bokšto

sargu padarė vieną didvyrį, dėl saugojimo nuo vagių. Bet šis didvyris per puotas ir lenktynes teip pavargo, jog tapo priverstas parduoti visus savo dvarus, ir pavadinęs savo sunų, tarė: „Mielas sunau! pavargau, todėl busiu priverstas ir paskutinį dvarą parduoti, bet tu ir tavo seserys per amžius turėsite kentėti vargą.

— Reikia mums — atsakė sunus — pasirupinti dorai gyventi ir savo dvaro neparduoti.

-- Žinau gerą patarmę. Ciesorius turi pilną bokštą aukso, nueisime naktį pas bokštą ir pasidarę skylę išimsime kiek mums reikia.

Sunus pagirdamas tėvo užmanymą, tarė: Geriaus bus pavogti iš ciesoriaus iždo, negu parduoti dvarą; jug ciesorius viso ko turi ku pinai, o męs pasivogę galėsime pragyventi be vargo.

Todėl nakties sulaukus, priėjo prie bokšto, ir pasidarę gerą skylę dėl įlindimo, pasiėmė kiek gali tiktai panešti. Didvyris išmokėjęs skolas ir vėl linksminosi po senovei. Iš ryto sargas įėjęs į bokštą rado aukso ir sidabro išimta, ir-gi viename sienos krašte skylę. Nuėjęs pas ciesorių, viską apsakė. Ciesorius tarė: ką tu man apie tokius daiktus pasakoji, ar gi tave nepastačiau sargu mano iždo? Žinok gerai, juog nuo tavęs viską pajieškosiu.

Tada sargas nuėjęs pas bokštą, iškasė palei skylę duobę, į kurią įdėjo katilą pripildytą degutu, ir teip išmintingai pridengė, jog kas norėtų per skylę į bokštą įisti, turėtų pulti į katilą ir iš jo neišlipti. Neilgai laukus anas didvyris ir vėl pavargo ant turtų, todėl prašneko į savo sunų: mylimas sunau, matai jog ir vėl tapiau pavargėliu.

— Eikime į bokštą — atsakė sunus — daug turtų paimsime ir savo skolas išmokėsime ir dvarą nereiks parduoti.

Sulaukę nakties eina abudu pas bokštą.

Tėvas pirmiausiai żengdamas įpuolė į katilą ir suriko: „Ai, mano sunau, n'eik čia, nes jei eitumei, tai paskui neišsigelbėsi.

— Sergėk Dieve, — sunus atsakė — ar-gi aš tamistai tėve, negaliu kuomi pagelbėti? Nors didį sunkumą tame dalyke patikčiau, vienok rupinsiuosi iš visų savo išgalių.

— Ne, sunau, neduok Dieve, idant dasiżinotų, kas aš esu. Sunau, paimk kardą ir nukirsk man galvą, nes kaip be galvos mano lavoną ras, tai tu išsigelbėsi nuo gėdos ir persekiojimų.

— Labai gerai, mano tėve, kadą gi kiteip tamistą pażintų, o tokiu budu niekas iš

mųs neišsigelbėtų nuo giltinės, todėl bus geriaus teip padaryti, kaip sakai.

Tai pasakęs, nukirto tėvui galvą, kurią įmetė į prudą. Tai padaręs ir sugrįžęs namon, apsakė viską seserims, kas atsitiko su tėvu, kurios labai raudojo.

Ant rytojaus sargas aplankė bokštą ir rado katile lavoną be galvos. Ciesorius apie tai dasižinojęs, tarė: „Tą lavoną pririškite prie arklio vuodegos ir valkiokite per Romos miestą, o kada išgirsite kuriame name rauda ir dejuoja, tai tie namai bus velionio; tada ką tiktai rasite tuose namuose, visus paimkite ir nužudykite.

Sargas pagal ciesoriaus prisakymą padarė. Kada didvyrio lavoną valkiojo po miestą, velionio dukterys, tai matydamos, pradėjo gailingai raudoti ir dejuoti: „Vargas, vargas ant šios pasaulės." Sunus, išgirdęs seserų riksmus, sužeidė sau koją teip, kad daug kraujo ištekėjo. Kareiviai išgirdę raudojimą, puolė į seklyčią ir klausinėjo, kas per priežastis raudojimo. Sunus atsakė: „Mieli broliai, netikėtai sužeidžiau sau koją; mano seserys, tai pamačiusios, jog tiek kraujo ištekėjo, persigando ir pradėjo dikčiai raudoti, štai apžiurėkite koją ir persiliudysite, jog teisybę sakau.

Kareiviai, matydami sužeistą koją, įtikėjo jam. Ant galų galo lavoną pririšo prie kartuvių, kuris per ilgą laiką teip perbuvo, o sunus nesirupino, idant savo tėvą pakasti.

Toliaus ciesorienė sakė: „Mano mylimasis vyreli, ar supratai, ką aš pasakojau?"

— Gerai supratau — atsakė ciesorius.

— Štai — toliaus šnekėjo ciesorienė — bijau, kad ir tau teip nebutų su tavo sunumi. Anas didvyris tapęs beturčiu ir negeisdamas savo sunų palikti varguose ir ant išjuokimo, dasileido vagystės, bet sunus jam nukirto galvą, kurią įmetė į prudą, o likusįjį kuną nenorėjo pakasti po žeme, daleisdamas kiboti ant kartuvių. Jug jeigu jis bijojo tėvo kuną palaidoti dieną dėl žmonių baimės, tai galėjo padaryti nakties laike be pavojaus. Tu teip-gi darbuojiesi dieną ir naktį, idant savo sunų palikti turtingu, bet darai tai ant savo prapulties; todėl veliju tau, idant jį nužudytumei, neg dar ko piktesnio nuo jo sulaukti.

— Prisipažįstu, — atsiliepė ciesorius — ta pasaka man labai patiko; buvo tai prakeiktas sunus, kuris drįso savo tėvui nukirsti galvą ir jo kuną nepalaidoti; mano sunus tai negalės padaryti, nes prisakysiu jį nužudyti.

Trečias Deokleciano išvedimas ant mirties ir kaip jį išgelbėjo Kato.

Prisakė ciesorius kareiviams savo sunų pakarti. Žmonės, tai matydami, rėkė didžiu balsu: „Štai vienatinį ciesoriaus sunų veda ant mirties!" Kada jį teip vedė, galvočius, Kato, jodamas ant arklio, užstojo kelią kareiviams. Ciesoraitis, pamatęs savo mokintoją, linkterėjo jam, tarsi sakydamas: „Užtark mane pas mano tėvą." Visi gi žmonės šaukė: „Garbingas galvočiau, pasiskubink pas ciesorių ir išgelbėk savo mokintinį." Galvočius suspyręs arklį, kaip vėjas atsidurė pas ciesorių, kuriam, linkterėjęs, parodė guodonę. Ciesorius tarė: „Kad tu butumei sau sprandą nusisukęs."

— Galingas valdovai, ką geresnio pasitikėjau nuo tamistos išgirsti.

— Ant ko užsipelnei, tą ir gavai,—apart iškoliojimo, atsakys ir tavo kaklas. Daviau jums sunų ant išauginimo ir išmokinimo gerai kalbantį, o dabar tapo nebyliu; apart to, kas yra biauriausiu, teip geros doros išmokinote, kad už piktą pasielgimą su mano pačia, tapiau priverstas nužudyti.

— Kas kišasi to dalyko, galingas cieso-

riau, kad tavo sunus yra nebylys, tai ne musų kaltė; pagaliaus ta silpnybė yra Dievo galėje, kuri kurtiniams suteikia girdėjimą, o nebyliams šnekėjimą. Jog jis butų teip piktai pasielgęs su tamstos pačia, visai tam netikiu ir norėčiau žinoti, kas tai matė. Priverstas esu tamistai pasakyti, kad piktesnio sutvėrimo už moteriškę nėra, ir lengvai tai darodyčiau, jog moteriškės tankiai yra pasidavusios melagystėms ir apkalbėjimams. Kadan-gi per pačios įkalbėjimus nori nužudyti savo sunų, pasakysiu tamistai, galingas valdovai, jog tokiu budu gali su tamista dar blogiaus pasidaryti, kaip anam lietos vyrui su pačia ir šarka, kurią labai mylėjo.

— Pasakyk man, kaip moteriškos yra melagingos, teip gi ir apie aną šarką.

— Negaliu to padaryti, iki neprisakysi sugražinti į kalėjimą savo sunų, nes pakol aš tamistai papasakočiau, sunus jau butų nužudytas.

Ciesorius prisakė sunų sugražinti į kalėjimą, o galvočius teip pradėjo pasakoti:

———————

Pasaka trečio galvočiaus Kato apie šarką, kurį pasakodavo savo ponui viską, kas tiktai namuose budavo ir kada.

Mieste Tyroje gyveno tulas turtingas prekėjas, kuris namuose laikė šarką, kurią labai mylėjo ir kurią be paliovos mokino žydiškos kalbos. Šarka teip gerai išmoko, jog nepeiktinai galėjo keliais žodžiais pasakyti, kas kur dedasi. Toliaus ta šarka viską ponui pranešdavo, ką tiktai namuose matydavo. Anas prekėjas, lyginai kaip tamista, galingas ciesoriau, turėjo jauną ir labai gražią pačią, kuri užmiršo mylėti Dievą ir savo vyrą, todėl jog vyras su savo reikalais tankiai nebudavo namieje, prieg tam jau vyras buvo persenęs. Paniekindama vyrą, pradėjo mylėti svetimus; tas viskas dėdavosi, kaip vyras nebudavo namieje, tada kas vakarą meilaudavosi su kokiu vyru. Šarka ką tiktai matydavo ir girdėdavo, tai ponui pargrįžus, viską pasakydavo; kad net po visą miestą pasklido biaurios šnekos apie prekėjo pačią. Vyras ją tankiai persergėdavo ir bardavo, o ji atsakydavo: „Tu tiki tai prakeiktai šarkai, kuri, pakol bus gyva, visados bus priežastimi mudviejų nesutikimų."

— Ar žinai ką? — atsakė vyras — ši šar-

ka nemoka meluoti, bet tiktai pasakyti tą, ką mato ir girdi, todėl jai greičiau tikiu, ne kaip tau.

Pasitaikė, jog prekėjas ant ilgesnio laiko atsitolino nuo namų, ir tokiam atsitikime pati tuojaus pasikvietė savo mylimąjį, kuris bijodamas, kad nieks nedasižinotų, atidėjo savo pribuvimą ant vakaro. Visai jau sutemus jis pribuvo ir pabeldė į duris. Ji išgirdusi kvietė, tarydama: „Eik šią drąsiai, nėra ko baimytiesi, jug žmonės su žmonėmis turi įvairius reikalus."

— Ta prakeikta šarka — jis atsakė — gali mus apskųsti ir pridaryti košės.

— Šią naktį aš jai turiu padaryti puotą! Myletinis, eidamas pro šarką, prabylo:

— Aš šios šarkos labai bijau.

Šarka išgirdus jo balsą, prašneko:

— Oi, nedoras žmogau, norint negaliu tave matyti tamsoj', vienok tavo balsą girdžiu, jog piktą mislyji mano ponui, žinodamas jog jo nėra namieje, todėl pasakau, kad pargrįžus ponui, viską pasakysiu.

Mylėtinis tai girdėdamas, tarė prekėjo pačiai:

— Argi aš nesakiau, jog ta šarka gali mudviem pridaryti košės?

— Visai nesibaimink, ta paikšė šarka gaus savo šiądien.

Tai pasakiusi įėjo į kitą seklyčią ir šnekučiavosi su juomi gana ilgai.

Neužmiršo ponia apie šarką. Auštant pasikėlė, pažadino tarnaitę ir tarė:

— Eiva, paimkiva kopėčias ir lipsiva ant stogo; šią naktį turiu atkeršyti šarkai.

Użsilipusios padarė skylę stoge ir lubose ties tuo daiktu kur tupėdavo šarka, pradėjo svaidyti akmenėlius ir smiltis su vandeniu teip, jog šarka kuo nenudvėsė. Tą viską padariusios, nulipo nuo stogo.

Prekėjas pargrįżęs namon, pagal savo paprotį, aplankė šarką ir pradėjo su ją šnekėti:

— O šarka, šarka, kaip tau ėjosi, kaip aš nebuvau namieje?

Šarka atsakė:

— Meilingas mano pone, pasakau tamistai ką girdėjau. Tamistos pati vakar vakare priėmė kokį ten vyrą, kurį labai bariaũ ir prižadėjau apie tą viską tamistai pasakyti. Tas vyras su ponia įėjo į kitą seklyčią ir nežinau kaip ilgai šnekėjosi. O kad klausi, kaip man ėjosi, tai tamistai pasakysiu tikrą teisybę, jog niekad teip blogai nebuvo, kaip pereitą naktį, nes ko nenumiriau, lijo lytus, puolė kruša ir

snigo ant manęs per kiaurą naktį.

— Mielas mano vyre — atsiliepė prekėjo pati — ar tiki savo šarkai, kuri pasakojo, kad pereitą naktį buvo kruša ir lytus, o jug šįmet nebuvo aiškesnės nakties, kaip pereita naktis kad buvo.

— Eisiu paklausti kaimynų, nes šarkai daugiau tikiu kaip tau.

Tai pasakęs prekėjęs nuėjo paklausti kaimynų, ar tikrai pereitą naktį buvo lytus ir kruša. Ir šie užvtirtino žodžius prekėjo pačios. Todėl prekėjas, parėjęs namon prabylo į savo pačią:

— Mylima mano pačiute, kaip pasakei, teip yra.

— Tai gi vyreli — prašneko pati — dabar persiliudyjai, kad šarka yra melagė ir to kiu budu daro tarp mudviejų nesutikmę teip, jog visas miestas pradeda mus apšnekėti.

Tada prekėjęs priėjęs prie šarkos, tarė:

— Jug savo rankomis kas diena tave penėjau, o tu neteisybę man pasakodavai, darydama nesutikmę tarp manęs ir mano pačios teip, jog po visą miestą nešvanki paskala pasklydo apie mus.

Šarka atsakė:

— Dievas žino, jog meluoti nemoku; ką mačiau ir girdėjau, tą pasakoju.

— Meluoji — pertaukė prekėjas — ar nepasakei, kad pereitą naktį buvo lytus, kruša ir sniegas, ir kad maž ko nepastipai, o tuomi tarpu kiteip buvo; nuo šio sykio jau daugiaus nemeluosi ir nedarysi nesutikmę tarp manęs ir mano pačios.

Ir tuojaus šarkai nūsuko galvą.

Prekėjo pati tai matydama, labai nudžiugo ir tarė:

— Gerai padarei, mano mylimiausias vyreli, dabar gyvensiva sątaikoje.

Už kelių dienų ji susipyko su tarnaite: ši teip drąsiai atkirto, kad ponia ją užgavo su kumščia. Tada tarnaite viską išpasakojo ponui apie šarką. Ponas norėdamas persiliudyti tikrai, pažvelgė augštyn ir pamatė skylę stoge ir apart to rado ant stogo smulkius akmenėlius ir smiltis. Tada prekėjas labai nusiminė ir pradėjo išmėtinėti savo pačiai: „Vargas man nelaimingam, kad per liežuvavimą mano pačios užmušiau teip ištikimą šarką."

— Ar supratai galingas valdovai, ką tamistai papasakojau? — užbaigė galvočius.

— Gana gerai supratau — atsakė ciesorius. — Ar-gi ta moteriškė nebuvo prakeikta,

kad savo melagystėm privertė vyrą teip gerą ir nekaltą šarką nugalabyti? Man labai gailu tos šarkos, kuri teisybę pasakydavo. Todėl, garbus ir mylimas mokintojau, už tai, kad man teip dailią pasaką papasakojai, šiądien mano sunus nemirs.

— Galingas valdovai ir viešpatie mano, jeigu teip darai, tai greitame laike iš to turėsi didį džiaugsmą; aš-gi labai dėkavoju, jog per mano priežastį nežudai savo sunų.

Tai pasakęs galvočius linkterėjo ir išėjo.

Ciesorienė išgirdusi ciesoraitį n'esant nužudytu, labai verkė, kukčiodama:

— Vargas man, aš nelaiminga, tapus ciesoriene; geriaus butų, kad pirmiaus bučiau numirus, negu į šitą šalį pribuvus!

— Kodėl teip verki? — ciesorius užklausė jos.

— Tavo pati esu — ji atsakė — dovanojai savo prakeiktam sunui, nežiurint ant to, jog jis ant manęs užpuolė, bet ir dabar jis gyvena, kaip-gi man neraudoti ir neaimanuoti?

— Norėčiau tavęs paklausyti ir teisingai jį nužudyti, bet vakar vienas galvočius teip dailią man pasaką papasakojo, jog nužudymą sunaus atidėjau ant toliaus.

— Viešpatie — prakalbėjo ciesorienė —

sakai jog dėl vienos pasakos užvilkinai nužudymą savo sunaus, o aš tau teisingai sakau, jog tau bus teip, kaip kanakados buvo vienam ciesoriui su septyneis galvočiais.

— Meilinga mano pačiute, apsakyk man tą viską.

— Kas man bus iš to? Jeigu žinočiau, kad papasakojimas teip dailios pasakos nenueis ant vėjo, tai tuojaus pradėčiau.

— O mylima ponia! ką tau prižadėjau, tas neatsimainys: nors atidėjau mano prisakymą, vienok tuomi nedovanojau savo sunui.

— Ai, viešpatie mano, ką pasakau, tai yra dėl tavo gero, vienok nuo to viso tave atkalbina galvočiai, tai-gi ir ši mano pasaka nieko negelbės, vienok jeigu tėmysi ant visų žodžių, papasakosiu dalyką labai akyvą. Ir teip pradėjo savo pasaką:

Ketvirta ciesorienės pasaka apie septynis galvočius, kurie per burtus apjakino ciesorių.

Romoje ciesorius Komodus laikė prie savęs septynis galvočius, kurie visą viešpatystę rėdė, kaip ir tavo galvočiai nori padaryti; teip, jog ciesorius be jų nieko nepradėdavo daryti. Galvočiai matydami, jog be jų nieko neveikia,

susišnekėjo tarp savęs ir užkėrėjo jį teip, jog budamas savo rumuose viską matė gerai, bet kaip tiktai išėjo iš rumų, jau nieko neregėjo, kaip ir neregys; tą viską padarė todėl, kad drąsiai galėtų valdyti viešpatystę ir sau kuo-geriausią uždarbį turėti. Kad ir vieną sykį bandė, ar ne butų galima padaryti, kad ciesorius už rumų matytų, vienok tai negalėjo padaryti, ir teip ciesorius liko neregiu. Galvočiai išmeldė nuo ciesoriaus tą privalumą, kad jeigu kas eitų pas juos dėl išguldinėjimo sapnų, atneštų jiems po svarą aukso ir tai po bausme mirties, kuris to neišpildytų. Žinoma, vis tai darė, kad kuo daugiausiai pinigų surinkti. Vieną sykį, kada ciesorius labai nusiminęs sėdėjo, ciesorienė užklause:

— Mylimas vyreli, ko teip nuliudęs?

— Mano pačiute — jis atsakė — kaip-gi nebusiu nusiminęs, kada esu rumuose — viską matau, kaip iš jų išeinu — nieko nebematau, esu neregys.

— Paklausyk mano patarmės — toliaus traukė ciesorienė — o nesigailėsi to. Turi septynis galvočius savo dvare, kurie savo iš minčia rėdo visą tavo viešpatystę; su jais tame dalyke pašnekėk, nes anie gal teip padarė, kad už savo rumų negali nieko regėti; tame dalyke

trumpai jiems prisakyk, kad tave išgydytų ir tokiu tiktai budu atjieškosi savo pilną regėjimą.

Galvočiai per prisakymą pribuvo pas ciesorių, kuris jiems tarė:

— Garbingi vyrai, pareikalavau jųs dalyke sugrąžinimo mano regėjimo. Gerai žinote, jog rumuose gana gerai matau, bet už rumų esu visai aklas; todėl reikalauju nuo jusų, kad per savo išmintį sugrąžintumėte man regėjimą. Jeigu teip padarysite, duosniai apdovanosiu, o jei to neįstengsite padaryti, tai jųsų gyvastis yra pavojuje.

— Sunkaus darbo — atsakė galvočiai — nuo musų reikalauji, vienok pasitikime, jog gal ir galėsime tamistos norą išpildyti ir tame dalyke meldžiame tikt dešimties dienų ant apmislyjimo, po kam duosime atsakymą.

Ciesorius susitaikė ant to. Tada galvočiai su atyda apmislinėjo, kaip ciesoriui sugrąžinti pilną regėjimą. Bet kaip nieko negalėjo tame dalyke ką naudingo rasti, nuliudę tarp savęs teip šnekėjo: „Jeigu ciesorių neišgydysime, laukia mus nelaiminga ir gėdinga mirtis.” Toliaus pradėjo jieškoti po įvairius viešpatystės miestus daktaro. Kada ėjo per miestą Petapolim, netikėtai sutiko miesčionį, kurs, nuo-

lankiai pasveikinęs galvočius ir jiems padavęs svarą aukso, tarė:

— Garbingi vyrai! išguldykite man sapną, kurį šią naktį sapnavau; auksą pasiimkite.

Teip bederantėsi, vienas iš kudikių, kurių didis skaitlius linksminosi gatvėje, prašneko:

— Prieteliau, kam jam siulai auksą, pa sakyk man sapną, o tau jį tikrai išguldysiu.

Tada miesčionis pradėjo pasakoti savo sapną:

— Sapnavosi man, kad viduryje mano sodo iškilo šaltinis, iš kurio teip daug mažų upelių ištekėjo, jog visą sodą vanduo apliejo.

Vaikiščias tarė:

— Eik namon, paimk spatą, ir kask tame daikte iš kur iškilo šaltinis, o rasi iždą, kuriuomi tu ir tavo vaikai pralobs.

Miestietis viską rado, kaip vaikiščias pasakė. Ant galo pasiėmęs auksą, aplankė tą vaikiščią, ir padėkavodamas už teip laimingą sapno išguldymą, norėjo jam duoti svarą aukso, bet jis atsakė:

— Tegul Dievas mane sergsti, kad tą imčiau; už tą viską padėkavok pačiam Dievui, o šitą išdalyk pavargėliams.

Galvočiai matydami, jog tas vaikiščias gerai išguldė sapną, užklausė jo kaip vadinasi.

— Vadinuosi Senlinus.

— Persiliudyjome, jog tavo išmintis yra didelė, tai-gi užduosime tau vieną mislį dėl išrišimo.

— Pasakykite!

— Ciesorius, viešpats musų, pakol rumuose — viską gerai regi, kaip tik iš jų išeina — pasidaro neregys. Jeigu jį išgydysi, gerą padėkavonę nuo musų gausi.

— Viską žinau, ko nuo manęs reikalaujate.

— Mielas vaikeli, eik su mumis!

Vaikiščias eina. Galvočiai atvedė jį pas ciesorių ir tarė:

— Galingas valdovai, štai atvedėme su savimi vaikiščią, kuris jusų norą išpildys.

— Mieli draugai — atsiliepė ciesorius — ar-gi tai gali buti teisybė, ką jis pasakys?.

O atsikreipęs į vaikiščią, tarė:

— Ar gali pasakyti mano neregystos priežastį, o labiausia mane išgydyti?

— Galiu — atsakė vaikiščias.

— O ką su manim darysi?

— Eiva į jusų kambarį, kuriame gulite, o aš tenai tamistai pasakysiu, ką turi veikti.

Kada vaikiščias pamatė ciesoriaus lovą, pasakė tarnams:

— Atitraukite lovą, o rasite stebuklus po ja.

Atitraukus lovą, rado šaltinį į septynes puses triškantį.

Tada vaikiščias tarė ciesoriui:

— Štai, šviesiausias ciesoriau, pakol šitas šaltinis po lova bus, patol niekados neturėsi pilną regėjimą.

Ciesorius prisiżiurėdamas šaltiniui, labai stebėjosi ir klausė vaikiščio, kaip šaltinį panaikinti.

— Tiktai vienas yra budas.

— Pasakyk man, kaip turiu daryti, o viską išpildysiu.

— Tas triškantis šaltinis gali buti panaikintas tiktai tokiu budu: „Turi savo viešpatystėje septynis galvočius, kurie mane prie tavęs atvedė. Jie tamistos vardu neištikimai ir neteisingai valdydami viešpatystę, padarė burtais, kad neturėtumei pilną regėjimą, o paskui negalėjo išgydyti, tai prisakyk tuos galvočius visus suimti ir nukapoti galvas, o tada šaltinis prapuls."

Ciesorius, nors nuliudęs, prisakė galvočius nużudyti ir teip šaltinis prapuolė.

Ant galo Senlinus pasakė:

— Ciesoriau, sėsk dabar ant arklio, o aš sėsiu ant kito.

Ciesorius gerai atsitolinęs nuo savo rumų, viską aiškiai matė ir labai pradžiugo. Ciesorius padėkavodamas už viską Senlinui, apdovanojo jį auksu ir daugeliu dvarų.

Ciesorienė užbaigusi savo pasaką, užklausė vyro:

— Ar supratai, ką tau papasakojau?

— Ištikro, labai dailią pasaką papasakojai.

Teip su tavimi nori padaryti ir tavo galvočiai, jeigu savo sunų, iš kurio tryška į septynis kraštus vanduo per septynis galvočius, neprisakysi nugalabinti drauge su jo mokintojais. Tiktai juos nužudęs galėsi laimingai valdyti savo viešpatystę.

Labai užpykęs ciesorius prisakė sunų pakarti.

Ketvirtas Deokleciano išvedimas ant mirties ir kaip jį išgelbėjo galvočius Melchiorach.

Kareiviai pildydami ciesoriaus prisakymą, vedė jo sunų ant mirties. Minios žmonių susirinkusios šaukė:

— Štai vienatinį ciesoriaus sunų veda ant mirties!

Kada teip dėjosi, galvočius Melchiorach, vyras gana sausas, raitas užstojo kelią. Ciesoraitis jam linkterėjo, tarsi prašnekėdamas:

— Užtark mane pas tėvą, kadan-gi matai, jog mane veda pakarti.

Apart to iš visų pusių šaukė:

— Guodotinas mokintojau, pasiskubink pas ciesorių ir išvaduok savo mokintinį!

Mokintojas-gi meldžia kareivių:

— Mieli broliai, nesiskubinkite su nužudymu, kadan-gi pasitikiu jį šiądien išgelbėti nuo mirties.

Pribuvęs pas ciesorių, nuolankiai pasveikino jį. Ciesorius ant jo užrėkė:

— Tegul tave pragaras praryja, prakeiktas žmogau, už tavo mokslą ir auginimą mano sunaus! Jug pavedžiau jums savo sunų gerai kalbantį, o jųs jį padarėte nebyliu! apart to dailiai jį išmokinote, jog nešvankiai pasielgė su mano pačia, už ką jį turiu nužudyti, o ir jusų tas pats laukia.

— Dievas žino,—atsakė galvočius, — galingas ciesoriau, ar tamistos sunus nebylis ar ne, tamista-gi apie tai paskui dasižinosi. Kas prisieina jo nešvankaus pasielgimo su tamistos

pačia, galingas valdovai, neturi tam tikėti, kadan-gi tamistos sunaus pasielgime niekados nieko nešvankaus neužtėmyjome, priešingai, jis visados kuogeriausiai pasielgė, kaipo nekaltas avinėlis. Jeigu nužudysi nekaltą sunų per pačios liežuvavimus, gali tamistai prieiti teip, kaip anam didvyriui su jauna pačia.

— Tikrai, gal nori su manim pasielgti teip, kaip kadais septyni galvočiai pasielgė su savo ciesorium?

— Galingas valdovai, visai neturiu mierio tamistai kuomi nors kenkti, kaip kadais apsiėjo septyni galvočiai su savo ciesorium; aš su jeis jokio susirišimo neturiu. Jeigu kas ką pikto padarė, negalime sakyti, kad ir visi teip daro; pasaulėje daug yra gerų, daug ir blogų, bet aš prie pastarųjų nepriguliu ir prigulėti nenoriu, budamas visukuomi ant tamistos pasidavęs, galingas valdovai; norėjau tiktai tamistą perliudyti, jog jeigu savo sunų nužudysi dėl pačios liežuvavimų, tai už tai aulink labai susikrimsi ir didžiu širdies skausmu gailėsiesi.

— Noriu čion išgirsti tavo pasaką.

— Gerai, jeigu sulaikysi nuo nužudymo sunų, tada aš papasakosiu.

Ciesorius prisakė sunų sugražinti į kalėjimą, o galvočius pradėjo savo pasaką.

Ketvirto galvočiaus pasaka apie tulo didvyrio pačią.

Gyveno tulas didvyris senas ir teisingas; ilgą laiką gyveno be pačios. Aulink jo prieteliai pradėjo įkalbinėti, kad apsivestų, teip lygiai, galingas valdovai, kaip su tamista ir tamistos draugais buvo. Nors didvyris to nenorėjo, vienok kaip be paliovos jo draugai tokiomis šnektomis jį vargino, pasirįžo apsivesti su jauna ir dailia Romos mergina, kurią labai pamylėjo, o kuri per trejus metus jokio vaisiaus neišdavė. Vieną sykį ana moteriškė, anksti pasikėlus, ėjo į bažnyčia ir pasitikusi savo motiną tarė:

— Labas rytas, mylimiausioji motinėle, kaip tamistos sveikata?

— Labai ačiu, miela mano duktė — atsakė motina — garbė Dievui, esu sveika, o kaipgi tau einasi su vyru?

— Ai! labai blogai! rodosi, kad mano vyras jokios meilės prie manęs neturi, visai yra panėšus į medį; kada prie jo sėdžiu, man nusiduoda, buk prie kokio kelmo sėdžiu; šis jo užvėsimas ir nemeilumas priverčia mane mislyti apie malonesnį vyriškį.

— Ak, mylima dukrele, nedaryk man gė

dos, aš su tavo tėvu gyvenu čia mieste jau nuo tiek metų; nors jis už mane yra daug senesnis, vienok man į galvą niekados toks prasižengimas neparėjo.

— Ai, mylimoji motinėle, nesidyvyk tam; judu visados tarp savęs mylėjotėsi ir džiaugėtėsi, bet man su savo vyru visai kiteip yra: tai yra žmogus visai užšalęs, nejautrus; ar sėdi ant kedės, ar guli lovoje, visada yra panėšus su triunėjusiam kelmui arba nesijudinančiam ir gulinčiam stuobriui, todėl mano širdis trokšta rasti kitą.

— Dukrele brangioji, jeigu pamesi vyrą, kurį turi mylėti, pasakyk man, su kuomi norėtumei broliautis?

— Su dvasiškuoju šitos bažnyčios!

— Kodėl su dvasiškuoju? ar-gi nebutų geriaus apsirinkti teip kokį didvyrį arba kokį bajorą, man ding! jug apie tokius mislyti yra menkesnė nuodėmė.

— Kad apsirinkčiau kokį didvyrį arba ir bajorą, toks galėtų mane apleisti, o paskui iš manęs juoktusi ir apšnekėtų mane prieš žmones; dvasiškasis viską paslaptyje užlaikys, kadan gi kiteip darant, pats save apšnekėtų; todėl pasirįžau tiktai su dvasiškuoju ... o ne su kuo kitu.

— Mano dukrele, vyras ar vienos ar kitos luomos, labai retai užlaiko paslaptį, bet pir miausiai išbandyk savo vyrą; jeigu jis tau do vanos, galėsi apsirinkti ir mylėti kitą.

— Brangi motinėle, negaliu teip ilgai laukti, nes norėčiau su šituom dvasiškuoju kuoveikiausiai pašnekėti.

— Po mano motinišku prakeikimu meldžių tavęs, padaryk teip, kaip aš sakau, pirmiausiai išbandydama savo vyrą.

— Brangiausioji matuše, augštai guodoju tavo motinišką palaiminimą; nors daug nukentėsiu, vienok išpildysiu tamistos prisakymą; bet kaip aš turiu išbandyti savo vyrą?

— Tavo vyras turi sode medį, kurį labai myli; nukirsk jį, vyrui išjojus į medžioklę, ir sudegink; jeigu už tai tau dovanos, drąsiai galėsi kitą mylėti.

— Viską matušėl, padarysiu.

Tai pasakiusi ir atsisveikinusi su motina, grįžta namon, bet vyras, pamatęs ją vėlai grįžtant, užklausė:

— Kur-gi teip ilgai buvai, mano širdele?

— Buvau bažnyčioje—ji atsakė — o grįžtant namon susitikau savo motiną, su kuria ilgą laiką šnekučiavau.

— Labai džiaugiuosi, kad nuo pat ryto išėjei ieškoti dangaus viešpatystės.

Po kelių dienų vyras išėjo ant medžioklės, o ji prisakė tarnui nukirsti medį, sakydama daržininkui:

— Mielas broli, štai didis ir šaltas vėjas, mano vyras pargrįžš nušalęs, eikime į sodą ir prikirskime malkų ir užkursime pečius, kad mano vyrui pargrįžus namon butų kur susišildyti.

Renka jiedu sode malkas čia ir ten išsvaidytas, galop prisiartino prie medžio, kurį jos vyras labai mylėjo; ji prisako daržininkui, kad nukirstų. Daržininkas atsikalba:

— Meilinga ponia, aš to negaliu padaryti, nes šitą medį ponas labai guodoja.

Ponia, kada daržininkas jos prisakymą nepildė, paėmė kirvį ir nukirto medį.

Pavakare sugrįžo ir vyras iš medžioklės, labia nušalęs; pati padavė jam kedę, kad atsisėstų prie ugnies susišildyti. Vyras besišildydamas užvuodė medžio kvepėjimą, ir pašaukęs daržininką, užklausė:

— Mielas broli, suprantu iš kvepėjimo, kad čia dega mano numylėtas medis.

— Teip yra — atsakė daržininkas — jį

nukirto pati ponia, nežiurint ant mano perstatymų, kokius jai priminiau.

— Mylimas vyreli — atsiliepė ponia — žinodama, jog lauke labai šalta ir nušalęs pargrįžši, sukapojau tąjį medį ir padariau ugnį, prie kurios galėtum susišildyti.

Vyras ant jos piktai pažvelgęs, prabylo:

— Ar pikta dvasia tave apsėdo, ar kas?! Jug žinojai gerai, kad tas medis yra mano mylimas, vienok jį sukapojei?

Pati karštomis ašaromis pradėjo raudoti, sakydama:

— Jug tai vis padariau dėl tavo gero, nežinodama, jog priešingai darant tapčiau prasikaltusi.

— Neverk, mano pačiute — vyras atsakė — dovanoju tau viską, ką esi padariusi!

Ši moteriškė, rytą metą anksti atsikėlusi, keliavo į bažnyčią, o pasitikus savo motiną, tarė jai:

— Jau pagal tamistos patarmę, labai įkirėjau savo vyrui, kurs pradžioje užpykęs labai mane barė ir koliojo, bet regėdamas mane verkiančią, viską man dovanojo; todėl dabar aš esu liuosa ir drąsiai galiu linkti prie kito.

— Brangi mano dukrele, seni žmonės tau sykį dovanos, bet kitu sykiu dvejopai atmo-

kės, todėl veliju tau dar sykį bandyti savo vyrą.

— Ai, motinėle, tai per sunku man, pasi gailėk manęs!

— Mano dukrele, sykį bandei vyrą dėl mano meilės, antrą sykį bandyk vyrą dėl meilės tavo tėvo, o tada galėsi daryti, kaip sau žinai.

— Brangi motinėle, kaip sakei, tai yra per skaudu man, bet dėl meilės savo tėvo padarysiu, tiktai pamokink mane kaip turiu da ryti.

— Gerai žinai, kad tavo vyras turi myli mą šunelį, kuris nuo vyro lovos neatsitraukia; akivaizdoje vyro užmušk šunelį, o tada galėsi daryti, kaip tau patinka,

— Viską išpildysiu, tiktai pasaulėje yra mažai tokiu dukterų, kurios dėl savo tėvų meilės ant pavojaus save statytų.

Pargrįžus namon uždengė vyro lovą brangiausia ir dailiausia užklode, kada didvyris šildėsi pas ugnį. Bematant šunelis pagal savo paprotį, užšoko ant lovos; ponia tai pamačius, griebė už paskutinių kojų šunelį ir trenkė jį į sieną teip smarkiai, kad net smegenys jam iš galvos ištiško. Didvyris tai pamatęs suriko:

— O prakeikta ir biauriausioji moteriške

tarp visų prakeiktųjų, kokią kada nors man teko matyti! Kodėl teip ištikimą ir gerą šunelį užmušei?

— Mano mylimiausias, ar nematai kad su brangia užklode apdengiau tavo lovą, o purvinas šuo viską subiaurino.

— Daugiaus branginu šitą šunelį už visas lovas, brangiausiai išrėdytas.

— Ką veikiau, tai vis dėl tavo gero, o tu man išmėtinėji!

Tai pasakiusi užsidengė rankom akis ir pradėjo raudoti, gailiai aimanuoti.

— Paliauk verkus,— tarė vyras, — dovanoju ir tai tau.

Rytą metą ir vėl ji eina bažnyčion, o pasitikusi savo motiną, teip užšnekino.

— Labas rytas, brangi močiute! Jau esu liuosa, nors labai sunku buvo man išpildyti tamistos įsakymą; jau darysiu kaip sau žinau, nes mano vyras viską man dovanojo, ką tiktai pikto esu jam padariusi.

— Mano dukrele, nieko nėra baisesnio ir piktesnio už senus žmones, todėl linkiu tau dar sykį jį gundyti.

— Ai motinėle, nereikalauk nuo manęs tokių sunkių aukų, žinai kiek vargo turėjau iki dusyk išbandžiau savo vyrą; jeigu mane

myli, nereikalauk nuo manęs teip brangios aukos.

— Meldžiu tavęs, dar sykį paklausyk manęs, o jau daugiaus nieko nereikalausiu nuo tavęs; juk žinai kad aš, kaip tikra tavo motina, visados tave mylėjau, todėl dėl tos meilės, kokia tu man esi kalta, dar sykį išbandyk savo vyrą, nes prižadu tau, kad daugiaus nieko nuo tavęs nereikalausiu.

— O brangiausioji mama, koks tai baisus kankinimas manęs, jog teip sunkiai turiu išpirkti savo užmanymą.

— Žinai gerai, jog ateinantį nedėldienį tavo vyras kels savo namuose puotą (balių), kur tavo tėvas, aš, ir daugelis Romos ukėsų bus. Kada visi apsėsime stalą, tu apsirink sau vietą priešais savo tėvą, o kada sudės visus valgius ir gėrimus ant stalo, slapta prisirišk savo raktą prie staldengtės ir tai padarius stokis, tarydama: „O kaip trumpa mano atmintis, pamiršau peilį kitoje seklyčioje”, ir besiskubindama nutrauk nuo stalo staldengtę, nuduodama, kad nieko nežinai kas ten dedasi. Jeigu ir tai tau vyras dovanos, tai drąsiai galėsi daryti, kaip sau žinai.

— Brangi mamyte, ir tai padarysiu dėl tavo meilės.

Tais žodžiais atsisveikinusi su motina, pargrįžo namon.

Kada prisiartino nedėldienis ir užkviesti svečiai susirinko, jos tėvas pirmas atsisėdo prie stalo, o ji priešais jį, kiti svečiai teip-gi apsirinko sau vietas. Kada stalas tapo apkrautas brangiais valgiais ir gėrymais, namų uktvėrė balsiai sušneko:

— Tai mano atmintis, pamiršau peilį kitoje seklyčioje. Persiprašau visų, nes turiu eiti at-inešti.

O bes skubindama nutraukė staldengtę, o su ja viską nuo stalo, kas tiktai buvo padėta. Didvyris baisiai užpykęs, prisakė antru syk uždengti ir iš naujo padėti valgius ir gėrimus. Po puotai svečiai ačiu tarę uktvėriui, visi išvaikščiojo.

Ant rytojaus didvyris grįždamas iš bažnyžios, užėjo pas barzdaskutį ir paklausė jo:

— Ar tu galėtum nuleist kraują mano pačiai iš gįslos, kurią aš tau parodysiu?

— Kodėl-gi ne — atsakė barzdaskutis.

Didvyris eidamas namon, vedasi barzdaskutį. Parėjęs pradėjo žadinti dar mieganČią savo pačią:

— Kelkis mano pačiute!

— Dar nėra šešių.

— Kad ir pirmos nebutų, turi atsikelti.

— Mano vyreli, kodėl teip anksti turiu kelti?

— Kelk, nes kraują taŭ turiu nuleisti.

— Kam gi man nuleisti kraują, kadan gi niekados to nereikalavau?

— Dėlto kad duksti. Primink sau, ką padarei. Pirmiausiai nukirtai ir sukapojei mano mylimą medį; toliaus užmušei mano ištikimą šunelį; vakar nutraukei staldengtę su viskuomi, kas buvo ant stalo. Kodėl teip darosi? Ar ne iš priežasties karšto ir pagadinto kraujo? Tai-gi noriu tą pagadintą kraują nuleisti, idant toliaus teip nepasielgtumei.

— Mano vyreli — verkdama atsiliepė — pasigailėk manęs.

— Ne nuo manęs maldauk mielaširdystės, bet nuo Viešpaties Dievo: štai priimk pataisą ir paduok savo ranką dėl nuleidimo kraujo, nes jeigu to nepadarysi, biauriaus su tavim apsieisiu.

Vargšė moteriškė noroms nenoroms ištiesė ranką, o vyras tarė barzdaskučiui:

— Leisk kraują, tiktai gerai, jeigu negerai nuleisi, tai aš tau pačiam nuleisiu.

Barzdaskutis nors su baime, pradėjo iš rankos leisti kraują. Moteriškė nors su aša·

romis meldė, kad jau sulaikytų kraują, nes jau jai silpna pasidarė. Kada kraujo jau daug nutekėjo, tada didvyris prisakė barzdaskučiui sulaikyti kraują ir ranką gerai užrišti, prašnekėdamas į pačią:

— Dabar pasitikiu, jog jau pasitaisysi, netekus pagadinto kraujo.

Tai pasakęs išėjo.

Vargšė moteriškė atsigulė lovon ir pašaukusi virėją, prisakė:

— Eik greičiausiai pas mano motiną ir jai pasakyk, kad ji tuojaus pributų, nes jau aš mirštu.

Kaip pamatė pas save įeinant motiną, graudingai prašneko:

— Ai, motinėle, esu tik pusgyvė, teip daug kraujo man nuleido. Jei netiki, tai pažiurėk.

Ir motinai parodė perkirstą gįslą.

— Ar aš tau nesakiau, — atsakė motina — jog seni žmonės yra pikti? Ar dabar nori pamesti savo vyrą?

— Nenoriu, nenoriu! Jau nieko daugiaus nemylėsiu! Kaip mane išmokinai maža, tokią dabar turi, o galop mane jauną pavedei netikusiam seniui, dėl kurio neturėjau meilės, o su savo patarmėmis padarei, jog senis man teip

daug kraujo nuleido. Tegul tamistai, mano motinėle, Dievas dovanoja, kaip ir aš tamistai. Žinau gerai, kad ir pikčiausi tėvai savo vaikui nevelyja pikto, apart to jug Dievo prisakymai liepia guodoti tęvą ir motiną, todėl, motinėle, nors per tave esu nelaiminga, vienok savo širdyje turiu prie tavęs prisirišimą.

Teip viską galvočius papasakojęs, tarė ciesoriui:

— Ar tamistai patiko mano pasaka, galingas valdovai?

— Labai man patiko, — atsakė ciesorius — tai yra viena iš akyviausių. Ana pati trejopą skriaudą suteikė savo vyrui, jeigu dar ketvirtą sykį butų pasikėsėjusi, tai butų savo vyrą visai ant juoko pastačiusi.

— Todėl-gi ir tamistai, galingas valdovai, patariu, idant nuo savo pačios apsisaugotumei ir dėl jos liežuvavimų nežudytumei savo sunų, nes kiteip pasielgiant ir dar blogiaus gali pasitaikyti.

— Jau šiądien mano sunus nebemirs.

Galvočius padėkavojęs ciesoriui išėjo perimtas džiaugsmo.

Ciesorienė ir vėl pradėjo raudoti ir aimanuoti. Prisakė užkinkyti arklius ir jau rengėsi važiuoti pas savo tėvus.

Ciesorius apie tai dasižinojęs, ėjo pas ciesorienę ir ją pradėjo teip maldyti:

— Brangiausioji mano pačiute! kur-gi teip nori važiuoti?

— Pas savo tėvus, — atsakė ciesorienė — kur gyvensiu ramiaus be jokių rupesčių.

— Sąprotavau miela pačiute, jog nieko nemylėjai apart manęs.

— Tikrai teip buvo ir yra, bet geriaus nuo tolo noriu išgirsti apie tavo mirtį, negu arti bunant žiurėti ant tavo pastipimo; man toliaus bunant, lengviaus bus ant širdies. Gal but, kad teip ilgai klausysi savo galvočiu, iki pasidarys su tavim teip, kaip su ciesoriu Oktavianu, kurį kunigaikščiai tiktai už tai, kad labai buvo godus ant pinigų, gyvą palaidojo, pripylę jam gerklę auksu.

— Brangiausioji mano širdele, pasakyk man, kaip su tuom viskuom buvo.

— Nesakysiu, nes tuojaus išvažiuoju.

— Sergėk Dieve, kad apie tai pliauptų visoje mano viešpatystėje.

— Tai vis iš tavo butų priežasties. Jug prižadėjai, kad tavo sunus taps nužudytu, vienok jis ir šiądien gyvena sveikas.

— Mylima pačiute, kiekvienam valdovui pritinka daug klausyti ir permąstyti, idant ta-

me ką naudingo rasti dėl viešpatystės gero, kurią valdo; jug kiek tai pasidarytų išmėtinėjimų, kada nieko neklausydamas, neišmintingai pasielgčiau.

— Vienok tau pasakysiu tulą pasaką, bet nuo šio sykio nebeklausyk teip godžiai savo galvočių.

Ir pradėjo teip pasakoti.

Penkta ciesorienės pasaka, kaip tai Romėnai Oktavianui Augustui gerklę prikimšo auksu ir gyvą pakasė.

Ciesorius Oktavianas Augustas labai išmintingai viešpatavo Romoje, bet buvo teip godus ant aukso, kurį labiaus brangino už viską pasaulėje. Jo viešpatavimo laike romėnai didei kariavo su įvairiomis tautomis, pavergdami po savo valdžia karalystes, kunigaikštystes ir t.t., teip, jog prieš juos daug viešpatysčių turėjo pasišiaušti. Tame laike Romoje gyveno galvočius, Virgilius, kurs visus perviršino savo išminčia, o labiausiai žavėjimo (burtų) moksle. Kada Romėnai meldė šitą vyrą, kad su savo mokslo pagelba padarytų kokį daiktą, kuriuomi butų persergiami nuo priešų; šis prisakė pastatyti labai augštą bokštą, ant kurio

liepė sustatyti tiek stabų, kiek yra šalių ir viešpatysčių pasaulėje; tarpe stabų pastatė vieną brangų stabą, rankoje laikantį viešpatystės ženklą ir aukso obuolį. Kožnas stabas laikė rankose varpelį, atkreipęs veidą ten link, prie kur jis prigulėjo; o kuri viešpatystė pasirupindavo atstoti nuo Romos arba jai pasipriešinti, tada anos žemės stabas suskambindavo varpeliu, o Romos didvyriai ir kareiviai žinojo kur jų priešas randasi. Tokiu budu jokia viešpatystė negalėjo pasikelti ir pasipriešinti romėnams, nes stabai tuojaus pranešdavo savo varpeliu, kokiame krašte dygsta ermyderis prieš Romą. Toliaus Virgilius tuloje vietoje padarė ugnį, pas kurią visados varguoliai šildydavosi. Apart to padarė fontaną ant vieno šaltinio, kad varguoliai galėtų atsigerti ir apsiprausti. Tarp ugnies ir vandens įkasė stulpą, ant kurio pastatė dailų stabą su tokiu parašu: „Kas mane užgaus, tuojaus bus baustas." Šis stabas ilgus metus stovėjo, iki nepribuvo iš tolimų kraštų tulas dailius, kuris perskaitęs šį parašą, ilgai dumojęs, galop tarė sau: „Ką tu man padarysi, jeigu tave užgausiu? Esu persiliudyjęs, jog tave nudaužęs rasiu žemėje po tavo kojų iždą, dėlto gal ir nenori, kad kas tave užgautų, idant nenupul-

tum." Jis kaip sumislyjo, teip ir padarė; o ugnis tuojaus užgeso ir vanduo nesirodė; o iždo visai nerado. Varguoliai matydami, kad stabas nupuolė, labai nuliudo tardami:

— Kad tas skradžiai nugarmėtų, kuris stabą nuvertė ir mums tiek pikto padarė.

Neilgai trukus trįs karaliai nepripažindami Romos valdžios, teiravosi patys tarp savęs, kokiu budu nusikratyti nuo savęs romėnus, ir kalbėjo: „Veltus musų pasirįžimas išsigelbėti nuo romėnų, iki tas bokštas stovės su stabais."

Trįs didvyriai, nuo šalies tai išgirdę, prašneko į karalius:

— Ką mums duosite, o męs panaikinsime bokštą su stabais ir galėsite išsivaduoti nuo romėnų valdžios?

— Ko tik norėsite, duosime jums — atsakė karaliai.

— Norime aukso aštuones dešimtis svarų.

Didvyriai gavę nuo karalių aštuones dešimtis svarų aukso, atsidangino į Romą ir prie vienų vartų pakasė aukso dvidešimts svarų, prie antrų, trečių ir ketvirtų po tiek pat pakasė. Galop atėjo pas ciesorių, kurs juos teip prašnekino:

— Iš kur jųs esate, kodėl čia atėjote, ką man pasakysite?

— Visųgalingiausias valdovai, — jie atsiliepė, — esame iš tolimų kraštų, užsiimame žavėjimu ir sapnų išguldinėjimu, bet tik apie tokius, kurie kišasi aukso, ir tokiu budu randame iždus. Girdėdami apie tamistos mylistą, galingas valdovai, atėjome dasižinoti, ar ne butų musų tarnystė tamistai reikalinga?

— Jeigu jusų išguldinėjimas sapnų pasirodys geru, gausiai už tai busite apdovanoti.

— Jokio uždarbio už savo darbą nenorime, tiktai pusę to viso, ką rasime.

— Gerai, mano mylimi, sutinku ant to ir užprašau jus pas save ant vakarienės.

Po vakarienei anie žavėtojai sakė:

— Galingas valdovai, padėkavojame tamistai už garbingą mųs priėmimą, o dabar eisime gulti Iš mųs senesnysis šią naktį jaus apie sapnus ir ant rytojaus paaiškįs juos.

— Eikite sveiki, — atsakė ciesorius, — duok Dieve gerą sapną, idant kokį iždą galėtumėte atidengti.

Didvyriai prasišalinę nuo ciesoriaus, per kiaurą naktį linksminosi bovomis ir juokais. Rytą metą pribuvus pas ciesorių, senesnysis iš jų prašneko:

— Galingas valdovai! dėkavojame tamistai už gerą priėmimą. Gerą sapną šią naktį turėjau: sapnavosi man, kad žemėje po didžiųjų vartų esti aukso dvidešimts svarų, eikime tenai, ir jusų mylista persiliudys.

— Eisiu ir aš pažiurėti, — sakė ciesorius, — Dieve duok, kad tai butų teisybė, ką pasakojate.

Atėję pas minėtus vartus, rado aukso dvidešimts svarų užkastų žemėje. Ciesorius tai matydamas, labai pradžiugo ir pusę pinigų atidavė didvyriams.

Toliaus tarė antras didvyris:

— Galingas ciesoriau! ir aš iki rytui pasitikiu turėti gerą sapną, apie kurį neužvilkinsiu pranešti.

Ant rytojaus atėjęs pas ciesorių tarė:

— Po antrų vartų yra tas pats iždas.

Atėję pas minėtą vietą rado aukso dvidešimts svarų, iš kurių ciesorius pusę atidavė didvyriams. Paskui prašneko ir trečas didvyris, tarydamas:

— Viešpatie, ir aš pasitikiu turėti gerą sapną šią nakti.

— Duok, Dieve,—atsakė ciesorius, — laiminga ta valanda, kurioje pribuvote pas mane.

Paskutinysis ant rytojaus ciesoriui pranešė:

Po trečių ir ketvirtų vartų randasi aukso po dvidešimts svarų.

— Eikime pažiurėti,--atsiliepė su džiaugsmu ciesorius.

Kaip buvo pasakyta, po vienų ir kitų vartų rado minėtą aukso skaitlių. Pradžiugęs ciesorius tarė:

— Nepasitaikė niekad girdėti apie tokius žmones kaip jųs, turinčius teip gerus sapnus.

— Iki šiol, — atsakė didvyriai, — kožnas iš mųs turėjo po vieną sapną, dabar pasitikime visi drauge turėti vieną sapną, per kurį dasižinosime labai didį aukso iždą.

— Duok tai, Dieve, — tarė ciesorius, — idant vėl ką rastume.

Didvyriai sugrįžę namon, pilvus susiėmę juokėsi per kiaurą naktį iš ciesoriaus lengvatikystės. Rytą metą pribuvę pas ciesorių, tarė:

— Ciesoriau! labai gerą žinią pranešame, štai, jeigu norėsi, gali pasidaryti turtingiausiu pasaulėje.

— Kokiu budu? — užklausė ciesorius.

— Labai lengvai. Męs sapnavome, jog po bokštu, ant kurio stovi daug stabų, yra dik-

čiai aukso, kurį, kiek yra Romoje arklių, visi sykiu nepaveżtų.

— Apsaugok mane Viešpatie nuo to, kad turėčiau pagadinti bokštą, kuris mus persergsti nuo pasikelenčių priešų.

— Ciesoriau! — traukė toliaus didvyriai, — bene n'esi persiliudyjęs, kad męs ką sumeluotume.

— Kas prisieina to, mano vyreliai, tai turių pripażinti, jog esate teisingi żmonės.

— Taigi, ciesoriau, męs teip atsargiai kasime, jog bokštas dručiai laikysis ir nieko blogo jam nebus išėmus tiek aukso; bet šį darbą reiks atlikti naktį, kadą-gi dieną galėtų myris użpulti ant musų ir visą iżdą atimti.

— Su Dievu galite eiti savo darbą dirbti, o ant rytojaus aplankysiu jus.

Didvyriai nakties laike teip pakasė bokštą, kad tiktai reikia griuti, ir użdegę pabėgo. Teip tai bokštas begriudamas sudegė ir visi jo stabai.

Romos ukėsai tai pamatę, labai nusiminė ir sakė ciesoriui:

— Viešpatie! kodėl šis bokštas tapo išnaikintas? Jug jis saugojo Romą nuo priešų, prieš ją pasikelenčių?

— Ak, tai trįs koki neteisųs żmonės atė

ję pas mane papasakojo, kad po bokštu yra tiek dikčiai aukso, jog jį visi Romos arkliai nepaveżtų, o prieg tam pasakė, jog tai lengvai esą galima išimti auksą iš po bokšto, kuriam niekas nekenks. Įtikėjęs jų żodżiams, pavelijau kasti ir jieškoti iżdą. Vienok pasidarė kitaip, nes matyti, kad anie neteisųs żmonės, buvo Romos priešai ir troško kokiu nors budu jos bokštą išnaikinti.

— Kadą-gi toks aukso godumas — atsakė ukėsai — tave apsėdo, per kūrį tapo bokštas panaikintas, kuris saugojo miestą nuo musų priešų, todėl użganėdysime tavo norus, kaip użsipelnei.

Tai pasakę apkalė ciesorių, ir ištirpinę auksą pylė jam į gerklę. Tokiu budu ciesorius pabaigė savo gyvenimą. Po tokiam atsitikimui persimainė romėnams laimė, nes daug viešpatysčių ir apigardų atpuolė nuo jų viešpatystės.

Tai pasakiusi ciesorienė prašneko į ciesorių:

— Gal nesupratai mano vyreli, to viso, ką aš tau papasakojau, todėl tau išguldysiu: Augštas bokštas su stabais yra tai tavo kunas su penkiomis pajautomis, kurios pakol bus tavo kune, jokis priešas nesipriešįs tavo vieš

patystei. Tai matydamas tavo prakeiktas sunus, su savo galvočiais permąsto, kokiu budu tavo viešpatavimą ir galybę sumažinti, išnaikinti. Galvočiai tau pasakoja pasakas, o kada jų teip klausai, tavo kuno bokštą pakasa, tavas pajautas ištvirkindami, vis dar rengia tave ant prapulties.

— Ištiesų, gerą man pasaką papasakojai: neparvers jie mane, kaip anie trįs žmonės bokštą, nes kitaip bus, negu anie mislyja, o mano sunus bus nužudytas.

— Tai padaryk, o padarysi gerai ir gyvensi laimingai santaikoje ir garbėje.

Ant rytojaus ciesorius prisakė savo sunų tuojaus nužudyti.

Penktas Deokleciano išvedimas ant mirties. Kaip jį galvočius Juozas išvadavo.

Kada miesto žmonės išgirdo, jog vienatinį ciesoriaus sunų veda ant mirties, didis verksmas atsirado tarp jų. Tuomi tarpu pasirodė penktas galvočius ir užstojo kelią. Jaunikaitis vedamas ant mirties, sveikino galvočių, tarsi sakydamas: „Atmink apie mane pas tėvą, kadan-gi matai, jog mane veda ant kartuvių.

Galvočius prašneko į kareivius:

— Mieli broliai, nesiskubinkite, kadan·gi turiu viltį Dievop, jog aš jį šiądien išgelbėsiu.

Tai pasakęs, pribuvo akies mirksnyje pas ciesorių, kuris į jį teip prašnekėjo:

— Kad tave kipšas (velnias) pagautų ir su tavo draugais! Mislyjate su manim teip pa sielgti, kaip anie trįs didvyriai su ciesorium Oktavianu kad apsiėjo biauriausiai! galiu jus užtikrinti, jog su manim teip nepadarysite.

— Viešpatie,—atsiliepė galvočius,—kaip anie didvyriai pasielgė — visai nežinau, bet žinau gerai, juog nuo tamistos visai neužsipelniau tokio iškoliojimo.

— Ar nepavedžiau jums sunų gerai šnekantį, o jųs jį padarėte nebyliu, o kas biauriausiai, gražiai išauginote; nekalčiausią daviau, o dabar už biaurų pasielgimą su mano pačia, tur eiti ant kartuvių.

— Galingas ciesoriau! jeigu tamistos sunus nešneka, tai iš jo pusės didi išmintis, ant galo gal vėl jį išgirsi šnekantį. Kas kišasi biauraus pasielgimo su tamistos pačia, tam visai negalima tikėti; tokio jaunikaičio nekaltumas, protas ir apšvieta, ką įgijo tarp musų gyvendamas, jokiu budu negali susitaikyti su biaurumu. Tik pasakysiu tamistai, jeigu savo sūnų nužudysi dėl pačios liežuvavimų, blogiaus

tamistai bus, negu anam Hipokratui su Galenu, seseraičiu, kurį Hipokratas kardu pervėrė ir paskui susirgęs turėjo numirti.

— Norėčiau išgirsti apie aną Hipokratą.

— Ne, nepasakysiu, kadą gi pakol tą atsitikimą papasakočiau, tamistos sunus galą gautų. Jeigu, galingas ciesoriau, nori išgirsti, sulaikyk savo sunų nuo nužudymo. Po mano papasakojimo, kaip norėsi, teip padarysi.

Ciesorius prisakė savo sunų sulaikyti nuo nužudymo, o galvočius teip pradėjo pasakoti:

Penkto galvočiaus pasaka apie daktarą Galeną ir kaip jį dėdė Hipokrates užmušė.

Buvo garsus galvočius, vardu Hipokratas, kurs savo gabumu augštai stovėjo, o savo daktarysta visus pervіršino. Laikė jis prie savęs seseraitį, vardu Galeną, kurį labai mylėjo. Šis Galenas supratime buvo išmanus ir labai rupinosi gerai suprasti daktarystės mokslą nuo savo dėdės. Hipokratas tai nutuokęs, kaip galėdamas slėpė savo mokslą, gerai žinodamas, jog jeigu Galenas pažintų daktarystės mokslą, galėtų ir jį patį pervіršinti. Tačiaus ir Galenas tai suprato, ir todėl iš visų išgalių kuokarščiausiai rupinosi pažinti daktarystės mokslą.

Hipokratas tai matydamas, labai jam užvydė jo. Pasitaikė, jog Vengrų karalius atsiuntė savo pasiuntinius pas Hipokratą, idant šis pasiskubintų ir išgydintų jo sunų. Hipokratas išsikalbėjo nuo to, o siuntė savo seseraitį, jau gerai suprantantį daktarystės mokslą.

Vengrų karalius Galeną su iškilme ir guodone priėmė. Kalboje karalius labai nusistebėjo, jog pats Hipokratas nepribuvo. Galenas papasakojo, kad jokiu budu Hipokratas negalėjo pats pributi, turėdamas svarbius reikalus, kurių išpildymą nė vienam negalėjo pavesti, prieg tam pridurė, jog su Dievo pagelba ir jis išgydysiąs karaliaus sunų. Karaliui šis pasakymas labai patiko, todėl Galeną liepė nuvesti pas savo sergantį sunų. Galenas apžiurėjęs ligonį ir jo pulsą, tarė arti stovinčiai karalienei:

— Pavelyk ir tamstos pulso pažiurėti, idant geriaus galėčiau suprasti sunaus ligą.

Lygiu budu pasielgė ir su karaliumi.

Tada Galenas pasišaukęs į kitą kambarį karalienę, tarė jai:

— Pasakyk man, karaliene, kuris yra šito sunaus tėvas.

— Jo tėvu — atsakė karalienė — yra mano vyras ir karalius.

— Dovanok man ciesoriene, jog man visai kitaip išrodo.

— Ar žinai daktare, jog už tokį klausimą, tavo galva gali buti nukirsta.

— O aš pasakau, jog jo tėvu yra kas kitas, bet ne karalius. Pagalios ant pražuties pas tamistas nepribuvau, o jeigu čia manęs pražutis laukia, tai iš jusų krašto grįžtu savo kaštu, ir tokiu budu pasijieškokite sau kitą daktarą.

— O garbingas galvočiau! — nusiminus atsiliepė karalienė, — neapleisk mus teip veikiai! Tamistai pasakysiu visą paslaptį, kad tiktai mane neapšnekėtumei.

— Kas kišasi to, karaliene, gali buti visai drąsi.

— Štai, tavo sąprotavimas yra visai teisingas.

— Gana man pasakoti, — pertraukė daktaras, — kad teisybę sakai, neturi nieko baimytiesi iš mano pusės; tavo sunų išgydysiu ir iš to labai pasidžiaugsite.

Tai pasakęs, griebėsi gydyti karalaitį. Prisakė ligoniui duoti valgyti veršieną ir gerti čystą vandenį. Tokiu budu karalaitis labai greitai pasveiko.

Karalius pamatęs sunų visai sveiką, duos-

niai apdovanojo Galeną, o karalienė dar duosniaus. Teip tai visai laimingai namon pargrįžo Galenas, kurio Hipokratas užklausė:

— Ar išgydei karaliaus sunų?

— Išgydžiaŭ.

— Kokius vaistus davei?

— Tarp kit ko prisakiaŭ jam valgyti veršieną ir gerti čystą vandenį.

— Tai jo motina turėjo buti nedoro gyvenimo?

— Buvo kiek panašaus.

Nuo to laiko Hipokratas savo dušioje pradėjo neapkęsti Galeną, numanydamas, jog šis galėsiąs su laiku jį patį perviršinti daktarystės moksle, todėl ir jieškojo tiktai progos, kad kokiu nors budu perskirti savo seseraitį su šiaja pasaule.

Pasitaikė Hipokratui aplankyti vieną daržą, kuriame buvo įvairių žolynų. Tada pašaukęs savo seseraitį, tarė:

— Mielas sunau, pakavok šitą žolelę, man ding, kad ji yra gera ir druta; pasilenk ir išrauk ją iš žemės.

Galenas tai padarė neilgai laukdamas. Grįžtant namų link, vėl Hipokratas tarė:

— Jaučiu neapmokamą žolę, teip brangią,

kaip auksas, pasilenk ir išrauk, nes mudviem bus naudinga dėl daug dalykų.

Galėnas ir vėl pasilenkė, bet Hipokratas toje valandoje kardu jį perverė, o šis puolė negyvas ant žemės. Paskui Hipokratas umai apsirgo ir ilgai gulėjo, negalėdamas išsigydyti. Berods, jo mokintiniai lankė jį, norėdami kokiu nors budu jį sveiku padaryti, bet neįstengė. Tai matydamas Hipokratas, tarė savo mokintiniams:

— Atneškite man pilną bliudą vandens.

Kada mokintiniai tai padarė, prisakė jiem tulą žolę įdėti į bliudą, apart to prisakė, kad tam bliudui išgręžtų šimtą skylių, per kurias galėtų vanduo tekėti. Vienok kada teip buvo padaryta, vanduo netekėjo. Tada Hipokratas prašneko:

— Štai, mieli broliai, ir mokintiniai mano, Dievo bausmė puolė ant manęs, kaip patys matote. Yra bliude šimtas skylių ilgų ir gilių, bet žolės galybė visą vandenį sulaiko ir nė vienas lašelis neišteka. Ne vieną tą žolę vartojau dėl išsigydymo, bet ir daug kitų, vienok nieko negelbsti, viskas ant nieko; jug ir jųs įvairias žoles dėl manęs vartojate, bet nė viena manęs negali išgydyti. Ai! kad mano seseraitis, kurį užmušiau, gyventų, tikrai butų mane išgydęs,

bet dabar Dievo bausmė kybo ant manęs.

Tai pasakęs nusikreipė į sieną ir pasimirė.

Toje vietoje tarė galvočius ciesoriui:

— Galingas ciesoriau, ar supratai ką apsakiau?

— Labai gerai supratau.

— Koks butų buvęs blogumas Hipokratui, jeigu Galenas butų gyvenęs?

— Priešingai, butų jam buvę geriaus, kadą-gi teip anksti nebutų miręs, nes giminaitis, po draug ir mokintinis, butų jam buvęs daktaras; užmušęs jį, jautė ant savo galvos Dievo bausmę, niekuomi nebegalėdamas išsigydyti.

— Bet kodėl aš tamistai apie tai papasakojau, galingas ciesoriau? Štai todėl, jog tamistai gali buti dar blogiaus, negu anam Hipokratui, kaip anas per Galeno nužudymą neteko dėl savęs jokios pagelbos reikale, teip ir tamista, nužudęs savo sunų, gali prapuldyti ne vien save, bet ir visą viešpatystę.

— Užtiesą sakau tau, jog šiądien mano sunus yra liuosas nuo mirties.

— Išmintingai padarysi, mano ciesoriau, o aš iš savo pusės tamistai nesuskaitomai sykių ačiu tariu, jog tamistos sunus yra gyvas.

Ciesorienė apie tai dasižinojusi, iš naujo pradėjo verkti:

— O nelaiminga ta valanda, kada į šitą kraštą pribuvau, mano tėvo viešpatystėje buvau laiminga, o čia tiek skausmų ir nuliudimų turiu kentėti.

Ciesorius aplankęs ją, užklausė:

— Mylimoji mano pačiute, kodėl teip nuliudusi. Kodėl teip verki?

— Kaip aš nerugosiu ir neraudosiu? ar-gi pridera, kad pati nuo tavo sunaus tiek kentėtų? Prižadėjai jį nužudyti, o jis iki šiai dienai gyvas.

— Diena iš dienos vargini mano galvą, kad sunų nužudyčiau, o galvočiai teip-gi dirba, kad sunus liktų gyvas. Dabar nežinau keno klausyti ir kas iš jusų turi teisybę.

— Geriau tiki savo galvočiams negu man, todėl pasakau, jog tau bus teip-pat, kaip anam karaliui su jo maršalu.

— Meldžiama, pasakyk man tuojaus, kad veik galėčiau nužudyti sunų!

— Vis tai padarysiu dėl tavo noro, bet meldžiu, idant atydžiaus klausytum mano žodžių.

Šešta ciesorienės pasaka apie raupuotą ir ištinusį karalių.

Tulas galingas karalius ir didvyris, atsiženklinęs už vieną tiktai pasikėsinimą prieš tikinčius, teip baisiai tapo nuo Dievo pabaustas raupais, jog beveik visi žmonės pradėjo nuo savo karaliaus šalintiesi. Šis karalius, surinkęs didžią kariumenę, ryžosi apgulti Romą ir paimti šventų apaštalų Petro ir Povilo kaulus. Kelionėje pakvietė maršalą, kurį labai mylėjo, ir sakė jam: „Mielas brolau, meldžiu tavęs, pajieškok man dailią moteriškę, su kuria galėčiau pasipažinti, ir kaip kada linksmai laiką perleisti."

— Galingas karaliau, — atsakė maršalas, — kiekviena pažįsta tamistos silpnybę ir žino gerai, jog esi raupuotas ir nesveikas, todėl ir iš moteriškių nė viena su tamista nenorės susipažinti, jei bent už gerą užmokestį.

— Jug turtų man nestoka, tegul moteriška reikalauja nuo manęs kiek jų nori, esu pasirengęs duoti, kad ir šimtą tukstančių muštinių.

Maršalas tai išgirdęs ir savyje užjautęs pinigų godumą, eina pas savo pačią ir ją prašnekina teip:

— Mylimoji pačiute, karalius ir viešpats meilingai prisakė man, kad aš jį supažindinčiau su kokia dailia moteriške, kaip kada dėl linksmo perleidimo laiko. Kadą-gi karalius tokiai moteriškei prižada mokėti šimtą tukstančių muštinių, todėl mudviem reikia iš tos progos pasinaudoti.

— Kaip-gi tad nori padaryti? – paklausė pati.

— Padarysime teip: kadą-gi karalius tavęs nepažįsta, todėl aš tave galiu perstatyti, o tokiu budu turėtume daug pinigų.

— Tegul Dievas mane sergsti! Ar-gi aš galiu susipažinti su karaliumi nepasisakiusi, kas aš esu. Man ding, kad ir kožna gera moteriškė to nepadarytų, todėl, vyreli, tau atsakau, kad ne tik už tukstančius, bet ir už jokius pinigus to nuo manęs nereikalauk!

Nors vyras visokiais budais pačią kalbino, bet ši niekaip nepasidavė.

Bet jųdviejų šneką kas-žin-kas nusiklausė ir apie viską pranešė karaliui, kuris neišpasakytai supykęs prisakė tuojaus pašaukti maršalą, kuriam teip tarė:

— Netikęs žmogau! už pinigus be mano žinios ir slapta norėjai man parduoti savo pačios pažintį, todėl skaitau tave biauriu žmo-

gum; išsyk iš mano viešpatystės tuojaus išsinešink, o jeigu to nepadarysi per 24 valandas, tai liepsiu tave pakarti.

Maršalas bematant karaliaus prisakymą išpildė, apleisdamas savo kraštą.

Paskui neilgai trukus, karalius apgulė Romą teip, kad jau romėnai rengėsi atiduoti ss. Petro ir Povilo kunus. Aname laike Romoje buvo septyni galvočiai, kokius ir tu šiądien laikai, kurie savo išminčia valdė visą miestą. Atėję romėnai pas šiuos galvočius šnekėjo:

— Garbingi vyrai, musų miestas dideliam pavojuje, nes arba turėsime atiduoti miestą, arba šventųjų apaštalų kunus.

— Ant to pirmas galvočius atsakė:

— Aš pirmą dieną apginsiu miestą.

Teip ir visi paeiliui atsakė, lyginai kaip ir tavo galvočiai, kad šiądien su tavim pasielgia. Kad ant rytojaus karalius pradėjo pulti ant miesto, išėjo pirmas galvočius pas karalių, kurį teip išmintingai perkalbėjo, jog šis tą dieną nieko pikto nedarė. Teip ir visi iki septintam padarė savoje dienoje.

Bet pirm septintos dienos romėnai ateina pas paskutinį galvočių, melsdami:

— O galingiausias mokintojau, karalius prisiekė, jog rytoj turi paimti miestą. Išgel-

bėk mus nuo to, kaip tamistos draugai kad padarė.

— Nebaiminkitėsi, — šis atsakė — ryt teip padarysiu, jog karalius su visa savo kariumene atsitrauks nuo musų miesto.

Rytą metą, kada karalius veržėsi į miestą, galvočius apsirėdęs brangiu ir blizgančiu rubu ir dantyse laikydamas du pliku ir labai šviesiu kardu, užlipo ant augščiausio bogšto ir pradėjo sukinėtis iš vienos pusės į kitą. Karaliaus kareiviai tai užtėmyję, tarė:

— Galingiausias valdovai, pažvelgk augštyn, ana ant bogszto, ar nematai stebuklą?

— Matau, bet nežinau kas tai gali buti.

— Tai krikščionių Dievas, kuris iš dangaus nužengė, o kuris anais kardais mus visus išpiaus, jeigu čia ilgiaus pabusime.

— Ką turiu daryti? — karalius nusigandęs užklausė.

— Atsitraukime iš tos vietos kuogreičiausiai, kad tas Dievas paleidęs ant musų ir vieną kardą, mus visus neišmuštų.

Teip tai karalius turėjo atsitraukti nuo Romos, bet romėnai matydami savo priešus atsitraukiant, puolė ant jų ir daugybę išpiovė.

Tai ciesorienė užbaigdama paklausė savo vyro:

— Ar supratai?

— Gana gerai — atsakė ciesorius.

— Gal pameni — toliaus traukė ciesorienė — apie aną maršalą, apie kurį pasakojau. Matai, kaip jis už pinigus norėjo savo pačios pažintį parduoti, o už ką karalius jį ištrėmė iš savo viešpatystės, teip lyginai ir tavo sunus, budamas godus ant pinigų, nori tave prigauti ir parduoti. Todėl arba jį iš savo viešpatystės ištremk, arba nužudyk, o tada taikiai ir laimingai galėsi gyventi. Toliaus girdėjai, kaip anas karalius apgulė miestą ir kaip per galvočius buvo tramdomas, o ant galo turėjo atsi traukti; pavyti per romėnus tapo iškirsti, tik retas kuris pabėgo. Teip ir su tavim nori padaryti tavo galvočiai, idant tavo sunų kuogreičiausiai pasodinti ant sosto.

— Galiu tave užtikrinti, mano pačiute, jog rytą metą prisakysiu mano sunų nužudyti.

Šeštas ciesoraičio išvedimas ant mirties, kurį galvočius Kleofas išgelbėjo.

Kada susirinkę žmonės raudojo ir aima navo vedamo ant mirties ciesoraičio, pasirodė šeštas galvočius, Kleofas, į kurį minia atkreipusi akis, šaukė:

— Garbingas mokintojau! jok kuoveikiausiai pas ciesorių ir išvaduok nelaimingą ciesoraitį! Ir ciesoraitis jam linkterėjo, tarsi melsdamas: atmink apie mane pas tėvą, jug matai, jog ant nužudymo esu apsudytas!

Mokintojas tuojaus pribuvo pas ciesorių, kurį nuolankiai pasveikino. Šis rusčiai pažvelgęs, tarė:

— Kad tave velniai patrauktų!

— Galingas ciesoriau!—atsakė galvočius, pasitikėjau geresnį priėmimą sulaukti.

— Gal nori nuo manęs geresnio sulaukti už tokį nešvankų išauginimą mano sunaus; jug jis gerai šnekėjo, kada jį jums pavedžiau, o jųs ką iš jo padarėte? Štai, nebylį; prieg tam gerą doriškumą jam įkvėpėte, jog jis teip neprideranči ai pasielgė su mano pačia, kad priverstas buvau jį apsudyti ant pakorimo; bet ir jusų ta pati užmokestis laukia.

— Galingas valdovai, tavo sunus neyra nebylys, bet dabar jam pridera tylėti, o kad ir norėtų — negali šnekėti; pagaliaus po trijų dienų, jeigu jis dar bus gyvas, tai prašnekės. Kas link biauraus pasielgimo su tamistos pačia, tai visai netur i tam tikėti, žinodamas gerai nekaltumą ir išauginimą šito jaunikaičio. Ant galo, galingas ciesoriau, pasakysiu stačiai,

jog jeigu nužudysi savo sunų, tai tamistai bus teip, kaip anam didvyriui, kuris paklausęs savo pačios liežuvavimų, tapo pririsztas prie arklio uodėgos ir valkiotas po miesto gatves, o po tam dar ir pakartas.

— Mylimas mokintojau, pasakyk man ta pasaką, idant tokios mirties nesulaukčiau.

— Negaliu pasakyti, pakol nepaliepsi sulaikyti savo sunų nuo nužudymo nors ant szios dienos.

Ciesorius prisakė sunų sugrąžinti į kalėjimą, o galvočius pradėjo pasakoti.

Šešto galvočiaus pasaka apie moteriškę, kuri prikalbino savo vyrą, kad nužudytų tris didvyrius.

Gyveno tulas garsus didvyris, kurs skaitliuje visokių tarnų turėjo ir tris atsiženklinančius didvyrius, kuriuos labai mylėjo. Tame laike gyveno Romoje teip gi ir kitas senas did vyris, apsipačiavęs su jauna ir dailia mergina, kaip dabar tamista, galingas valdovai. Ši moteriškė sedėdama prie lango dainuodavo ir tokiu budu jaunus vaikinus savo namuosna masindavo. Vieną sykį pasitaikė, kad jos balsas, sudėtas su dainos skambėjimu, visus

praeinančius sustabdė prie lango, prie kurio ji dainavo, pasiklausyti. Tarp tų klausytojų radosi ir vyriausias ciesoriaus dvariškis, kuris nuo šio sykio ją labai pamylėjo. Neilgtrukus jam pasitaikė apsilankyti tuose namuose; tada jis tarė daininინkei:

— Ponia, dėl tamistos esu pasirengęs paaukauti mano visus iždus!

— Atnešk man juos — ji atsakė.

— Labai gerai, — tarė dvariškis, — bet pasakyk man, ar mylėsi mane ir kada su tavim galėsiu pasimatyti?

— Kada išrasiu ant to progą, tai pranešiu tau.

Dvariškis tą visą išgirdęs, sugrįžo laimingas namon.

Ant rytojaus kitas dvariškis praeidamas ir girdėdamas jos balsą, teip-gi ją pamylėjo ir prie progos aplankęs giesmininkę, tarė jai:

— Ponia, esu pasirengęs sudėti po tavo kojų visą mano iždą.

— Tai-gi atnešk man jį — ji atsakė.

— Bet ar mylėsi mane ir kada su tamista galėsiu pasimatyti nuošaliai?

— Kaip turėsiu laiką ir galėsiu tave priimti, tai tau duosiu žinią, o dabar eik namon, idant tave niekas nepasaugotų ir nepatėmytų

tarp mudviejų kokią paslaptį.

Dvariškis atsisveikinęs su jąja, sugrįžo namon.

Ponia teip-gi ir trečią dieną atsisėdus prie lango dainavo. Eina trečias dvariškis, kuris ją pamatęs ir umai įsimylėjęs, pasirįžo ją aplankyti ir tuos žodžius ištarti: dėl tavęs ponia pašvenčiu visus savo iždus.

— Gerai, atnešk juos man, — ji atsakė!

— Padarysiu tai umai, jeigu ponia mane mylėsi ir pavelysi man tankiai lankyties.

— Gerai, kada išrasiu atsakantį laiką, tai tuojaus tau pranešiu.

— Kaip-gi esu laimingas!

Tuos žodžius ištaręs ir atsisveikinęs, grįžo namon. O reikia mums žinoti, jog šie trys dvariškiai, įsimylėję į ponią, visai nežinojo vienas apie antro paslaptį. Ana-gi moteriškė, sukri ir nedorybių pilna, neilgai laukus, tarė savo vyrui:

— Mylimas vyreli, turiu tau atidengti paslaptį: jeigu paklausysi mano patarmės, galėsiva įgyti neišpasakytą iždą, kuris mudu labai pagelbės, kadan gi n'esava turtingi.

— Su džiaugsmu klausysiu tavo patarmės, mylimiausioji pačiute, — atsakė vyras.

— Trįs dvariškiai vienas po kitam buvo

pas mane, išpažindami savo silpnybę prie manęs, vienas apie kito paslaptį nežinodami ir prižadėjo man atiduoti visus savo iždus, jeigu tiktai pavelyčiau kožnam iš jų slapta lankytiesi ir prižadėčiau mylėti. Įgyti tuos iždus, o nedalaikyti žodžio, butų labai didi išmintis.

— Kokią progą dėl to dalyko pripažįsti už gerą mano pačiute, visukuom pasinaudok.

— Tai-gi, teip reikės padaryti: pirmąjį dvarišką su iždais pakviesiu pusiaunaktyje, antrąjį už dviejų valandų vėliaus, o trečiąjį pirm aušros. Kada kožnas iš jų eis nuo manęs namon, tu su geru kardu stovėk pas duris ir kožną iš jų išeinantį užmušk ir tokiu budu įgysi iždus.

— Bijausi kad kas apie tai nedasižinotų, ir paskui mudu nenužudytų.

— Aš tą viską imu ant savo galvos ir sakau tau, jog niekas apie tai nedasižinos.

— Gerai, mano pačiuke, išpildysiu tavo prisakymą.

Kada teip buvo sušnekėta tarp vyro ir pačios, pati tuojaus pakvietė pirmąjį dvarišką ir tarė.

— Jeigu trokšti mano meilės, tai ateik su prižadėtais iždais pas mane naktį ant dvyliktos.

— Džiaugsmingai tą padarysiu, — atsakė dvariškis ir grįžo namon.

Pakvietė antrąjį dvariškį, kuriam liepė su iždais pributi apie antrą. Tas linksmas teipgi grįžo namon.

Kada pribuvo trečias dvariškis, teip į jį prašneko: Mano mylimas, ateisi pas mane su iždais prieš aušrą; tikt neužmiršk apie tai, nes kitaip su manim negalėsi pasimatyti.

— Su didžiausiu džiaugsmu pribusiu.

Ant dvyliktos valandos, kada pribuvo pirmas dvariškis, ponia tuojaus užklausė:

— Ar atnešei man anuos iždus?

Kada dvariškis užtvirtino, tada ji jį įleido savo seklyčion. Bet nepoilgam ateina jos vyras ir užmušęs dvariškį, nuvilko jį į urvą ant to parengtą.

Paskirtame laike atėjo antras ir trečias dvariškiai, su kuriais teip-pat padarė kaip ir su pirmu.

Kada jau viskas buvo pabaigta, vyras tarė savo pačiai:

— O mylimiausioji pačiule, jeigu šiuos lavonus atrastų musų namuose (o aš pasitikiu, jog jų ieškos), mudu turėsiva gėdingu myriu mirti.

— Pradėjau gerai ir teip užbaigsiu; drąsiai gali man pasitikėti.

Ši ponia turėjo tikrą brolį, kuris buvo naktinis miėsto sargas. Kada sargai ėjo per gatvę, ji pasaugojusi savo brolį ir paprašiusi pas save, jam šnekėjo:

— Mielas broli, turiu tau atidengti vieną paslaptį; įeik į stubą ir papasakosiu tau apie viską.

Brolis įėjęs į vidų rado labai gerą priėmimą ir atsisėdęs prieš pečių, meiliai šnekučiavo su sesers vyru. Tuomi tarpu prašneko namų gaspadinė:

— Mylimas broleli, pavadinau tave pas save svarbiam atsitikime, kurį, apart tavęs, niekam negaliu pasakyti. Štai, naktį pribuvo pas mano vyrą vienas žmogus, su kuriuomi mano vyras bešnekėdamas baisiai susipyko ir ant galo jį užmušė. Jo kunas yra urve pamestas. Mielas broleli, nieko neturime, kuriam galėtume pasitikėti, todėl tau apreiškiame paslaptį ir meldžiame tavęs, kad mus tame dalyke gelbėtum, nes jeigu šį lavoną kas atrastų musų namuose, tai giltinė mųs laukia.

Teip šnekėjo sesuo į brolį, visai neminėdama apie kitus du lavonu.

Brolis atsakė:

— Labai negerą naujieną man papasakojai; už žmogaus užmušimą turėtumet labai sunkiai atsakyti, vienok ko reikalaujate, pagelbėsiu. Įkiškite šį lavoną į maišą ir aš jį įmesiu į begalinę teip, kad niekas apie jį nežinos.

Sesuo tai girdėdama labai nusidžiaugė ir tuojaus pirmojo dvariškio lavoną įkišo į maišą.

Brolis maišą paėmęs išnešė ir į jurę įmetė, o sugrįžęs sakė:

— Išliuosavau judu nuo baimės. Duokite dabar man atsigerti.

— Ačiu, ačiu tau, broli! — sesuo atsakė ir ėjo į kambarį vyno atnešti, kuriame gulėjo dar du lavonu. Po valandėlės sugrįžusi, neva iš baimės prašneko:

— Lavonas, kurį jurėn įmetei, sugrįžo atgal.

Brolis tai girdėdamas, labai nusidyvijęs sakė:

— Įkišk į maišą iš naujo, o matysime ar grįž.

Paėmęs antrą lavoną nunešė ir pririšęs akmenį prie maišo, įmetė į marių gilmę. Sugrįžęs tarė:

— Jau jam daugiaus nereikės grįžti. Privargau, todėl duokite vyno išsigerti.

Sesuo padėkavojus broliui, ėjo į kambarį

atnešti vyno, bet tuojaus sugrįžta ir neva baisiai persigandusi, sako, kad lavonas sugrįžo ir guli kambaryje.

Brolis tai išgirdęs iš piktumo suriko:

— Čia ne žmogus, bet velnias gal buvo, dusyk įmečiau jurėn, o antru sykiu mesdamas akmenį pririšau, bet jis ir vėl sugrįžo. Duokite man jį dar trečiu sykiu nešti, o pasitikiu, jog jau daugiaus nesugrįž.

Paėmęs trečiu syk, nunešė už miesto ir duobėje sukuręs ugnį užmetė lavoną. Kada lavonas degė, brolis ant valandėlės dėl savo reikalų buvo prasišalinęs, bet sugrįžęs mato, kad lavonas jau atgijęs šildosi, vietoje degti. Dalykas tokis buvo: tame mieste ant rytojaus turėjo buti kokios lenktynės, todėl pribuvęs tulas didvyris nakties laike, o budamas sušalęs, matant ugnį, atėjo susišildyti. Kada jis teip šildėsi, tai sargas brolis jį pamatęs, tuojaus užklausė:

— O kas čia stovi?

— Esu didvyris bajoriškos kilmės.

Sargas brolis perpykęs suriko:

— Tu esi velnias, ne didvyris, pirmu syk tave įmečiau į vandenį, antru syk mečiau pririšęs akmenį, ant galo įmečiau į ugnį, kad sudegtum, o tu ir vėl stovi!

Pagriebęs didvyrį įstumė į ugnį. Sugrįžęs viską seserei išpasakojo, kaip lavonas buvo atsikėlęs ir kaip jį atgal įstumė į ugnį. Užbaigęs pasakoti, tarė:

— Nu, duok-gi jau gero vyno.

Sesuo davė jam gero vyno, o atsigėręs iki žiaunų išėjo.

Neilgai laukus, didvyris užpykęs ant savo pačios, užkirto jai per žandą. Ši visiems girdint suriko:

— Nenaudėli! tu nori mane užmušti, kaip užmušei tris ciesoriaus dvariškius.

Žmonės išgirdę šiuos žodžius, pranešė ciesoriui, kuris tuojaus vyrą ir pačią patraukė ant sudo. Moteriškė prieš visus viską išpažino, kaip anuos dvariškius užmušė ir jų iždus pasisavino. Sudas ištarė, kad abudu butų pririšti prie arklio uodegos ir tąsomi po miesto gatves, o paskui pakarti.

Čia tarė galvočius ciesoriui: Ar supratai, galingas ciesoriau, ką tamistai papasakojau?

— Gana gerai supratau, — atsakė ciesorius — buvo tai prakeikta moteriškė ir verta baisios mirties; ji savo vyrą prikalbino prie žmogžudystės, o aulink vyrą išdavė

— Tai-gi, ciesoriau, su tamista gali buti blogiaus, negu anam suvadžiotam vyrui, jeigu

pavelysi savo sunų žudyti dėl liežuvavimo savo pačios.

— Galiu tau užtikrinti, guodotinas mokintojau, jog šiądien mano sunus nemirs.

— Ačiu tamistai, galingas ciesoriau, kad dėl manęs tai padarei, atliuosuodamas nors šiądien savo sunų nuo nužudymo.

Ciesoriene girdėdama, jog ciesoraitis dar gyvas, labai supykusi ir kaip patrakusi tarė ciesoriui:

— Ciesoriau, velyčiau pabaigti savo gyvastį, negu tarp tokių nesmagumų ir rupesčių gyventi.

— Truputį palauk — atsakė ciesorius, — ir buk kantri, pasitikiu, jog tas viskas turi veik pasibaigti.

— Bene tai viskas tik pasibaigs ant tavo ir mano prapulties, jug tau gali pasitaikinti teip, kaip anam karaliui su jo didvyriu.

— Pasakyk man, kaip tai buvo?

— Noringai tau, ciesoriau papasakosiu, nes pasitikiu, jog tai bus tau ir man ant naudos, ir pradėjo pasakoti.

Septinta ciesorienės pasaka apie tulą karalių, kuris bokšte buvo uždaręs savo pačią, o kurią tulas didvyris pavogė.

Gyveno garsus ir galingas karalius, kurs savo rumuose laikė didvyrius, kuriem didžius urėdus ir dovanas dalinėdavo. Šitas karalius turėjo labai gražią pačią, kurią jis neapsakomai mylėjo, ir kurią net laikė drutame bokšte uždarytą, o bokšto raktus visados laikė prie savęs. Pačiai toks gyvenimas labai buvo nuobodus, nes kada nuo jos vyras atsitraukdavo, turėdavo viena sėdėti. Tame laike vienas atsiženklinąs ir narsus didvyris, kuris, apie tai dagirdęs, pasirįžo pas karalių prašytiesi į tarnystę. Šiam didvyriui tulą naktį prisisapnavo ana graži karalienė, kuri su juomi šnekučiavosi Pakirdęs iš miego dumojo, kokiu budu butų galima matyti ją tikrai. Teipo-gi ir karalienė turėjo paveidų sapną, jog su jaja šnekučiavo jaunas ir dailus didvyris. Ji teip-gi laukė jojo ne dėl kokių malonavimų, bet tiktai sapno išsipildymo. Didvyris, bedumodamas apie savo ypatingą sapną, pradėjo jausti galvos nesveikumą, todėl pasirįžo per visą pasaulę atjieškoti ją. Užsėdęs ant arklio, jodinėjo per daug viešpatysčių, klausinėdamas žmonių apie

gražią karalienę, iki neprijojo miesto, kurio bokšte sėdėjo ješkoma karalienė. Tame mieste jis ir užsigyveno. Vieną sykį vaikščiodamas apie bokštą ir pakėlęs akis aukštyn, pamatė prie lango besėdinčią dailiąją karalienę. Todėl pasirįžo kokiu nebuk budu su jaja pasimatyti. Pasiėmęs muzikos įrankį, prisiartino prie bokšto lango, pas sėdinčią karalienę, pradėjo griežti ir podraug dailiai dainuoti. Karalienė išgirdus griežimą ir dailų balsą, pritaikintą prie stygų (strunų), pažvelgė ant dainininko ir tuojaus pažino jame anąjį didvyrį, apie kurį sapnavo, o nuo to sykio labai geidė su juomi pasimatyti akis į akį. Kas diena didvyris vaikščiojo apie bokštą, jieškodamas progos su ja pasišnekėti. Ši-gi matydama iš ženklų, jog jis nori pasišnekėti, parašė laišką ir išmetė iš bokšto. Didvyris, perskaitęs laišką, iš kurio suprato karalienės norą, linksmas sugrįžo namon. Paskui jam pastojus į kariumenę ir atsiženklinus narsybe, karalius pašaukęs jį pas save, tarė:

— Narsusis didvyri, daug girdėjau apie tave, iš ko tu man labai patinki, todėl priskaitau tave prie mano dvariškių.

— Galingas karaliau — atsakė didvyris — su didžiausiu džiaugsmu esu pasirengęs ta-

mistai tarnauti, bet pirmiausiai meldžiu tamistos, kad pavelytumei man pasistatyti namus prie bokšto, kur gyvendamas kuogreičiausiai galėčiau išpildyti tamistos pareikalavimą.

— Gerai, kad nori tai gali sau tenai pasistatyti.

Didvyris tuojaus parsamdė darbininkus ir neilgtrukus pasistatė sau namus, kurių vieną sieną visai priglaudė prie bokšto sienos. Kada namai buvo pabaigti, didvyris prikalbino vieną iš darbininkų, idant padarytų slaptingą įėjimą į bokštą, idant tokiu budu butų jam galima pasišnekėti su karaliene. Šis darbininkas savo darbą pabaigęs, tapo užmuštas. Jau turėdamas kelią į bokštą, didvyris nuėjo pas karalienę, kurią maloniai pasveikino. Karalienė jį pamačiusi ir labai nusidyvijusi, užklausė:

— Kaip tu įėjai, kadan-gi visos durįs uždarytos?

— Meilė mane davedė iki tam, jog įlindau per skylę, kurią liepiau padaryti bokšto sienoje; pasitikiu, karaliene, jog man to už piktą nepaskaitysi, kadan gi prisipažįstu, jog tamista buvai vienintėliu dalyku visų mano jausmų ir busenčios laimės.

— Didvyri, — pertraukė jį karalienė, ne-

daleisdama užbaigti kalbos, — tave mylėti negaliu, nes jau kitam kam paaukavau savo širdį ir meilę; persižengti vyrui, skaitau sau už didžiausią nuodemę, ko turi saugotiesi kožna gera moteriškė.

— Jeigu nenori mane mylėti, tai tave užmušiu, štai matai, su šituomi kardu, kurį laikau rankoje.

— Nu! jeigu tavo užsidegimas teip toli žengia, tai privalau pasakyti, kad tave mylėsiu.

Paskui karalienė apmislinėjo, ar nepasakyti karaliui apie tai, bet gerai apmislinėjusi, jog pasakant karaliui pati sau keršta pagimdys, kad su didvyriu rado progą šnekėti, todėl nutarė užtylėti ir niekam apie tai nepasakoti. Didvyris-gi nuo karalienės gavęs meilės žodį kad ir iš prievartos, tankiai pradėjo lankyti karalienę. Ji pirmą sykį užtylėjus pasakyti karaliui, o toliaus jau visai bijojo išsižioti apie tai. Jug tik toks prasižengimas butų karalių labai įpykinęs! Toliaus karalienė bijodama, kad didvyris ją neapšnekėtų, padavė jam savo žiedą, gautą nuo vyro, kaipo ženklą meilės. Kadan-gi didvyris karėse atsiženklino didžia narsybe, todėl ir karalius jį labai pamylėjo, net pagaliaus jį padarė maršalu visos viešpa-

tystės. Pasitaikė vieną sykį, jog karalius, pasirengdamas ant medžioklės, pakvietė maršalą idant šis jam draugautų. Didvyris be atsisakymo paklausė. Per visą dieną nuo medžiok lės pavargę, pribuvo ant dailios lygumos, kur abudu dėl pailsio atsigulė ant žolyno. Maršalas užmigęs ištiesė ranką, ant kurio piršto blizgėjo žiedas, gautas nuo karalienės. Karalius žiedą pažinęs, sąprotavo savo širdyje:—tai yra žiedas, kurį daviau karalienei ant meilės ženklo. Didvyris pakirdęs tai užtėmijo, kad karalius pažino žiedą, nusidavė neva sergančiu ir tarė karaliui:

— Meilingas karaliau, jaučiuosi nesveiku, pavelyk man grįžti namon.

Gavęs nuo karaliaus pavelyjima, didvyris užsėdo ant arklio, ir pargrįžęs namon slapta atlankė karalienę ir atidavė žiedą, tarydamas:

— Karaliene, meldžiu priimti žiedą, kurį man davei, kadan gi netikėtai karalius jį pamatė ant mano piršto. Karalius pargrįžęs iš medžioklės, pareikalaus nuo tamistos žiedo, to dėl aš apsimetęs liga, pasiskubinau sugražinti jį tamistai.

Tai pasakęs išėjo.

Karalius sugrįžęs namon, tuojaus pribuvo pas karalienę ir prabylo:

— Na, parodyk man žiedą, kurį aš tau daviau, kaipo mano meilės ženklą!

— Kam tau reikalingas?

— Jeigu žiedą neparodysi, busi nužudyta.

Tada karalienė atidariusi skrynute, parodė žiedą.

Karalius pamatęs žiedą, tarė:

— Stebėtinas daiktas, jog šis žiedas labai pavėdus didvyrio žiedui, kurį mačiau ant jo piršto! pagaliaus sąprotavau, jog tas pats, ir ant tavęs buvau pradėjęs piktai mislyti!

— Mielas vyreli, kas čia per naujiena, kad vienas žiedas pavėdus kitam, kaip tavo žiedas didvyrio žiedui, bet nesmagu man išgirsti, kad ant manęs buvai pradėjęs piktai mislyti, vienok tau dovanoju.

Aulink didvyris, paketinęs kelti puotą dėl senatų, tarė karaliui: meilingiausias karaliau, kadą-gi sužieduotinė pribuvo pas mane, tai-gi keliu puotą, todėl užprašau tamistą, idant savo pribuvimu teiktumeis mane pradžiuginti.

— Labai gerai, padarysiu tai dėl tavęs, budamas pas tave ant puotos.

Didvyris nusidžiaugęs, karaliaus prižadėjimu, tuojaus nuėjo pas karalienę, kuriai tarė:

— Šiądien valgysi pas mane drauge su karaliumi.

— Tegul ir teip bus, — atsakė karalienė.

Kada prisiartino valanda puotos, ir karalius atėjo pas didvyrį, o po jo pribuvo ir karalienė, kurią karalius pamatęs, tarė:

— Mielas didvyri, kur-gi yra ta tavo graži mylimoji ir podraug sužieduotinė?

Didvyris paėmęs karalienę už rankos ir supažindindamas ją su karaliumi, tarė:

— Šitai toji, galingiausias karaliau!

Tai pasakęs pasodino ją prie karaliaus. Karalius su atyda prisižiurėdamas jai, savyje sąprotavo: „Kaip tai ši moteriškė panėši mano pačiai!" Bet toje valandoje puolė jam į galvą bokšto drutumas, todėl jo mislis kas sykį silpnėjo. Karalienė prašneko į karalių:

— Galingas karaliau, teikis valgyti, ką Viešpats Dievas yra davęs.

Karalius išgirdęs balsą, mislyjo savyje: „Ši moteriškė kalba, veidu, krutėjimu ir viskuomi yra visai panėši mano pačiai." Bet dabar vėl puolė jam į galvą bokšto drutumas ir stiprumas, todėl jo sąprotavimai tame dalyke kaskart ėjo silpnyn. Vienok meldė didvyrio, kad greičiaus butų parengti pietųs, o savyje tarė: „Tas panėšumas labai mane kankina,

turiu persiliudyti, ar teisingai karalienė yra bokšte."

— Jusų mylista tegul mus teip veik neapleidžia ir tegul dar ir po pietų pas mus pasilinksmins.

— Negaliu, turiu daug svarbių reikalų išpildyti, todėl anksčiaus turiu grįžti ir bokštą atlankyti.

— Teikis — prašneko karalienė — meilingiausias karaliau, pasilinksminti su mumis, juk per teip trumpą laiką karalienė negali išsiilgti jusų.

— Ne, negaliu, — atsakė karalius, — baigkite greičiaus, nes ilgiaus negaliu čia buti.

Kaip bematant buvo užgana padaryta karaliui, kuris atsisveikinęs su visais, skubinosi į bokštą. Bet ir karalienė slaptingu keliu parvesta jau bokšte laukė karaliaus, permainiusi savo rubus. Karalius radęs karalienę bokšte, sakė jai:

— O brangiausioji pačiutė! jau antru syk prasikaltau tau.

Ši užklausė:

— Pasakyk man, kokiu budu tas pasidarė?

— Štai kaip, — atsakė karalius — pietavau šiądien su didvyriu ir jo sužieduotine, ku-

riai prisiżiurėjęs, mislijau, kad tai tu esi, nes ji visai į tave panaši, kaip du lašai vandens. Labai nusidyvijau iš to, todėl skubinausi tave atlankyti ir po draug persiliudyti, ar teisingai čia esi.

— Tuščias buvo tavo sąprotavimas, juk žinai gerai mano vyreli, kad bokštas yra drutai apżiurėtas, į kurį galima įeiti tiktai per duris, nuo kurių raktai pas tave; ant galo n'esu aš tokia moteriškė, kad tau kuomi nors prasikalsčiau. Juk tarp żmonių neretai galima patikti vienus kitiems panašius.

— Teisybė, — atsakė karalius — todėl persiprašau tavęs, idant ant manęs nepyktum.

Paskiaus didvyris nuėjęs pas karalių, tarė:

— Meilingiausias karaliau, jau ilgai tamistai tarnauju, todėl laikas, kad tamistai padėkavojus, grįżti į savo tėvynę ir po draug meldżiu tamistos vieno daikto.

— Pasakyk man apie kokį daiktą eina? — użklausė karalius.

— Štai meldżiu man padaryti šią mylistą: Turiu sużieduotinę, su kuria noriu apsivesti tamistos ir kitų żenočių akiveizdoje.

— Padarysiu tai noriai, ko reikalauji.

Kada prisiartino diena ir valanda sutuoktuvių, karalius pribuvo į bażnyčią. Kunigas

apsirengęs jau laukė. Pribuvo ir karalienė slapta iš bokšto, brangiausius daiktus pasiėmusi, vedama dviejų didvyrių. Visiems dvariškiams susirinkus, užklausė kunigas.

— Kas duos merginą šiam didvyriui?

— Aš ją duosiu, — atsiliepė karalius — ir paėmęs karalienę už rankos, prašneko:

— Meilinga poni, esi visai panėši į mano pačią, todėl busi pati mano didvyrio.

Kada apeigos sutuoktuvių pasibaigė, didvyris meldė karaliaus:

— Meilingiausias karaliau, jau laivas manęs laukia dėl sugrįžimo į mano tėvynę, todėl meldžiu tamistos, idant mane iki laivui palydėtumei ir visų akyveizdoje pamokintumei mano pačią, kaip ji mane turi mylėti.

— Gerai, — atsakė karalius — tą viską padarysiu dėl tavęs?

Karalius su jaunaisiais važiavo pas laivą. Paskui juos ėjo daugybė žmonių, kurie gailėjosi išvažiuojančios poros. Prisiartinus prie laivo, karalius prašneko į karalienę:

— Meilingoji poni! klausyk mano patarmės, o bus tau gerai. Daugiau už viską mylėk savo vyrą, nes to reikalauja patsai Dievas, idant jam visame butum ištikima ir paklusna.

Toliaus į abudu tarė:

— Važiuokite drauge abudu su palaimi-nimu Dievo ir mano; tegul judu Dievas visoje kelionėje saugos.

Didvyris su savo pačia padėkavojęs kara liui, įsėdo į laivą ir bematant nusiyrė toli nuo krašto. Karalius stovėjo ant kranto, iki laivas visai išnyko iš akių.

Sugrįžęs namon ir neradęs bokšte kara lienės, labai nusiminęs vaikščiojo po kambarį iki atrado aną skylę, per kurią karalienė išėjo. Karalius labai verkė aimanuodamas:

— Stai didvyris, kuriam savo karališką meilę ir širdį rodžiau, pasidėkavojo man, pa-vogdamas mano pačią. Bet pats esu kaltas, kad didvyrio žodžiams tikėjau,o ne savo akims.

Čia užbaigė ciesorienė tais žodžiais savo pasaką:

— Ciesoriau ir mano vyre, ar supratai ką papasakojau?

— Gana gerai supratau — atsakė cieso-rius.

— Štai kaip anas karalius tikėjo tam didvyriui ir patsai tapo apgautu ir apvogtu, teip ir tu įtiki savo galvočiams, kurie ant to varosi, idant mane, tavo pačią, nuo tavęs pra-šalinti ir išjuokti, kadan-gi daugiaus jiems įti

ki, negu tam, ką savomis akimis matai. Matei ženklus, kokius tavo sunūs man padarė mane draskydamas, vienok klausai galvočių, kurie tau akis monija. Duok Dieve, kad ir tau teip nebutų, kaip anam karaliui, apie kurį dabar papasakojau.

— Teip, daugiaus tikiu savo akim ir dėl to ryto prisakysiu savo sunų pakarti.

Ir prisakė savo tarnams, kad ryt sunų vestų karti.

Septintas ciesoraičio išvedimas ant mirties ir kaip jį galvočius Joakimas su savo pasaka išgelbėjo.

Ciesoraitį vedant ant mirties, visi žmonės šaukė:

— Štai vienatinį ciesoriaus sunų veda ant mirties.

— Paskutinis galvočius, Joakimas, raitas pasirodęs, užstojo kelią. Ciesoraitis matydamas savo mokintoją, linkterėjo jam, tarsi norėdamas pasakyti: „Skubink pas mano tėvą ir užtark už mane." Galvočius kareiviams, kurie vedė ciesoraitį, tarė:

— Mieli broliai, nesiskubinkite su šiuo jaunikaičiu. Pasitikiu jį išvaduoti nuo mirties.

Žmonių gauja rėkė: guodotinas mokintojau, skubink pas ciesorių ir išvaduok savo mokintinį!

Galvočius beregint pribuvo pas ciesorių, kurį nuolankiai sveikindamas, tarė:

— Pribuvau pas tamistą, galingas valdone, labai svarbiame rėikale.

Bet ciesorius užmetęs ant jo savo akis, nedaleisdamas užbaigti, sušuko:

— Kad tave velnias apsėstų!

— Meilingas viešpatie, — atsakė galvočius, — ką pikto tamistai padariau, jog tokį duodi man palaiminimą?

— Štai, ar gi dar reikalauji manęs klausti apie tai? Pavedžiau tau ir tavo draugams savo sunu ant išauginimo ir išmokinimo, o jųs jį padarėte nebyliu; teip jį dailiai išmokinote, jog begėdiškiausiai pasielgė su mano pačia. Todėl aš buvau priverstas sunų ant mirties išduoti, bet ir jusų tas pats galas laukia.

— Viešpatie, ir vienas ir kitas dalykas, apie kuriuodu šneki, yra neteisybė, nes galiu duoti savo galvą užtvirtindamas, jog tamistos sunus ryto vakare apie septintą valandą prašnekės, o apie jo begėdišką pasielgimą, šviesiausias ciesoriau, veik persiliudysi, jog yra neteisybė. Jeigu pavelytum nužudyti sunų

dėl pačios liežuvavimų, butų tamistai teip, kaip anam didvyriui, kuris dėl lašelio savo pačios kraujo pasimirė.

— Meldžiu tavęs, mylimas mokintojau, papasakoti man, kaip tę buvo!

— Prisakyk nuo mirties sulaikyti savo sunų, o viską tamistai papasakosiu.

— Su džiaugsmu tai padarysiu — atsakė ciesorius — labiaus dėlto, kaip sakai, kad ryto mano sunus prašnekės.

Tokiu budu jaunikaitis tapė sugrąžintas į kalėjimą, o galvočius pradėjo pasakoti:

Septinta, paskutinio galvočiaus Joakimo pasaka apie tulą didvyrį, kuris dėl trupučio savo pačios kraujo gyvenimą pabaigė.

Gyveno tulas didvyris, turintis labai gražią pačią, kurią teip labai mylėjo, jog be jos nė valandos negalėjo išbuti. Pasitaikė vieną sykį, kad abudu lošė kortomis, o didvyris laikė rankoje peilelį ir nesitikėtai jo pati įsipiovė į pirštą, teip kad kraujas pradėjo tekėti. Didvyris pamatęs kraują tekantį iš pačios piršto, puolė ant žemės negyvas; pati pradėjo jį lieti

vandeniu, kad atgaivinti Didvyris truputį atsigaiveliavęs prašneko:

— Parkvieskite dėl manęs kunigą, štai mirštu dėl mano pačios kraujo.

Tarnai tai išgirdę, skubinosi parkviesti kunigą pas ligonį, bet pakol kunigas pribuvo, jau didvyris mirė.

Pati labai gailėjosi, raudodama:

— Ak, aš nelaiminga, ką aš veiksiu dabar: štai, gyvensiu dabar viena, kaipo našlė!

Kada didvyrį iškilmingai palaidojo, jo pati puolė ant kapo ir prižadėjo nuo jo neatsitraukti iki numirsianti dėl savo vyro meilės.

— Meilinga poni, kalbėjo jai prieteliai, kas per nauda bus tavo vyro dušiai, jei čia atsigulei laukdama mirties. Geriaus grįžk namon ir tenai melskis už savo vyro dušią, maldaudama elgėtas, idant ir jie melstųsi.

— Piktai mane mokinate — ji atkirto — neatsitrauksiu nuo šios vietos, bet dėl jo meilės čia numirsiu, kadą gi jis dėl mano meilės gyvenimą pabaigė.

Draugai, negalėdami ją peršnekėti, pastatė ant jos vyro kapo triobelę jai, ir palikę ko reikia, atsitraukė.

Toje viešpatystėje buvo tokia tiesa, jog jeigu ką pagavo vagystėje arba kitoje baisioje

nuodemėje, tuojaus pakardavo ir vienas iš miesčioniu per naktį turėdavo saugoti, idant kas pakartąjį nepavogtų. Jeigu kuriam besaugojant pakartasis buvo pavogtas, tada sargo turtai ir gyvastis prigulėjo nuo karaliaus mylistos. Pasitaikė, jog toje pač'oje diėnoje, kada didvyris buvo palaidotas, tapo suimtas žmogžudys ir pakartas. Sargas, pagal anos viešpatystės įstatymus, dailiai apsirengęs, nuėjo pas kartuves, esančias netoli tilto, saugoti pakartąjį, bet kada vidurnaktyje jam pasidarė labai šalta, pasaugojęs ant kapinių butelį ir jame žėrintį žiburį, prisiartino ir pradėjo belsti duris. Anoji našlė, velionio didvyrio pati, išgirdusi durių beldimą, užklause:

— Kas tenai ir kodėl teip vėlame laike pribuna?

— Esu tavo kaimynas, šios nakties sargas. Labai peršalau, jog neišgaliu dalaikyti, todėl pavelyk man įeiti ir susišildyti.

— Įleisčiau tave, bet bijausi, kad ko nepriderančio man nešnekėtumei.

— Prižadu nieko nepriderančio nešnekėti, kadan-gi girdėjau nuo žmonių, jog tamista labai dievobaimingа moteriškė ir dėl vyro meilės pasirįžai čionai gyventi.

Sargas įleistas į butelį ir gerai atšilęs, tarė:

— Meilingiausia poni, dovanok man, jog tamistai norėčiau vieną daiktą pasakyti.

— Gerai, gali sakyti, ant tavo žodžių duosiu atsakymą.

— Teip maloni ponia esi graži, dailiai suaugusi ir turtinga, ar nebutų geriaus tamistai savo namuose gyventi ir šelpti pavargėlius už dušią šventos atminties vyro, nekaip šitoje ankštoje ir neišteklingoje grinčioje gyventi.

— Kad bučiau žinojusi tave teip šnekėsiantį, bučiau neįleidusi. Žinai gerai, kaip širdingai velionis vyras mane mylėjo, jog pamatęs kraują ant mano rankos, pasimirė ir todėl dėl jo meilės pasirįžau ant šios vietos numirti

Miesčionis tai išklausęs, atsisveikino ir išėjo pas kartuves, kur pribuvęs nerado pakarto žmogžudžio, kuris jau buvo nuimtas ir kur nuneštas. Labai persigaudęs aimanavo:

— Aš nelaimingas, visą mano lobį velnias pagriebė, ką aš dabar varguolis veiksiu?

Tai šnekėdamas draskė savo plaukus ir ausis, neišmanydamas kur dingti.

— Žinau ką padarysiu, — traukė toliau savo aimanavimus — eisiu pas tą ponią, pas

kurią tik ką buvau, o kuri dėl savo vyro meilės trokšta numirti ir pasiteirausiu jos tame dalyke.

Pribuvęs pas ją meldė:

— Esu tas pats miesčionis ir sargas, kuris pirm valandėlės pas tamistą buvau, dėl Dievo meilės, teikis man patarti, ką dabar turiu daryti, o aš viską paslaptyje užlaikysiu. Mylistingiausioji poni, musų viešpatystėje, kaip tamistai yra žinoma, yra toks įstatymas, kad jeigu kokį žmogžudį pagauna, tuojaus jį pakaria, o vienas iš miesčionių per naktį turi jį saugoti, idant nieks jį nuo kartuvių nenuimtų; jeigu pakartąjį kas pavagia, tada sargas atsako ir priguli nuo karaliaus mylistos. Kada pas tamistą šildžiausi, tai pakartąjį pavogė, ir nežinau ką dabar veikti. Ką patarsite man tame dalyke?

— Gaila man tavęs, — atsakė poni — jog pagal tiesą visą savo lobį praradai ir tavo gyvastis priguli dabar nuo karaliaus mylistos ir todėl patariu daryti pagal mano nuomonę, o nepraraisi savo lobio ir apie savo gyvastį nesibaimysi.

— Mylistingiausioji poni, viską pagal tamistos patarmę padarysiu, todėl ir pribuvau

pas tamistą, idant mane tame dalyke pagelbėtum.

— Pasakyk man, ar norėtum 'su manim apsivesti?

— Su didžiausiu noru, nes parodai geriausį susimylėjimą, jog nuo savo vyro grabo ketini atsitraukti, o mane miesčionį savo vyru matyti.

— Tau tik vienam — atsakė ponia — pasišvęsiu, o niekam kitam.

— Ir aš kitos nenorių, apart tamistos.

— Mano vyras — ji šnekėjo toliaus — neseniai pasimirė dėl mano meilės, kaip jau apie tai žinai, todėl jį išimk iš grabo ir vietoje žmogžudžio pakark jį ant kartuvių.

— Tegul-gi ir teip bus — atsakė miesčionis.

Tuojaus atvožė grabą ir numirusį didvyrį ištraukė, bet miesčionis tarė:

— Labai bijausi, nes žmogžudys, kuris buvo pakartas, dviejų pirmutinių dantų netu-rėjo, kadan gi jį sugavus, tuos jam kas-žin-kas išmušė; jeigu šis bus pakartas su visais dantimis, tada žmonės supras, jog ne tas pats, ir vėl man gali buti atsakymas.

— Todėl paimk akmenį ir išmušk jam juos!

— Oi, poni, atleisk man, jog to neišdrįstu padaryti; tamistos vyras dar gyvendamas buvo mano draugu, jeigu tada aš jam nieko pikto nedariau, tai dabar-gi ir nepridera daryti.

— O aš dėl tavo meilės tai padarysiu.

Ji paėmusi akmenį išmušė velioniui du pirmutiniu dančiu ir tarė sargui:

— Dabar paimk ir pakark!

Tada abudu paėmė velionį su išmuštais dantimis ir pakorė jį, per ką sargas tapo liuosas nuo užsitarnautos bausmės.

Pabaigus viską, tarė ponia sargui:

— Dabar esi išgelbėtas nuo bausmės, todėl turi su manim apsivesti bažnyčioje ir visų akyveizdoje.

— O netikusi ir prakeikta moteriške, tarp visų moteriškių, kas gi gali išdrįsti su tavim apsivesti? Jeigu tik velnias arba patsai liucipierius iš bedugninio pragaro tai galėtų padaryti. Didvyris, tavo vyras, dėl meilės, kurią jautė prie tavęs, numire, o tu išdrįsai numirusiam jam išmušti dantis ir pakarti. Tokia žmogysta kaip tu, nėra verta, kad žemė laikytų ant savęs.

Tai pasakęs ištraukė kardą ir nukirto jai galvą. Čia galvočius užklausė ciesoriaus:

— Ar supratai šviesiausias viešpatie, ką tamistai papasakojau?

— Gerai supratau, tarp visų moterių, kokios kada buvo ant svieto, ši buvo biauriausia.

— Tai-gi, galingas valdovai, neklausyk neteisių liežuvavimų savo pačios, nes už paklausymą gal ir ji negeriaus su tamista pasielgtų.

— Ai! brangus mokintojau! kad išgirsčiau savo sunų šnekantį, bučiau laimingiausias pasaulėje.

— Galingiausias ciesoriau! surink šiądien visus geriausius ukėsus savo viešpatystės, kad išgirstų tamistos sunų šnekantį, nes pasitikiu, jog jis papasakos akyvus dalykus, o tarp kit ko išsiteisįs kaip atsitiko su juomi ir tamistos pačia.

Galvočiui atsitraukus nuo ciesoriaus, visi septyni galvočiai susirinko dėl pašnekėjimo, kurioje valandoje ciesoraitis turi prašnekėti. Atėjęs ant pakvietimo ciesoraitis tarė jiems:

— Jau yra laikas, idant prašnekėčiau ir jus iš sunkaus padėjimo išvaduočiau. Nesirupinkite apie tai, ką turėsiu šnekėti.

Galvočiai neilgtrukus aprėdė ciesoraitį brangiais rubais ir atėjo visi po draug pas ciesoriaus rumus su iškilme.

Ciesorius išgirdęs trenksmą ir džiaugsmingus žmonių balsus arti rumų, užklausė savo dvariškių:

— Ką tai ženklina?

— Galingiausias ciesoriau! — atsakė jie: — tamistos sunus pribuna ir visų akyveizdoje prašnekės.

Ciesorius iš džiaugsmo rankom suplojo, tarydamas:

— Koks tai dėl manęs butų džiaugsmas, dėl manęs, seno žmogaus, nuvargusio mano namų atsitikimais!

Atsidarė durįs ir vedamas septynių galvočių įėjo ciesoraitis, kurio pirmu žodžiu buvo:

— Sveikinu tave tėveli ir dručiausias valdovai!

Ciesorius išgirdęs tuos žodžius, iš džiaugsmo pradėjo svyruoti ir, kad nebutų svečiai pripuolę jį laikyti, butų parpuolęs. Deoklecianas pradėjo toliaus, bet džiaugsmingi žmonių balsai užrėkė jo šnektą. Kaip ant ciesoriaus prisakymo užtilo minios balsai, ciesoraitis šnekėjo:

— Mano tėveli ir galingiausias čiesoriau! Pirma, negu ką pasakysiu, meldžiu idant čia pributų ciesorienė akyveizdoje tavo ir visos di-

duomenės ir kad su savim atsivestų visas dvariškes ir merginas.

Ciesorius tuojaus prisakė teip padaryti.

Ciesorienė nors su atkaria širdžia pagal ciesoriaus prisakymą pribuvo su visomis dvariškėmis ir merginomis. Ciesoraitis meldė, idant ciesorienė arčiausiai atsistotų, o dvariškes ir merginas sustatė į eilę teip, kad visos butų matomos. Tada sunus tarė ciesoriui:

— Tėve ir meilingiausis mano viešpatie, prisižiurėk šioms dvariškėms, o labiausiai šitai, dailiausiai ir brangiausiai aprengtai. Tai gi tėve, prisakyk idant ji visų akyveizdoje butų išrengta, o tada pasirodys ciesorienės dievobaimingumas, kuri šitą merginą pas save laiko, o kuri mane apskundė neva neprideranČiuose darbuose su ja.

Ciesorius nusistebėjęs atsakė:

— Moteriškės nekaltybė ir žmoniškumas nepavelyja, kad ji turėtų nusirengti visų žmonių akyveizdoje.

— Tėve, prisakyk tai padaryti, arba aš pats ją nurengsiu.

Ciesorius noroms-nenoroms prisakė ją nurengti, po ko visi persiliudyjo, jog tai nebuvo mergina, bet vyriškis.

Tada sunus tarė:

— Tai gi viešpatie ir mano tėve, ši mergina arba tikriaus vaikinas, visados perbudavo su ciesoriene seklyčioje tavo pačios!

Ciesorius teip baisiai užpyko, jog jo žadas užtruko ir veik negalėjo prašnekėti. Atsikvošėjęs prisakė, kad tuojaus sudegintų ciesorienę drauge su vaikinu.

— Tegul tėvelis su įsakymu nesiskubina, pakol nebus perkratytas dalykas, kuriame ji mane apskundė.

— O, mano suneli, kaip man linksma pripažinti, jog tu daug esi protingesnis už šiuos galvočius.

— Noriu išsiteisinti per bylą, kuri visą dalyką išras. O dabar turiu tamistai pasakyti mano mielas tėveli, apie savo tylėjimą ir kitus prietikius. Kada buvai prikalbintas, idant mane galvočiai sugrąžintų tamistai, galvočiai ir aš žiurėjome į žvaigždes ir išskaitėme jose, jog jeigu aš, sugrįžęs pas tamistą, bent vieną žodelį bučiau prašnekėjęs, be abejonės butų mane pagavusi giltinė. Dėlto per tiek dienų aš tylėjau. Kas link to, buk aš tamistos pačią kliudžiau, yra tikru melu, nes ji mane ant pikto kalbino, o norėdama mane apskųsti, pati save apdraskė.

Ciesorius tai išklausęs ir piktai pažvelgęs ant ciesorienės, tarė:

— O tu nenaudėle! Dar negana tau tavo pasileidimo, dar ir mano sunų norėjai ant pikto patraukti.

Ciesorienė puolė jam po kojų maldaudama atleidimo, bet šis atsakė:

— Prakeikta moteriške, neturiu dėl tavęs bausmės, kuri butų atsakanti tavo prasižengimui. Reikalauji dovanojimo, o prišnekėdavai man, idant nužudyčiau vienatinį savo sunų, nekaltą jaunikaitį ir teip biauriai apmeluotą; dabar tegul tiesa sprendžia, ar užsipelnei ant mielaširdystės.

Tada ciesoraitis toliaus kalbėjo:

— Meilingiausis mano tėve ir viešpatie, gerai žinai, jog per jos melagystę buvau tiek sykių vedamas ant pakorimo. Jau bučiau buvęs pakartas, jeigu ne šitie guodotini mokytojai, kurie mane iš visų savo išgalių gelbėjo ir ant galo išgelbėjo nuo nužudymo; todėl ne vien nuo manęs, bet ir nuo tamistos tėveli, šie vyrai užsipelnė padėkavonę, per tai pasirupįsi jiems atlyginti. Jeigu kada nors pavesi man savo viešpatystę, visados juos laikysiu prie savęs, žinoma, jeigu jie ant šito pristos, kad galėčiau naudotiesi jų išminčia ir apšvieta. Jeigu

prie tamistos gyvos galvos pavestum viešpatystės rėdymą, visados klausyčiau tamistos patarmės teip, kaip anas sunus, kurį tėvai įmetė į jurę ant nuskandinimo, o išsigelbėjęs ir paaugęs guodojo.

— Ai mylimiausis suneli, palaiminta ta valanda, kurioje užgimei, jeigu girdžiu tave teip išmintingai šnekantį. Kadan-gi dangus tave apdovanojo tokia šviesybe ir tavo mokintojai tave gelbėjo per septynias dienas nuo mirties, tai ir tu papasakok mums ką, idant musų protas po tiek vargo galėtų rasti dėl tavęs paguodą.

— Gerai, papasakosiu, tiktai su atyda pasiklausykite.

Ir pradėjo savo pasaką.

Deokleciano pasaka.

Gyveno vienas doras ir galingas didvyris, lyginai kaip ir tamista, galingas ciesoriau, ir turėjo vieną sunų, kurį labai mylėjo. Norėdamas iš jo savo senatvėje turėti paspirtį ir džiaugsmą, pavedė jį vienam galvočiui, toli gyvenančiam, ant išauginimo ir išmokinimo.

Šis vaikas augo metuose ir išmintyje. Kada jis, budamas pas galvočių sulaukė septynių

metų, pareikalavo jį tėvas pas save. Sunus pildydamas savo tėvo norą, pribuvo gimtynėn. Tėvai labai nusidžiaugė iš sunaus gražumo ir išmintingumo. Pasitaikė vieną sykį, kada tėvas su savo pačia sėdėjo prie stalo, o sunus jiems tarnavo, atlėkė lakštingala ir atsitupusi ant priešpriemenio, labai dailiai pradėjo giedoti. Didvyris prašneko:

— Teip gražių giesmių dar niekados negirdėjau. Koks-gi džiaugsmas butų tam, kuris šias giesmes suprastų.

— Aš gerai supratau šį giedojimą, — atsakė sunus — bet bijausi, mano tėveli, kad tamistai nebutų pikta, kaip pasakyčiau teisybę.

— Paaiškink mano sunau šį giedojimą: aš labai esu žingeidus žinoti lakštingalos giedojimą.

Tada sunus pradėjo aiškinti:

— Ši lakštingala savo giedojimu sako, jog aš busiu teip doras ir turtingas, kad visi mane guodos, teipo gi mano tėvas ir motina, iš kurių vienas man laikys vandenį dėl nusiprausimo, o antras rankšluostį dėl nusišluostymo, jeigu aš tiktai daleisiu tą jiemis daryti.

— Nesulauksi tų dienų mano sunau, — atsiliepė tėvas, kad aš tau turėčiau tarnauti. Idant persiliudyti ar lakštingalos giedojimas

yra teisingas ir ar tiktai nemeluoja, tuojaus parodysiu.

Tai pasakęs paėmė sunų ir surišęs įmetė į jurę. Kada sunus pasinėrė vandenyje, tada tėvas tarė:

— Štai tau paaiškinimas lakštingalos giedojimo!

Vaikinas šeip-teip atsiliuosavęs nuo ryšių, o mokėdamas gerai plaukti, neilgai trukus priplaukė tulą salą, kur dešimts dienų perbuvo maitindamasis šaknelėmis ir laukdamas prisiartinimo kokio nors laivo. Dešimtąją dieną netoli plaukė laivas, kurį vaikas pamatęs pra dėjo šaukti, idant jį gelbėtų. Laivo žmonės pamatę gražų ir malonų vaikiną, pasiėmė su savim, o sugrįžę namon, pardavė jį tę kokiam kunigaikščiui. Šis teip pamylėjo vaikiną, jog laikė jį visados prie savęs, kur tik eidavo. Tos viešpatystės karalius apgarsino visuomenišką susirinkimą, idant visi žymųs ukėsai paskirtame laike susirinktų. Ant susirinkimo karalius uždavė tokią mintį:

— Mieli broliai! Sušaukiau jus labai svarbiame dalyke, kuris lypstisi mano karališkos ypatos. Ir teip: kur aš einu, ką darau, ar valgau, ar geriu, ar keliauju, visados paskui mane sekioja trįs varnai, ir teip baisiu balsu

krankia, kad net baimė mane ima. Jeigu kas iš jusų prašalintų nuo manęs šiuos varnus, atiduočiau jam vienatinę savo dukterį, o po mano mirties ir visą karalystę įgytų.

Karaliui tai pasakius, jokis iš susirinkusių nieko negalėjo atsakyti, nes niekas negalėjo žinoti, kaip varnus nuo karaliaus atbaidyti ir ką jie savo krankimu reiškia Tada vaikinas pranešė savo kunigaikščiui, jog jeigu karalius savo žodžio ir pažadėjimo neatmainys, jis galįs šią mintį atmint. Kunigaikštis užklausė vaikino, ar tikrai savo užmanymą išpildinsiąs. Vaikinas užtvirtino. Tada kunigaikštis apie tai danešė karaliui, vesdamas prie jo tą vaikiną. Karalius pažvelgęs ant vaikino, tarė:

— Mano vaikeli, ar tu gali išrišti mano užklausymą?

— Teip, — atsakė vaikinas, — parodysiu tamistai, kodėl tamistą varnai persekioja, lekiodami ir krankdami ant tamistos galvos. Štai, pasitaikė vieną sykį, jog varnai, patinėlis ir pataitė turėjo su savim trečią varną, o tame mete buvo baisųs badai teip, kad žmonės, gyvuliai ir paukščiai turėjo mirti iš bado. Trečias varnas, sėdėdamas kitų varnų susirinkime, tapo apleistas per motiną, kuri ore skrajodama

šę ir tę, nenorėjo grįžti pas savo kudikį. Patinėlis tai matydamas, maitino aną varnelį su didžiu vargu, nors ir pačiam reikėjo kensti badą. Ir teip jis lekiojo po įvairias vietas, jieškodamas maisto, iki neatrasdavo šį-tą dėl išmaitinimo varnelio, iki šis neįgyjo sparnus, kad pats galėtų save maitinti. Kada badas perėjo, motina sugrįžo pas varnelį, su kuriuomi norėjo draugauti, bet varnelio tėvas jai nepavelyjo tai daryti, sąprotaudamas, kadan-gi ji bado laike buvo jį apleidusi, todėl dabar neturi tiesos su varneliu linksmintiesi. Patelė gi jam darodinėjo, jog prie pagimdymo varnelio ji tiek turėjo vargo ir skausmo, todėl ji iš paaugusio varnelio turi tiesą daugiaus linksminties, nekaip patinėlis, kuris neteisingai ją nuo varnelio šalina. Tai-gi, galingas karaliau, — toliaus šnekėjo vaikinas, — ši pora be paliovos laksto, krankdama ant tamistos galvos, laukdama nuo tamistos žodžio, kad pasakytum, kuris iš poros turi tiesą draugauti su varneliu. Išduok teisingą nuosprendį, o daugiaus jų nematysi.

Tada karalius pasakė:

— Kaip veik motina savo kudikį apleido be maisto, tai pats dalykas paaiškina, jog ji ir nuo paaugusio savo kudikio turi prasišalinti.

Jeigu motina pasakoja kad kentėjusi gimdydama kudikį, tai tas kentėjimas jai pavirto į džiaugsmą, apleidžiant varnelį ant svieto. Kad patinėlis yra priežasčia visko gimstančio, labiaus kad patinėlis varnelį neapleido maitinime ir auginime, patsai stipdamas iš bado, todėl prisakau, kad šis varnelis draugautų tiktai su patinėliu, o ne su patele.

Varnai šį nuosprendį išgirdę, su trenksmu atsitraukė nuo jo.

Tada karalius paklausė vaikino:

— Kaip tavo vardas?

— Pilypas, — šis atsakė:

— Nuo šio laiko esi mano sunumi ir prisakau, idant nieko nevadintumei savo tėvu apart manęs, nes tave sutuokiu su mano duktere, o po mano mirties apturėsi Aigipto karalystę.

Pilypas ilgą laiką gyvendamas karališkuose rumuose, už savo gerus pasielgimus buvo nuo visų mylimas ir guodojamas. Gerokai paaugėjęs atsiženklino narsumu ir išminčia, visur apturėdamas viršų teip, jog nebuvo kito didvyrio ant svieto, kuris kokiu nebuk budu butų galėjęs jį perviršyti. Aname laike buvo vienas didvyris, vardu Cirus, kuris visus karalius savo turtais ir išminčia perviršyjo; jo gar-

bė į tolimiausius kraštus garsėjo ir buvo visur pasakojama, jeigu kas nori pasimokinti gerų pasielgimų, įgyti aukso, sidabro, brangių akmenėlių, arba įgyti kokią gerą tarnystą, tai visada galėjo įgyti šioje karalystėje. Pilypas apie tai dagirdęs, tarė karaliui:

— Mano mylimas tėve ir karaliau! visa pasaulė į padanges kelia ciesorių Cirų dėl jo galybės ir dorybės, visi garsina, kaip jo karalystėje gerai ir linksma perbuvoti, dėl to pavelyk man, idant galėčiau pas Cirų kokią tarnystą įgyti dėl įgyjimo išminties.

— Su džiaugsmu ant to pristoju, — atsakė karalius, nes tenai galėtum išeiti ant atsiženklinančio žmogaus, kas butų naudingu dėl tavęs, o man garbė, vienok butų geriaus, kad pirmiausiai apsipačiuotumei su mano dukteria.

— Mielas viešpatie ir tėve, susilaikyk su tuom, sugrįžęs busiu vertesnis tamistos dukters širdies, ir tada džiaugsmingai su jaja apsivesiu.

— Kaip geriausiai apsvarstai, — atsakė karalius — tai ir aš ant to pristoju.

Pilypas atsisveikinęs su karalium ir visais, nusidangino su keliais savo geresniais draugais pas Cirų, prieš kurį, pagal anos gadynės paprotį, puolė ant kelių sveikinant. Šis pasikėlęs nuo sosto ir pabučiavęs Pilypą į veidą, tarė:

— Mielas sunau, iš kokio krašto esi ir su kokiu mieriu pribuvai pas mane?

— Galingiausis valdone, esu Aigipto karaliaus sunus ir jo įpėdinis, pribuvau pas tamistą ant tarnystės, jeigu tamistai patiksiu; nes visas svietas žino apie tamistos dorybes, išmintį ir geradėjystę.

— Gana gerai, mano sunau, su didžiausiu džiaugsmu priimu tave į skaitlių savo dvariškių ir kožną dieną man tarnausi prie stalo.

— Laimingu busiu tamistos norą visame išpildydamas, — atsakė Pilypas.

Paskui maršalas tuojaus Pilypui paaiškino jo pareigas, ò šis apsiėmė, budamas nuo visų mylimas ir guodojamas. Neilgai trukus pribuvo ant tarnystės pas ciesorių ir Izraelių karaliaus sunus, vardu Liudvikas. Kada ciesorius šio paklausė, kokio yra gimimo ir iš kokio krašto, o gavęs atsakymą, tarė:

— Surėdžiau, idant Pilypas paduotų man valgius ir juos piaustytų, o tave paskiriu ant pripylimo gėrimų į mano stiklus.

Maršalas ir tam visas pareigas paaiškino ir davė tas pačias seklyčias, kuriose gyveno Pilypas. Šie jaunikaičiai — Pilypas ir Liudvikas teip buvo panėšiu ant veido ir eisenoje, kalboje ir visame kame, jog buvo sunku vieną

nuo antro atskirti. Abudu draugiškai mylėjosi. Pilypas buvo drutas ir linksmas, Liudvikas nusilpnėjęs ir vangus, tai tiktai toks skyrius tarp jųdviejų buvo. Ciesorius teturėjo vienatinę dukterį, Florentiną, kuri po numirimui savo tėvo turėjo tapti įpėdine visos viešpatystės, o kurią tėvas labai mylėjo už jos dailumą ir dorybes. Ši mergina turėjo ypatingą rumą. Kaip kada valgydavo drauge su tėvu, kaip kada savo kambaryj, kur kaip kada nešdavo valgius Pilypas. Ciesoraitė matydama Pilypo išmintį ir gražumą, neilgai trukus jį pamylėjo. Vieną sykį pasitaikė, kad Pilypas priimdinėjo svečius pas save, o jo vietoje prie ciesoriaus stalo tarnavo Liudvikas. Ciesorius sanprotaudamas, kad tai yra Pilypas, Liudvikui tarė:

— Mielas sunau, nunešk šiuos valgius mano dukterei.

Liudvikas šios merginos niekad nematęs, todėl ją nuolankiai pasveikinęs padavė jai valgius, nuo ciesoriaus siųstus. Mergina ant jo pažvelgusi, tuojaus pažino, kad tai ne Pilypas, todėl užklausė:

— Keno esi sunus ir kaip tavo vardas?

— Esu sunus Izraelių karaliaus, ciesoriaus tarnas, o mano vardas Liudvikas.

— Gerai,—atsakė mergina — grįžk ir padėkavok mano tėvui už valgius.

Liudvikas pasikloniojęs ciesoraitei, išėjo iš rumų. Nebuvime Liudviko, kada nebuvo kam paduoti vyno stiklelius ciesoriui, Pilypas tai pasaugojęs už savo draugą patarnavo ciesoriui. Po pietų Liudvikas teip apsirgo, kad turėjo net į lovą atsigulti. Pilypas apie tai dasižinojęs, aplankė jį ir tarė:

— Mielas draugė, kas tau pasidarė?

— Labai man nesmagu, gal prisieis ir kojas augštyn pastatyti.

Kada Liudvikas negalėjo, arba nenorėjo pasakyti ligos priežastį, Pilypas tarė:

— Priežastį tavo ligos gana gerai suprantu: šiądien už mane nešei valgius ciesoraitei ir prisižiurėjęs jos dailiam veidui, susirgai.

— O mielas Pilypai, visi šios pasaulės daktarai neįspėtų, ką tu įspėjai; ši priežastis nevien mane paguldė į lovą, bet tur-but nuvarys ir į kapą, — atsakė Liudvikas.

— Nenusimink, aš tave tame dalyke gelbėsiu, idant iš priežasties pamylėjimo ciesoraitės nenumirtum — drąsino jį Pilypas.

Pilypas pripirkęs brangių rubų, auksu ir brangiais akmenėliais išdabintų, Liudvikui nie-

ko nesakęs, nunešė kaipo dovaną ciesoraitei, kuri tuojaus užklausė:

— Kur Liudvikas tokias dovanas nupirko ir kodėl jis man siunčia jas, juk aš su juom tik vieną syki mačiausi?

— Meilinga ciesoraite, jis yra gana turtingas; šią dovaną siunčia, kaipo meilės ženklą; reikia tamistai žinoti, jog iš meilės jis labai sunkiai serga, o jeigu numirs, tai tamista busi kalta, todėl meldžiu, idant tamista jį truputį palinksmintum.

— Mielas Pilypai, ar-gi galima reikalauti nuo jaunos merginos, idant pasišvęstų vyriškam, kurio nepažįsta ir kurį savo gyvastyje tik vieną sykį matė?

Pilypas tuos žodžius išklausęs linkterėjo ir išėjo.

Ant rytojaus Pilypas be Liudviko žinios nuėjo į miestą ir dar brangesnių dovanų pripirkęs, nunešė ciesoraitei, kuri pažvelgus ant dovanų, teip prabylo:

— Labai nusistebėjau. Tu mane tankiai matai, o nieko man nepaaukavai ir nieko ne sakei.

— Garbinga ciesoraite, su manim teip nepasitaikė, kaip su Liudviku. Iš tos tai prie žasties drįstu tamistos melsti, idant jam nepa

velytum jaunystės dienose pasimirti.

Ciesoraitė kiek susigėdo, todėl pareikalavo, kad ją Pilypas apleistų. Šis vėl nuėjęs į miestą nupirko tris syk brangesnes dovanas ir nunešė ciesoraitei, kuri tarė:

— Jeigu šis jaunikaitis teip duosnus yra, tai tegul ateina pas mane pasišnekėti.

Pilypas labai nusidžiaugė ir pribuvęs pas Liudviką, tarė:

— Mielas brolau, džiaugiuosi, jog dėl tavęs paklabinau ciesoraitę, kuri nori, kad pas ją pributumei dėl pasišnekučiavimo.

Liudvikas tuojaus prisakymą išpildė ir nuo šios valandos Pilypas ir Liudvikas labai tarp savęs mylėjosi, vienas už antrą buvo pasirįžę kad ir savo gyvastį paaukauti. Liudvikas pradėjo tankiai lankyti ciesoraitę, o dvariškiai iš skaugės (pavydo) net norėjo jį pagauti išeinant nuo ciesoraitės ir surištą pristatyt ciesoriui. Pilypas apie tai dagirdęs, paaiškino visiems, jog ėsąs pasirengęs numirti už Liudviką, jeigu jį kuris iš dvariškių užkliudytų. Šie matydami, kad po teisybei Pilypas saugsti savo draugą, atsikando su savo užmanymu, o Liudvikas lankėsi pas ciesoraitę. Tuom tarpu ateina laiškas apie numirimą Aigypto kara-

liaus irkad Pilypas tuojaus grįžtų apimti karalystę.

Kaip Pilypas pasakė ciesoraitei, Liudvikui ir visiems pažįstamiems apie savo išvažiavimą, pasidarė didis nuliudimas, ant galo ir pats ciesorius apie tai dasižinojęs, pašaukė pas save jaunikaitį ir užklausė jo, ar tai yra teisybė, kad ketina grįžti į savo tėvynę?

Pilypas atsakė ciesoriui:

— Daėjo žinia apie mirtį mano tėvo ir po draug mane kviečia, idant tuojaus sugrįžčiau ant užėmimo sosto. Nors man didžiausia guodonė pas tamistą buti skaitliuje dvariškių, vienok turiu užganėdinti reikalavimus mano velionio tėvo ir skubintis tę kuogreičiausiai, kur šaukia mane pareigos, tuomi sykiu žemiausiai meldžiu tamistą, galingas valdone, idant mane išliuosuotum nuo tarnystės, į kurią teip meilingai buvau priimtas.

— Skaudu man, mano sunau, kad teip anksti mane apleidi, tuomi labiaus, jog neturiu tokio, kuriam galėčiau įtikėti, vienok nenoriu tave sulaikyti nuo pildymo tavo pareigų.

Pilypas meilingai padėkavojęs ir atsisveikinęs su ciesorium ir su visais savo pažįstamais, išvažiavo ašaromis lydimas. Liudvikas, ciesoraitė ir daugelis kitų dvariškių, nežiurint

ant pasipriešinimo Pilypo, palydėjo net iki rubežiui savo viešpatystės. Atsisveikinant ir persiskiriant su Pilypu, ciesoraitė tarė Liudvikui:

— Tu, Liudvike, labiausiai turi verkti Pilypo, kadan-gi jeigu ne jis, gal niekados nuo manęs nebutum sulaukęs su tavim mano drau gavimo, apart to jis tave saugojo nuo tavo priešų, pasirįžęs ir savo gyvastį pašvęsti dėl tavo apgynimo.

Pilypas-gi tarė:

— Jeigu ne teip šventos pareigos, šaukiančios mane į tėvynę, niekados, mano brangiausiejie jus neapleisčiau. Tačiaus, apėmęs savo tėvo sostą, niekados apie jus neužmiršiu, o dabar pavedu jus į Dievo apveizdą; prieg tam, mano brangus Liudvike, girdėjau jog nuo trijų metų Ispanų karaliaus sunus, vardu Sido, nori papulti į ciesoriaus tarnystę, todėl, jeigu jis taptų priimtas, nesakyk jam nieko apie ciesoraitę, pas kurią buvoji, nes priešingai tau darant, jis pradėtų tave neapkęsti ir ant galo gėdingai pražutum.

— Mano Pilype, mano brangiausis drauge, klausysiu tavo patarmės, viską išpildysiu, ką tik man prisakai, bet pirm persiskyrimo dar nuo tavęs reikalauju vieno dalyko: štai

turiu vieną brangų žiedą, kurį man motina suteikė: priimk jį nuo manęs ir dėvėk ant piršto; kada tik į jį pažvelgsi, atmink apie mane.

— Su džiaugsmu priimu žiedą ir ačiu tau, — sakė Pilypas: — tai-gi pavedu jus Dievui ir atsisveikinu.

Tai pasakęs ir atsisveikinęs su visais, Pilypas traukė į savo tėvynę. Ciesorius su Liudviku teip-gi grįžo namon.

Neilgai trukus Ispanų karalaitis išgirdęs apie išvažiavimą Pilypo, pribuvo ant tarnystės pas Cirų, kurs priimdamas jį, teip šnekėjo:

— Mylimiausis sunau, pirm tavęs buvo pas mane Pilypas, dabartinis Aigypto karalius, todėl jo pareigą aš tau dabar pavedu.

Sido padėkavojo jam už tai, o maršalas davė jam vietą, kur gyveno Pilypas ir prisakė idant drauge su Liudviku miegotų. Šis išgirdęs apie tai, kaip galėdamas priešinosi, bet nieko negalėjo padaryti, o turėjo maršalo klausyt. Sido tai pasaugojęs, labai nusidžiaugė, o aulink ypatingai dasižinojo, jog Liudvikas per Pilypo tarpininkystę buvo mylimas nuo ciesoraitės. Pasitaikė vieną sykį, kad ciesorius prieš rumus stovėdamas, labai gyrė Pilypo pasielgimą ir išmintį Sido tai girdėdamas, tarė:

— Netinka jį girti, galingas valdone, nes jis buvo tamistos priešu.

— Kokiu tai budu? — užklausė ciesorius.

— Tiktai vieną dukterį turi, galingas valdone, o ir su šia per Pilypo tarpininkystę susinešė Liudvikas, be paliovos vaikščiodamas į jos kambarį.

Ciesorius tai išgirdęs, labai užpyko ir toje valandoje pamatęs prieinantį Liudviką, pašaukė pas save ir tarė jam:

— Jeigu tai teisybė, ką apie tave šneka, tuojaus tave nužudysiu.

— Kodėl-gi teip, galingas valdone?

— Štai dėl ko: kam išdrįsai vaikščioti į mano dukters kambarį.

— Aš tave apskundžiu, — įsikišo Sido — jog neguodoji ciesoraitės garbę, o ant ženklo šios teisybės esu pasirengęs šiądien ar kada su tavim kautiesi.

— Jeigu tau kailis niežti, tai aš tau prieštaurauti nemisliju! — atkirto Liudvikas.

Kada jau pas ciesorių buvo paženklinta diena muštynių, ciesoraitė apie tai dažinojus ir pašaukus Liudviką, tarė jam:

— Jeigu teip atsitiko, tai paklausyk mano patarmes, o to nesigailėsi: Štai, eik pas cieso-

rių ir jam pasakyk, jog apturėjai gromatą nuo sergančio tėvo ir kad ant kokio laiko tau pavelytų išvažiuoti. Kaip nuo ciesoriaus gausi pavelyjimą, tai stačiai važiuok pas karalių Pilypą ir melsk jį, kad tave tame dalyke gelbėtų, lai kaujasi už tave, nes tau, kaipo menkam vyrui, neišpuola su prieszu kautiesi. Kadą-gi tarp judviejų yra didis panėszumas, todėl dvariškiai nesupras, kad Pilypas ant valandos užims tavo vietą ir kausis su tavo priešu.

Pagal šią patarmę Liudvikas nuėjo pas ciesorių ir perstatė reikalingumą aplankyti sergantį tėvą, o šis pavelyjo su išlyga, kad paskirtame laike pributų ant kovos su Sido. Liudvikas atsisveikinęs su ciesoriumi, leidosi pas Pilypą, savo draugą, kurį draugas su džiaugsmu priėmė. Paskui Liudvikas sakė: viešpatie ir drauge mano, mano gyvastis arba ir mirtis tavo rankose; ką man sakei apie Sido, jau išsipildė, apskundė mane ciesoriui, neva aš su jo duktere susinešęs, o Sido dėl užtvirtinimo savo teisybės nori su manim kautiesi; kaip žinai n'esu drutas ant to ir pagal ciesoraitės pa tarmę pribuvau pas tave, mielas drauge, kad mane tame dalyke vaduotumei.

— Ar kas žino, kad aš tave turiu vaduoti? — užklausė Pilypas.

— Niekas apie tai nežino ir nežinos, apart manęs ir ciesoraitės, — atsakė Liudvikas.

— Jeigu teip, tai aš tave kaipo savo draugą gelbėsiu. Kadangi tarp mudviejų yra didis panašumas, todėl bus geriaus, kad niekas nepažins, kaip su tavo prieszu kausiuosiu. Tu neapleisk mano namų, iki aš pribusiu ir pasakysiu tau, ką turi veikti.

Tą pačią dieną Pilypas leidosi į kelionę. Pribuvęs pas ciesorių, teip jam šnekėjo: Galingiausis valdone, Sido apskundė mane tamistai, neva su tamistos duktere turiu kokius susinešimus. Šis užmetinėjimas nė kuo nėra darodytas, todėl ant jo reikalavimo noriu kautiesi.

Ciesorius nepažindamas Pilypo iš didžio panėšumo su Liudviku, tare:

— Mielas sunau, tai sunkus užmetimas ir ant tavęs ir ant mano dukters apskelbtas, todėl turi pasirodyti teisybė judviejų muštynėje. Neilgai trukus du priešai, Sido ir Liudvikas, ypatoje Pilypo, ėjo ant paskirtos vietos, o po draug ir ciesorius su savais dvariškiais. Prasidėjo kova. Sido smarkiai drožė Pilypui, bet šis savo druta ir guvia ranka atmušė du kirčiu savo priešo ir po ilgos kovos Pilypas su kardu

perdurė Sido krutinę ir paguldė jį lavonu. Ciesorius tai matydamas, pašaukė pas save Pilypą, paskaityta Liudviku, ir tarė:

— Štai, Liudvike, atkeršyjai savo priešui, kurs pakėlė apkalbas ant tavęs ir mano dukters, — nuo šio laiko busi mano mylimiausiu.

— Galingiausis valdone! — Pilypas atsakė, — kas-gi dėl tamistos dukters, teip dailios ir doros merginos nepašvęstų savo gyvastį, labiausiai žinant jos mylistas, kurias man nesykį suteikė. Šis biaurybė patsai mane privertė su juom kautiesi, vienok už savo nedorybes turėjo ir galvą paguldyti.

Veik Pilypas davė žinią Liudvikui, kad tuojaus pributų į savo vietą. Liudvikas kelionėje susitiko Pilypą. Draugai iš džiaugsmo ašaromis apsipylė, o Liudvikas tarp kitko prašneko:

— Brangiausis mano drauge, kiek aš tau esu dėkingas už tavo pasišventimus dėl manęs. Jeigu kada mano likimas pavelytų tau atsidėkavoti, bučiau laimingiausias pasaulėje.

Ir teip du draugai meiliai pasišnekučiavę persiskyrė. Liudvikas sugrįžęs, tarsi niekur nebuvęs, nuėjo tiktai pas ciesoraitę, kuri žinojo visą paslaptį, o nuo kurios buvo sveikina-

mas ir priimamas kuogeriausiai. Ciesoraitė kas sykis jį mylėjo karščiaus ir abudu laukė valandos, kada galės susirišti moterystėje.

Pilypas sugrįžęs į savo karalystę rado daug priešininkų, trokštančių apsipačiuoti su jauna ir dailia karalaite, kurią velionis tėvas paskyrė Pilypui. Priešininkaį pasirįžo Pilypą užmušti ir nedaleisti, kad jis apsivestų su ka·laite; ir daėjo iki to, jog Pilypas ką tik galėjo išsigelbėti, apleisdamas sostą. Nieko netekęs ir nuo visų apleistas, ilgai slapstėsi po sveti·mas viešpatystes kaipo perėjunas;ant galų·galo atsidurė Izraelių karalystėje. Jau Liudvikas po mirties savo tėvo buvo gavęs karalystę ir apsi·vedęs su anaja karalaite, Ciraus dukteria, linksminosi. Pilypas pribuvęs į Liudviko karalys·tę, nors jau nelygus savo draugui, pasirįžo jį aplankyti. Priėjęs prie rumų, neturint dalei·dimo įeiti, praszneko į vieną apicierą, užžiu·rintį sargus:

— Viešpatie, jeigu man nevalia eiti į šiuos rumus, tai meldžiu tamistos vienos my·listos, šitai duodu šį žiedą, kurį tuojaus pa·duok karaliui,nes žinau,kad iš to labai džiaug·sis.

Apicieras paėmęs žiedą ir nuėjęs pas kara·lių, tarė:

— Galingiausis karaliau, koksai perėjunas iš tolimo krašto norėjo įeiti į tavo rumus, bet kaip jam uždraudžiau, meldė manęs, kad tamistai paduočiau šį žiedą.

Tai sakydamas padavė karaliui žiedą. Šis prisižiurėjęs žiedui, klausė apiciero, kur yra šis perėjunas.

— Stovi pas vartus, — atsakė apicieras.

— Tai-gi meldžiu tavęs, — šnekėjo karalius, — idant šis perėjunas butų įvestas į mano rumus su didžiause iškilme, kokią tik galite padaryti.

Apicieras prisakymą išpildė ir perėjunas netrukus sėdėjo karališkuose rumuose tarp prakilnesnių žmonių, lygiai tarp susirinkusių užrubėžinių karalių, blizgančių ir žėrinčių brangiuose rumuose. Liudvikas ypatoje perėjuno tuojaus pažino Pilypą, todėl, atsistojęs nuo sosto, apkabino draugą tarydamas:

— O mano mylimiausis drauge, girdėjau apie tavo nelaimę ir rengiausi eiti tau į pagelbą po savo vestuvių.

Kada apsikabinę draugai laikėsi, stovėjo arti jų daili Florentina, šiądien Liudviko pati, ir ji pažinus Pilypą džiaugsmingai sveikino, o kada vyras nuo Pilypo atsitraukė, ji prašneko:

— Kaip einasi, mano brangiausis priete liau? Labai esava laimingu, kad pribuvai šią valandą; štai džiaugkiesi musų laime, už kurią tau esava kalti.

O karalius sakė:

— Sugražinu tau, brangus viešpatie Pilype tavo žiedą, tegul jis ir toliaus bus ženklu musų draugavimo, kurį jokis likimas, jokia nelaimė, nuo ko sergėk Dieve, tarp musų nepanaikins.

Perėjunas savo apdaruose atsisėdo už stalo arti karaliaus tarp ženklyvų ypatų ir užrubežinių viešpatysčių karalių. Puota ilgai traukėsi linksmuose pasikalbėjimuose ir su muzika. Ant nakties visi išvaikščiojo, o liko tiktai karalius, karalienė ir perėjunas, kuris ilgai šnekėjo apie savo nelaimę, labiaus apie pastumimą nuo viešpatystės, bet drauge ir džiaugėsi matydamas, jog išsipildė Liudviko ir ciesoraitės norai. Po nekuriam laikui Liudvikas, pavaišinęs gerai Pilypą, surinko didę kariumenę ir traukė atjieškoti karalystę, kuri buvo dovanota Pilypui. Veik Pilypo priešai tapo pergalėti, karalystė iš rankų maištininkų atimta ir ant galo Pilypas laimingai apsivedė su savo sužieduotine, kurią velionis buvo jam pažadė-

jęs. Ant vestuvių Liudvikas visų akįveizdoje tarė Pilypui:

— Brangus drauge, tu mane laimingu padarei kada galėjau apsivesti su Ciraus duktere, ir kaip-gi šiądien man linksma, jog tau galiu atsidėkavoti, sugrąžindamas tavo karalystę; tegul draugavimas tarp mųs niekados neprapuola.

Liudviko pati teip-gi ant vestuvių budama, draugiškai šnekėjo į Pilypą ir puota linksmai buvo perleista. Aulink visi draugiškai atsisveikinę persiskyrė.

Tokiu budu Pilypas ir vėl tapo laimingu ir galingu karaliumi. Kartkartėmis apmislydavo apie savo gyvenimą ir minėdavo įvairius savo prietikius nuo pradžios gyvenimo. Ateidavo jam į atmintį jo tėvai, kurie jį buvo surišę ir įmetę į jures, o kuriuos anksčiaus negalėjo aplankyti. Nors jo tėvų pasielgimas su juom buvo gyvuliškas, vienok jo meilė nesumažėjo link tėvų. Todėl pasirįžo juos atjieškoti ir aplankyti. Dasižinojęs kur jie gyvena, nusiuntė pas juos savo pasiuntinius,tarydamas:

— Eikite pas tuos ir tuos žmones ir pasakykite jiems, juog karalius geidžia pas juos buti ant pietų.

Pasiuntiniai pildydami karaliaus įsakymą, pribuvo į menkus namelius ir sakė jiems:

— Galingiausis musų ir jusų karalius nori jums padaryti garbę ir buti pas jus ant pietų.

Tėvai matydami ateinančius pasiuntinius ir apreiškiančius, kad pas juos nori apsilankyti karalius, labai nusiminė, kadan gi tai buvo žmonės, neturėjusiejie teip stačių susinešimų su prakilniais žmonėmis, patįs budami tiktai vargo pelės, bet po ilgo permąstymo tarė:

— N'esava verti priimti į savo namus teip augštą ir vertą ypatą, bet jeigu karaliui teip labai norisi pamatyti mus, priimsime su išskėstomis rankomis, o pavaišinsime tuomi, ką mumis Dievas yra davęs.

Pasiuntiniai sugrįžę viską karaliui išpasakojo. Karalius pribuvo į savo tėvų namus. Tėvai jį priėmė kuogeriausiai, kaip tiktai išgalėjo ir išmanė priimti. Po pietų, kada karalius ir visi atsitraukė nuo skuomės, tėvas norėdamas savo guodonę parodyti karaliui, paėmė bliudą su vandeniu, o motina teip-gi paėmusi rankšluostį rankose laikė. Sunus ant to visko žiurėdamas, atsiminė lakštingalos giesmės išguldymą ir prašneko į tėvus:

— Guodotini ponai, nedarykite sav to, aš

labai jums dėkavoju, nes mano žmonės tai padarys.

Paėmęs iš tėvų rankų rankšluostį ir bliudą, padavė laikyti savo tarnams. Apsiprausęs ir nusišluostęs, paėmė už rankų tėvą ir motiną ir nusivedęs juos į kitą kambarį užklausė:

— Ar jųs visai neturite vaikų?

— Neturime, — atsakė tėvai!

— Ir niekados neturėjote?

— Turėjome vieną sunų, bet ir tas numirė savo mirčia..

— O jeigu aš dažinosiu, kad jis ne savo mirčia numirė, kas bus su jumis?

— O mylistingiausis karaliau! kodėl teip klausinėji apie musų sunų? — užklausė nusigandę tėvai.

— Turiu savo priežastį ir noriu žinoti, kokia mirčia numirė jusų sunus, o jeigu nepasakysite, tai busite nužudyti.

Tėvai tai išgirdę,puolė jam po kojų, melsdami dovanojimo. Karalius juos pakėlęs tarė:

— Pasakykite man, kas pasidarė su jusų sunumi, nes man yra pasakyta, kad jųs jį nužudėte?

— Viešpatie, susimilk ant musų, turėjome vienatinį sunų, kaip jis mums išpasakojo

lakštingalos giesmės ženklinimą, kad neva musų sunus turėjo buti teip turtingu, kad motina ir aš jam tarnausiva, laikydami vandenį ir rankšluostį, tada aš jį surišęs įmečiau į jurę.

Karalius ant to atsakė:

— O kas butų pikto buvę, jeigu pranašystė butų išsipildžiusi? Jug tokiu budu dar garbė jums butų buvusi, kad tokį turite sunų, kurį Dievas teip gausiai apdovanojo savo mylistomis. Tai-gi, mano mylimiejie, tokiu budu labai nupuolėte ir sunkią nuodėmę padarėte. Vienok reikia jums žinoti, mano mieli tėveliai, jog tai aš esu jusų sunus, kurį tėvas įmetė į marę.

Tėvai tai išgirdę, puolė po kojų, melsdami dovanojimo už teip baisų prasikaltimą, o sunus juos pakeldamas šnekėjo:

— Nemelskite mane, mano brangus tėveliai ir nesibijokite nieko, apie tai užmiršiu, bet jus labiaus mylėsiu, teip kaip geras vaikas turi mylėti savo tėvus.

Tai pasakęs paėmė juos pas save į karališkus rumus, mylėjo ir guodojo juos, o tėvai kas diena keldami rankas į dangų, meldė Dievo, kad jų sunui suteiktų palaiminimą gyvenime.

Ciesoraitis savo pasaką užbaigęs,užklausė:

— Mylimiausis tėveli, ar supratai, ką papasakojau?

— Supratau, – atsakė ciesorius.

— Tai-gi, mylimiausis tėveli, geras vaikas guodojo savo tėvą ir motiną ir laikė pas save iki mirčiai, nors tie tėvai buvo jį įmetę į jurę, tai ką sakyti apie mane, kurs tokios skriaudos visai nepatyriau! Pikčiurna ir ne dora tamistos pati įkalbinėjo tamistai visokiais išmislais, kad dėl tamistos esu pavojingas. O tai viskas buvo melai, kaip pats persiliudyjai. Jug geras vaikas niekados nedrįs rustiuti savo tėvus, kuriuos guodoti ir mylėti tikėjimas prisako!

Tėvas išgirdęs teip dailiai savo sunų kalbantį, atsiliepė:

— Sunau mano mieliausis, dabar neabejoju apie tavo teisybę, atiduodu tau ciesorystę, idant ją rėdytum, nes aš jau per senas ir reikalauju pailsio, tuomi tarpu kada vyriausis valdonas turi jausti apie tautos labą.

Deoklecianas apėmęs viešpatystę, priderančiai valdė prie gyvasties ir po gyvasties tė vo. Tame dalyke jam pagelbėjo septyni galvočiai, kurie prie jo šono budami iki mirčiai, nesigailėjo suteikti jam reikalingų patarmių ir išminties.

Intekmė dantu ant žmogaus gyvenimo 10
Juozas Arch. Sodietis—deputatas Anglijoje 10
Jonas Krikštytojas (Penkiaveiksmē tragedija su prologu) 30
Joninēs. Keturių veiksmų drama. 45
Kabalas 10
Kēkštų Simas. (Apysaka iš ūkininkų gyvenimo) 10
Kainas. (Misterija. Trijuose aktuose) 25
Kaip Sicilijos kaimiečiai kovojo už savo tiesas 10
Kur mūsų išganymas? 25
Kunigija ir svietiška valdžia 15
Keletas minčių apie mirties bausmę 10
Kaip valstiečiai kovojo už žemę ir laisvę 15
Kaip apsivesti ir laimingai gyventi 15
Kaip darbo žmonēms išsiliuosuoti 10
Keletas žodžių apie lietuvius ir naudingi pamokinimai .. 15
Knygelē dēl lietuviškų kareivių Amerikoje 10
Laima ir planetos 25
Lietuvos Istorija. Sim. Daukanto. Knyga I. $1.50
Apdaryta $2.00
Lietuvos Istorija. Sim. Daukanto. Knyga II. $1.50
Apdaryta $2.00
Abi drūtai apdarytos į vieną tomą $4.00
Lietuvių tauta. Tomas I.. .... $1.50
Apdaryta $2.00
Lietuvių tauta. Tomas II. $1.75
Apdaryta $2.25
Abu tomai apdaryti į vieną $4.25
Lietuviškos dainos iš visur surinktos $2.00
Lengvas būdas pačiam per save pramokti rašyti 10
Mythai, pasakos ir legendos žemaičių 10
Mūsų Dielēs. (Per ką Lietuva kenčia) 10
Mokslinčius Tvardauskas 50
Miškas vis smarkiau degē 15